

**TÜRK DİLİ MESELELERİ KARŞISINDA
OKTAY SİNANOĞLU**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hatice ASAN

Kütahya - 2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRK DİLİ MESELELERİ KARŞISINDA
OKTAY SİNANOĞLU**

Danışman:
Doç. Dr. Ayşe Nur Sır DÜNDAR

Hazırlayan:
Hatice ASAN

Kütahya - 2019

Kabul ve Onay

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne, Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan Ayşe Nur Sır DÜNDAR

Üye Prof. Dr. Bilal AKTAN

Üye Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç Dr. Ayhan KAHRAMAN

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi:

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “Türk Dili Meseleleri Karşısında Oktay Sinanoğlu” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

26/06/2019

Hatice ASAN

Özgeçmiş

Hatice ASAN ilk, orta ve lise eğitimini sırasıyla Zonguldak'ta bulunan Rüzgarlımeşe İlkokulu ve Gazi Ortaokulu, Kütahya ili Tavşanlı ilçesinde bulunan Fatih Ortaokulu ve Tavşanlı Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır. 2003 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans eğitime başlamış ve 2007 yılında bitirmiştir. 2015 yılında Dumlupınar Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitimini almıştır. 2016 yılında yüksek lisans eğitime Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başlamıştır.

2019 yılında, Doç. Dr. Ayşe Nur Sır DÜNDAR danışmanlığında hazırladığı “Türk Dili Meseleleri Karşısında Oktay Sinanoğlu” başlıklı tezle mezun olmuştur.

ÖZET

TÜRK DİLİ MESELELERİ KARŞISINDA OKTAY SİNANOĞLU

ASAN, Hatice

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe Nur Sır DÜNDAR

Haziran, 2019, 99 sayfa

Bu çalışmamızda Türk dilinin halen varlığını sürdürmekte olan ve gittikçe dilimize büyük zarar veren sorunlarını, bilim insanı olmasına rağmen kendini Türk diline ve milletine adanmış Sayın Oktay Sinanoğlu'nun bakış açısına dayanarak ele almaya çalıştık.

Çalışmamıza Oktay Sinanoğlu'nun Türk dili ile ilgili görüşlerini aktardığı kitaplarını, makalelerini, konuşma metinlerini derleyerek başladık. Giriş bölümünde, çalışmamızın kapsamı ile ilgili ayrıntılı bilgileri sunduk. Çalışmamızda, Oktay Sinanoğlu'nun hayatı ile ilgili bilgi verdikten sonra Sinanoğlu'nun kaleme aldığı ve dilimizde halen yaşanmakta olan sorunları 8 ana başlık altında, dil bilimcilerimizin de görüşleri ışığında topladık ve bu sorunlara ait çözüm önerilerine de ayrı bir bölümde başlık sırasına uyarak yer verdik.

Çalışmamızda Türk diline zarar veren sorunların farkındalığını artırma ve bu zarardan kurtulmak için yapılması gerekenleri Sinanoğlu'nun ve sayın dil bilimcilerimizin görüşlerinden yola çıkarak kaleme almayı ve böylece dil konusunda daha fazla farkındalık yaratmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, Türk dilinin sorunları, dil kirliliği, Oktay Sinanoğlu

ABSTRACT**OKTAY SINANOĞLU IN THE FACE OF TURKISH LANGUAGE AFFAIRS****ASAN, Hatice****M. Sc. Thesis, Department of Turkish Language and Literature****Supervisor: Assoc. Prof. Ayşe Nur Sır DÜNDAR****June, 2019, 99 pages**

In this study, we examined problems which in existence currently and make inroads on our language increasingly, although Oktay Sinanoğlu who is scholar, self-dedicated his language and nation from perspective of Sinanoğlu.

We analysed books, journal articles and speech texts written by Oktay Sinanoğlu. In the introduction section, we explain the aim of this study and give detailed information about the work. After mentioning Sinanoğlu's biography, we highlight 8 main language problems which were pointed by Sinanoğlu and we also suggest solutions for these problems.

Overall, we aim to bring awareness to problems negatively affecting Turkish language and suggest solutions to come over these problems by considering Sinanoğlu's and valuable philologists ideas.

Key words: Turkish language, Turkish language's affairs, language pollution,

Oktay Sinanoğlu

ÖN SÖZ

Türk dili, tarihin bilinmeyen dönemlerinden bu yana pek çok kıtada, ülkede milyonlarca insan tarafından konuşulmuş ve halen dünya dilleri arasında hatırı sayılır konuşuru olan köklü ve kadim bir dildir. Tarihin farklı evrelerinde her dilde olduğu gibi Türk dili de tarih boyunca pek çok değişimler ve gelişimler geçirmiştir. Hala da geçirmektedir. Bu değişimler; dili ileriye taşıdığı, dile zenginlik kattığı gibi dilde birtakım sorunların ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Önemli olan bu sorunların farkında olup bu sorunlara çözümler üretebilmek ve üretilen çözümleri eyleme dönüştürerek dilin derin yaralar almasını önlemektir. Çünkü dil, bir milleti millet yapan en önemli unsurlardan biridir. Dil, kendini tehdit eden unsurlarla karşılaşır ve o tehlike altına girerse o dili konuşan millet de kendini tehlike içinde bulur.

Bir milletin yaşaması, dilin yaşamasına bağlıdır. Tarihimizi, kültürümüzü, bizi biz yapan değerlerimizin hem aktarıcısı hem de koruyucusu olan dilimize verdiğimiz önem aslında milletimize verdiğimiz önemi göstermektedir. Bu sebeple başta dil bilimciler olmak üzere kendini kültürüne, diline, milletine adanmış pek çok bilim insanı; diline sahip çıkmış, maruz kaldığı sorunlara karşı çözümler üretmiştir. Bilimsel toplantı ve yayınlarında Türk dilinin güncel sorunlarını gündeme getirmiş, bu sorunlara çözüm önerileri sunmuştur.

Oktay Sinanoğlu da bu bilim insanlarından sadece biridir. Ancak Türk diliyle ilgili olarak ileri sürdüğü görüşlerle günümüzde yankılar uyandıran bir bilim insanıdır. O, kendini ülkesine, diline ve milletine adanmış; bu zamana kadar bilim dünyasına öncelikle kendi milletine hizmet edebilmek adına pek çok kuram kazandırmıştır. Özellikle kimya, matematik ve fizik alanında yaptığı çalışmalarla başarılar kazanan Sinanoğlu hayatının hemen hemen her safhasında Türk diline olan tutkunluğunu beyanatlarıyla yansıtmıştır. Dile kazandırdığı terimlerle adını zikrettirmiştir. Türk dilinin dünya dili olması düşüncesiyle ilerleyen kararlı yürüyüşü, dilin karşılaştığı güncel sorunları fark etmesi ile istikamete ulaşmak üzere hızlanmıştır. Yer yer mücadeleye dönüşmüştür. Dilimize ait olan sorunları fark etmekle kalmayıp bu farkındalığın herkeste oluşması için pek çok yazı kaleme almış, kitaplar yazmış ve hemen hemen ülkemizin her köşesinde, yaptığı konuşmalarıyla bu sorunları önemle dile getirmiştir. Sorunları dile getirmekle yetinmeyen Sayın Sinanoğlu bu sorunların

gelecekte yaşanması muhtemel tehlikelerini öngörmüş, bunların yaşanmaması için ne gibi önlemlerin alınması gerektiğini de her fırsatta kaleme almıştır.

Bu çalışmamızda, Türk dili karşısında duyarlı olan Sinanoğlu'nun penceresinden Türk dilinin güncel sorunlarına baktık ve eserlerinde yer verdiği veya konuşmalarında bahsettiği sorun ve sorunlara önerilen çözümleri titizlikle derlemeye çalıştık. Çalışmamızın ilk bölümünde Sinanoğlu'nun kimya, matematik ve fizik alanında yaptığı çalışmalara kısaca temas edilmiştir. Türk dili ile ilgili yaptığı saptamalar ve çalışmalar Türk dili, Türk dilinin günümüzde yaşadığı sorunlar ise ikinci bölümde verilmiştir.

Bu tezin oluşturulması sürecinde başta tüm yoğunluğuna rağmen benimle ve çalışmamızla bizzat ilgilenen, engin bilgisi ve tecrübeleriyle bana ışık tutup yol gösteren sayın hocam Doç. Dr. Ayşe Nur SIR DÜNDAR'a, yüksek lisans eğitimim ilk yılında "Türkçenin Çağdaş Sorunları" adlı dersi derin bilgilerini bizimle paylaşmayı ihmal etmeden veren ve bu hususta zihnimde farkındalık yaratan Prof. Dr. Bilal AKTAN'a çok teşekkür ederim. Ayrıca bu tezin oluşum sürecinde benden hiçbir zaman manevi desteklerini esirgemeyen başta sevgili eşim Hikmet ASAN ve kızım Masal ASAN olmak üzere tüm aileme çok teşekkür ederim.

Hatice ASAN

Kütahya, 2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OKTAY SİNANOĞLU’NUN HAYATI, FELSEFESİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI.....	6
1.2. FELSEFESİ	13
1.2.1. Hayat Felsefesi ve İnsanlara Bakışı	13
1.2.2. Ekonomik Hayat Hakkında Görüşleri.....	15
1.2.3. Batılı Ülkelere Karşı Tutumu ve Görüşleri.....	16
1.2.4. Amerika Birleşik Devletleri Hakkındaki Görüşleri	18
1.2.5. Dil Hakkındaki Görüşleri.....	20
1.2.5.1. Dil ve Millet İlişkisine Bakışı	20
1.2.5.2. Türkçe-Türk Milleti.....	22
1.3. ESERLERİ.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

OKTAY SİNANOĞLU’NA GÖRE TÜRKÇENİN SORUNLARI

2.1. TÜRKÇENİN TARİHTE YAŞADIĞI SORUNLAR.....	26
2.1.1. Yabancı Dil Sorunu	26
2.1.2. Tasfiyecilik Sorunu.....	28
2.2. TÜRKÇENİN GÜNCEL SORUNLARI	30
2.2.1. Yabancı Dil Sorunu	35
2.2.1.1. Yabancı Dille Yapılan Eğitimin Getirdiği Sorunlar.....	35
2.2.1.1.1. Yabancı Dilin Eğitim Hayatımıza Girmesi	35
2.2.1.1.2. Yabancı Dille Eğitimin Yanlıslığı	37
2.2.1.1.3. Yurtdışında Eğitim ve Öğretim Gören Öğrenciler ve Beraberinde Gelen Sorunlar.....	42
2.2.1.1.4. Üniversitelerde ve Akademik İlerlemelerde Karşılaşılan Yabancı Dil Sorunu.....	44
2.2.2. Bilim Dili Sorunu.....	45

2.2.2.1. Bilim Dili Nedir?	45
2.2.2.2. Ortak Bir Bilim Dili Var mıdır?	47
2.2.2.3. Bilim Dilinin İngilizce Olduğu Yanılgısı	48
2.2.2.4. Türkçenin Bilim Dili Olmaya Yeterliliği	50
2.2.3. Türk Dünyasının Ortak Dil Sorunu	54
2.2.4. Osmanlıca-Türkçe Sorunu	56
2.2.5. Yurt Dışında Yaşayan Türklerin Dil Sorunu	57
2.2.5.1. Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının Aldığı Eğitimde Yaşadıkları Dil Sorunu	58
2.2.5.2. Yurt Dışındaki Türk Dernekleri Ve Dille İlgili Yaşanan Sorunlar ..	61
2.2.6. Batı Özentisi ve Sonucunda Gelen Sorunlar.....	63
2.2.6.1. Yabancı Kelimelerin Kullanımı Sorunu	63
2.2.6.2. Dükkân, İşyeri Ve Ürün Adlarında Yabancılaşma Sorunu	67
2.2.6.3. Cadde, Mahalle Ve Sokak Adlarında Yabancılaşma Sorunu	70
2.2.6.4. Medya Dili Sorunu	72
2.2.7. Türkçede İmla Sorunu	74
2.2.8. İnternet Üzerinde Ortaya Çıkan Dil Sorunları	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OKTAY SİNANOĞLU’NUN TÜRKÇENİN GÜNCEL SORUNLARINA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

3.1.YABANCI DİL SORUNUNA YÖNELİK ÇÖZÜMLER.....	80
3.2.BİLİM DİLİ SORUNUNA YÖNELİK ÇÖZÜMLER.....	81
3.2.1. Türkiye’de Bilimin İlerlemesi İçin Yapılması Gerekenler	82
3.2.1.1. Türkçenin Bilim Dili olarak Gelişebilmesi İçin Yapılması Gerekenler	83
3.3. TÜRK DÜNYASININ ORTAK DİL SORUNUNA ÇÖZÜMLER.....	84
3.4. OSMANLICA-TÜRKÇE SORUNUNA ÇÖZÜMLER	85
3.5. YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRKLERİN DİL SORUNLARINA DAİR ÇÖZÜMLER	85
3.6. BATI ÖZENTİSİ SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN SORUNLARA DAİR ÇÖZÜMLER	86
3.7. TÜRKÇEDE İMLA SORUNUNA ÇÖZÜMLER	88
3.8.İNTERNET ÜZERİNDE ORTAYA ÇIKAN DİL SORUNLARINA ÇÖZÜMLER.....	88

SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	92
DİZİN	95

TEZ METNİ

GİRİŞ

Dil her daim yaşadığı toplumla, ait olduğu devletle var olan canlı bir varlıktır. Onun bu canlılığından kasıt; değişime, gelişime açık olmasıdır. Dilin yaşamış olduğu değişim ve gelişimler bağlı bulunduğu ülkenin sosyal, siyasi, ekonomik yapısı, bilimsel çalışmaları ve kültürel değerleriyle bire bir bağlantılıdır. Bu yüzden dili tek başına incelemek ya da tek başına değerlendirmek yanlış bir yöntemdir. Çünkü bir dil, konuşurlarının ortak paydada toplandığı her olaydan ve durumdan etkilenmektedir. Ayrıca dil, sadece etkilenen bir varlık değil aynı zamanda etkileyen bir varlıktır. İnsanlar; dil ile düşünür, iletişim kurar, algılar, ifade eder ve dil sayesinde geçmişi ile geleceği arasında bir köprü kurar. Dolayısıyla dilin gelişimi toplumun da gelişmişlik düzeyinin bir göstergesidir. Bir milleti millet yapan en önemli unsurlardan biri olan dil, ne kadar benimsenir, ne kadar korunursa o derece gelişmeye ve zenginleşmeye fırsat bulacaktır.

Yüzyıllar boyunca farklı medeniyetler, tarih sahnesinde kendini göstermiş ve bir şekilde adını tarihe yazdırmıştır. Kazandığı siyasi başarılar, iktisadi yönden gerçekleştirdiği atılımlar, bilim ve teknoloji açısından yaptığı çalışmalar ne kadar üst düzeyde olursa olsun bir devletin varlığının uzun soluklu olmasının en önemli noktalarından biri de diline ne kadar hâkim olduğu ve dil bilincinin ne denli ileri düzeyde bulunduğuudur.

Bir dilin yüzyıllar boyu canlı kalabilmesi için o dili konuşan milletin dilini sahiplenmesi, kendine özgü kurallarına bağlı kalması ve dilin yapısına müdahale etmemesi gerekir. Çünkü dil, belli kuralları olan canlı bir varlıktır. Bu kurallara müdahale edilmesi ya da kuralların göz ardı edilmesi dilin ilerleyememesine neden olduğu gibi zayıflamasına hatta tarih sahnesinden silinmesine yol açar. Dilin bağlı bulunduğu millet elbette başka milletlerle siyasi, askeri, ticari, kültürel vb. ilişkilerde bulunacaktır. Bu şekildeki ilişkiler ise, dili etkilemekte onu ya ileriye taşımakta ya da geriye götürmektedir. İşte bu noktada kullanıcılarının kendi dillerine has birtakım özelliklere ne kadar sahip çıktıkları ne kadar çıkamadıkları söz konusu olmaktadır. Millet bilinci gelişmiş toplumlar elbette ilk olarak dillerine sahip çıkacak ve karşı tarafın da ona itibar etmesini sağlayacaktır. Eğer bunlar gerçekleşmezse millet diliyle ilgili önemli sorunlarla karşılaşılacaktır. Bu yüzden hemen her dil, tarihi boyunca pek

çok sorunla karşılaşmış ve bu sorunları ancak dil bilinci gelişmiş insanların çabalarıyla çözüm yolları bulmuştur. Dil bilincine sahip olmayanlarca göz ardı edilen diller ise tarih sahnesinden bir bir silinmiştir.

Türkçe, geçmişten günümüze kadar çok geniş bir coğrafyada ve pek çok toplum tarafından konuşula gelen dünyanın en eski dillerinden biridir. 8. yüzyıldan öncesi sözlü dönem olduğu için takip edilemeyen dilimizin, 8. yüzyılda yazılı ilk ürünlerine rastlanıldığında ve bu ürünlerle ilgili araştırmalar yapıldığında dilin o döneme gelinceye kadar ne kadar geliştiği ve işlenmiş bir dil olduğu bütün dil bilimciler tarafından kabul gören bir görüştür. Tarihin bilinmeyen dönemlerinde doğup günümüze kadar kullanılan ve halen de dünyada yaklaşık 200 milyonun üzerinde bir insan tarafından kullanıldığı bilinen dilimiz, oldukça canlı ve gelişime elverişli bir dildir.

Kendine has kuralları olan ve bu kurallarını yüzyıllar boyunca bazı değişiklikler dışında korumayı başarabilmiş Türk dili elbette Türk topluluklarının gerek siyasi gerekse kültürel ilişkiler açısından başka ülkelerle münasebetinden etkilenmiştir. Bu etkilenmeler, Türkçeye bir takım zenginlikler kazandırdığı gibi bazı sorunlara da yol açmıştır. Gerek Türkiye’de gerekse dış ülkelerde Türk dili ile ilgili araştırma yapan, incelemelerde, çalışmalarda bulunan pek çok dil bilimci ve dille gönül bağı olan bilim insanları mevcuttur. Bu kişiler sayesinde dilimizin tarihi dönemleri aydınlandığı gibi günümüzde yaşamakta olduğu sorunlara da çözümler üretilmeye çalışılmaktadır.

Çalışmamızda dil bilimci olmadığı halde millet bilinci ve dil sevdası oldukça gelişmiş olan bilim insanı Oktay Sinanoğlu’nun Türkçe ile ilgili güncel görüşlerine yer verilmiş, onun tespit ettiği ve dilimizi büyük bir tehlikeye doğru götüren sorunlar analiz edilmiş ve yine Sinanoğlu’nun bu sorunların çözümlerine dair fikirlerine yer verilmiştir. Bugüne kadar Sinanoğlu’nun dil üzerindeki çalışmalarının herhangi bir araştırma konusu olmadığı tespit edilmiştir. Oysaki her ne kadar asıl uğraş alanı fen bilimleri ve matematik olsa da en az bir dil bilimci kadar Türk dili hakkında bilgi sahibi olan Sinanoğlu’nun içindeki millet ve dil aşkı onu bu konuya da yöneltmiştir. Dil konusunda yapmış olduğu analizler, dile duyarlı yaklaşımları bir araştırma konusu olmaya layıktır. Bu sebeple çalışmamızda Türk dilinin bugün yaşamakta olduğu sorunlara ve bu sorunlara dair yapılabileceklerle Sinanoğlu’nun penceresinden bakarak Türk dilinin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktayız.

Çalışmamız, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Oktay Sinanoğlu’nun Hayatı, Felsefesi ve Eserleri” başlığı altında ilk olarak kronolojik sıraya bağlı kalarak hayatındaki önemli olayları anlatmaya çalıştık. Daha sonra hayat felsefesi ve insanlara bakışı konusundaki görüşlerine yer vererek sırasıyla ekonomi, batılı ülkeler, Amerika Birleşik Devletleri hakkındaki görüşlerine kaleme aldığı eserlerden ve hayatından yola çıkarak ışık tutmaya çalıştık. Onun bugüne kadar hiç araştırma konusu yapılmamış olan ancak oldukça ileri seviyedeki dil ile ilgili görüşlerine yer verdik.

İkinci bölümde ise “Oktay Sinanoğlu’na Göre Türkçenin Sorunları” başlığı altında Türkçenin karşılaştığı sorunları Türk dilinin geçmişte yaşadığı sorunlar ile güncel sorunları olmak üzere iki ana başlık altında eğildik. Çalışmamızın asıl amacı dilimizin güncel sorunlarını gün yüzüne çıkarmak olduğu için geçmişte yaşadığı sorunları ana hatlarıyla yüzeysel bir şekilde verdik. Çalışmamızın asıl ağırlığını Türkçenin güncel sorunları oluşturdu. Bu kısımda sekiz ana sorun tespit ettik. Bunları:

- 1) Yabancı dil sorunu
- 2) Bilim dili sorunu
- 3) Türk dünyasının ortak dil sorunu
- 4) Osmanlıca- Türkçe sorunu
- 5) Yurt dışında yaşayan Türklerin dil sorunu
- 6) Batı özentisi sonucunda gelen dil sorunları
 - a) Yabancı kelime kullanımı
 - b) Dükkân, iş yeri ve ürün adlarında yabancılaştırma
 - c) Cadde, mahalle, sokak adlarında yabancılaştırma
 - d) Medya dili
- 7) İmla sorunu
- 8) İnternet üzerinde ortaya çıkan dil sorunları olarak başlıklara ayırdık.

Üçüncü bölümde ise, Sinanoğlu’nun bu sorunlara yönelik önerdiği çözüm önerilerini sorunların tipine göre analiz ederek maddeler halinde vermeye çalıştık.

Çalışmamızın ilgili yerlerine eklediğimiz tablolarda ise:

Tablo 1’de Sinanoğlu’nun Türkçe-Japonca yakınlığını ispat ederken tespit ettiği, iki dil arasındaki benzer ekleri; Tablo 2’de de yine aynı ispatta tespit ettiği Türkçe- Japonca arasındaki benzer eylem ve çekimlerini ve Tablo 3’te iki dilin benzer sözcüklerini listeledik.

Tablo 4’te Sinanoğlu’nun tespit ettiği, Türkçesi hâlihazırda varken insanların özentisi sebebiyle İngilizcesini kullanmayı yeğlediği sözcüklere yer verdik.

Tablo 5’te sokak adlarının yabancılaşma konusuna dikkat çekmek amacıyla Yavuz Bülent Bâkiler’in kitabında yer verdiği, 25 Temmuz 2005 tarihinde alınan bir kararla Eskişehir’in sokak adlarındaki yabancılaşmayı göstermek için değişen sokak adlarını listeledik.

Başta bir Türk olarak ve daha sonra Türk dili üzerine ihtisas yapmaya gönüllü bir birey olarak Türk dilini gönülden sevmeli ve ona önem vermeliyiz. Bu sebeptendir ki dilimizin yaşamakta olduğu sorunları göz ardı etmemeliyiz. Bu bilinçle yola çıkarak Türkçe adına daha çok farkındalık yaratmak ve Türkçenin yaşadığı sorunların çözümüne katkıda bulunmak adına bu çalışmayı sizlere sunuyoruz.

“Atatürk’ün Son Sözü

Atatürk ölüm döşegindeydi, üç gün komada kalmıştı. Kendine geldi, son nefesinde, ‘Arkadaşlara selâm, dil çalışmalarını sakın gevşetmeyin’ dedi ve kendinden geçti”. (Sinanoğlu, 2016: 33)

BİRİNCİ BÖLÜM

OKTAY SİNANOĞLU'NUN HAYATI, FELSEFESİ VE ESERLERİ

1. OKTAY SİNANOĞLU’NUN HAYATI, FELSEFESİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

25 Şubat 1935’te İtalya’nın Bari kentinde dünyaya gelen Oktay Sinanoğlu Kavala ve Selanik’te tütün ihracatı yapan bir ailenin içinden yetişen Nüzhet Haşim Sinanoğlu’nun ve Karacabey ailesinden gelen Rüveyde Karacabey’in oğludur. Sinanoğlu’nun babası Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu’ya geçerek milli mücadeleye katılan ve Atatürk’le birebir çalışan, Cumhuriyetin ilanı ile de Atatürk tarafından Sofya’ya başkonsolos olarak giden başarılı bir bürokrattır.

Nüzhet Bey’in konsolosluk yaptığı yıllardaki asıl ve nihai amacı oradaki Türkleri örgütleyerek onların bağımsız Türk devleti olmalarını sağlamaktır. Oktay Sinanoğlu’nun içindeki hatta içinde kalmayıp gerek söylevleri gerekse eserleriyle içinden taşan milliyetçi ruhunun kaynağının buradan geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bulgar Hükümetinin Nüzhet Bey’in asıl amacını anlamasıyla buradaki işine son verilip İtalya’nın Bari kentine gönderilmiştir. Babasının buradaki görevini Sinanoğlu Emine Çaykara ile yaptığı söyleşisinde şu şekilde dile getirir: *“Bari’de başkonsoloslukta bir iş olmaz. Görevlerinden biri, Mussolini’nin sistemini, faşizmin devlet sistemini incelemek ve Atatürk’e raporlar göndermek. Sonradan o raporlar “Faşizm ve Onun Devlet Sistemi” diye büyük bir kitap halinde çıktı. Dünyada faşizmi devlet sistemi olarak inceleyen, araştıran belki de belli başlı kitaplardan biri.”* (Çaykara 2002: 16). Sinanoğlu’nun bahsettiği kitap babası tarafından yazılmış tek eser değildir. Nüzhet Bey’e ait pek çok eser vardır. İtalya’da olduğu süre içerisinde Nüzhet Bey, yaptığı Ankara seyahatleri sonucunda Sinanoğlu’nun annesi ile tanışır ve Rüveyde Hanım ile evlenirler. Bu sebeple Sinanoğlu’nun doğum yeri İtalya’dır. Burada 6 yaşına kadar kalmıştır. İlk öğrendiği yabancı dil de İtalyancadır. İtalya’da savaş baş gösterince aile Türkiye’ye geri döner. İstanbul’a yerleşip bir süre orada yaşadıktan sonra 1939’da Ankara’ya taşınırlar. Sinanoğlu, Türkiye’ye döndüğünde Türkçe bilmemektedir ancak kısa sürede Türkçeyi öğrenir. Türkiye’ye döndükten bir müddet sonra 1941 yılında kalp krizi sonucu babasını kaybetmiştir.

Babasını kaybettikten sonra Sinanoğlu'nun Ankara yılları genellikle yoksulluk içinde geçmiştir ancak annesi Sinanoğlu'nun eğitimine büyük önem vermiş ve iyi okullarda eğitim alabilmesi için uğraşmıştır. Daha ilkokul 1. sınıf öğrenci iken zekâsı öğretmenleri tarafından keşfedilmiştir. Henüz 1. sınıfta iken 5. sınıflara öğretmeni tarafından götürülüp onların çözemediği problemi çözmesini istemiş, Sinanoğlu rahatlıkla çözünce kendisini diğer öğrencilere örnek göstermiştir (Çaykara 2002: 27).

Annesi, eşinin ülkesi için yaptığı değerli şeylerin mükâfatı olarak Sinanoğlu'nu Atatürk tarafından 1928 yılında kurulan Türk Eğitim Derneği Yenişehir Lisesine yerleştirmiştir. Yenişehir Lisesi, hayatının daha sonraki dönemlerinde Sinanoğlu için hayatına yön vermesini sağlayan önemli kurumlardan biri olacaktır. Burada burslu ve yatılı okuyarak 1953'te okulu birincilik ile bitirmiştir. Sinanoğlu, hemen her konuşmasında çok küçük yaşta şimdiki yetişen nesle göre çok büyük işler başarabilmesini zekâsından değil aldığı eğitimden kaynaklandığını dile getirmektedir. Derslerin Türkçe yapılması ve bilimi ana diliyle kavramak Sinanoğlu'na göre başarının sırrıdır. Hemen her derse ilgisi ve yeteneği olan Sinanoğlu, daha lise yıllarında kimya alanında ilerlemeyi aklına koymuştur. Çünkü bu alanda çok fazla eksik olduğunu düşünmekte ve bu eksikleri giderebileceğine inanmaktadır. İnandığı yolda ilerlemekten hiç vazgeçmeyen Sinanoğlu, geleceğe dair planlarına bu inancına göre yön vererek Türk Eğitim Derneği tarafından burslu olarak kimya mühendisliği bölümünü okumak üzere ABD'de bulunan Kaliforniya Üniversitesine gönderilir. Sinanoğlu için eğitime ABD'de devam etmeyi seçmek zor bir karardır. Çünkü onun gönlünde Ankara Üniversitesi Fen Fakültesine gitmek yatmaktadır. Ancak burslu olarak gönderilme fikri annesinin ve kendisinin içinde bulunduğu ve yetersiz kalan maddi durum karşısında oldukça caziptir ve teklifi böylelikle kabul etmiştir. Sinanoğlu, Çaykara ile yaptığı söyleşide bu kararını verme noktasını şöyle anlatır:

İçimden yemin ettim. Dedim ki: Gideceğim ve kısmetse orada söz sahibi olacağım, ondan sonra gelip o namussuzlarla burada uğraşacağım. O zaman anlamıştım ki burada kalırsam Amerika'nın kölesi olurum, oraya gidersem Amerika'nın efendisi olur, buraya gelip onlarla daha rahat mücadele ederim. Bunları düşünüp içimden yemin ettim ve tamam gidiyorum dedim. Ve işte bizi gönderdiler. (Çaykara, 2002: 56).

ABD'ye gittiği ilk yılda zekâsı ve çalışkanlığı ile kendini gösteren Sinanoğlu, okulu normalinden daha kısa sürede ve birincilikle bitirir. 1957'de ABD'de MIT¹'i de yine birincilikle bitirerek Yüksek Kimya Mühendisi olur ve Alfred Sloan² Ödülü'nü alır. 1959 yılına gelindiğinde Sinanoğlu Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley de Kuramsal/Fiziksel Kimya doktorasını yapar, doktorasını yaparken iki ödül kazanır (Sinanoğlu, 2015a: 1). İki ayda bitirdiği doktora hikâyesini Sinanoğlu şu şekilde ifade eder:

Temel bilim teorik kimyadan doktora yapıyoruz. Ben orada (Kaliforniya Üniversitesi/Berkeley) bir profesör buldum, şu konuda çalışmak istiyorum dedim, yap dedi. Bir iki ay sonra bana rastladı. Yahu hiç görünmüyorsun. Duyduğuma göre kayağa gidiyormuşsun. Hakikaten de gidiyordum. Kızdı bana. Ne yaptın, dedi. O mevzuğu bitirdim dedim. İnanmadı, götürdüm gösterdim. Aradan 15-20 gün geçti, ben durumu sormak için profesöre gittim. 'Sen doktoranı verdin.' dediler. 'Yahu yapmayın, ben daha bir şey öğrenemedim.' Falan... Zorla doktorayı verdiler. Bilim doktoru olmuşuz. (Sinanoğlu, 2016: 205).

1959-1960 yıllarında ABD Atom Enerjisi Merkezi'nde araştırmalar yaptı. Yaptığı araştırmalar ona pek çok kazanım ve tecrübe kattı. Böylece 1961'de hem Harvard hem Yale'de kendisinin yeni Nicem (Kuantum) Kimyası ve Fiziği üzerine kuramları hakkında üst düzey derslerde yeni buluşlarını anlattı (Sinanoğlu 2015a: 1).

Bir süre Kimya Mühendisi olarak görev yaptı ve bu sıralarda yaptığı "Atom Fiziği Teorisi" nin büyük beğeni toplaması sebebiyle 1962 yılında Batı'nın 300 yılda en genç profesörü oldu. Sinanoğlu, profesör olduğunda yalnızca 26 yaşında idi. 26 yaşına kadar kendini gerek merakı gerekse uğraşları sayesinde yetiştirerek bu haklı başarıyı elde etti. Profesör olduktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyeti tarafından kendisine, sadece Sinanoğlu'na has olmak şartıyla, Danışman Profesör unvanı verildi ve böylece Türkiye'deki ilk Kurumsal Kimya Bölümünü kurarak yine bir ilke imza attı.

Sinanoğlu; kimya, moleküler biyoloji ve fizik alanında araştırmalar yapıp yeni kuramlar ileri sürerken bir yandan da aklı Türkçede idi ve ülkenin ana dili konusunda

¹ MIT: Massachusetts Institute of Technology

² Alfred Sloan, 1946 yılında New York'ta dünyanın önde gelen kanser araştırma ve tedavi merkezlerinden biri olan Memorial Sloan-Kettering Kanser Merkezi kurucularından ve Massachusetts Institute of Technology'deki saygın Sloan İşletme Okulu'na kaynak sağlayan kişidir.

yaşadığı sıkıntıları yakından takip ediyor, bu duruma üzülüyor ve buna dur demek için bir şeyler yapmaya can atıyordu. Kendisine “Danışman Profesör” unvanı verilen ODTÜ’de eğitimin Türkçe olması için çalışmalar başlattı. Çünkü ona göre bilimi, insan ancak kendi ana dili ile öğrenip kavrayabilir ve bu alanda ancak bu şekilde ilerlemeler sağlayabilirdi. Sinanoğlu ABD’ye gönderildikten sonra arkası kesilmeyen başarılarını asla zekâsına mâl etmedi. Hemen her söyleşisinde ve eserlerinde dediği gibi o bunca başarıyı aldığı Türkçe eğitime bağladı. O, Türkçenin gücüne inanmış ve bu gücü herkese göstermek adına pek çok yazı kaleme almış, pek çok söyleşiye katılmıştır.

Sinanoğlu, kazandığı bir başarıyla yetinmeyen ve hep daha ilerisini hedefleyen biriydi. 1966 yılında Yale Üniversitesinde Moleküler Biyoloji konusunda ikinci kürsüsünü kazandı. Kuramları ve çalışmaları sayesinde adını herkese duyurmayı başardı. 1973 yılına gelindiğinde Almanya’nın en yüksek seviyeli ödülü olarak anılan Aleksander von Humbolt ³ Bilim Ödülü’nü dünyada ilk kazanan kişi oldu.

Çalışmalarına hiç ara vermeden devam eden Sinanoğlu, 1975’te iki başarıya daha imza attı: Japonya’nın “Uluslararası Seçkin Bilimci Ödülü”nü kazandı ve özel bir kanunla ilk ve tek olarak Türkiye Cumhuriyeti Profesörü oldu.

Japonya’da elde ettiği “Uluslararası Seçkin Bilimci Ödülü” dolayısıyla 1976’da, Japonya’ya Türkiye Cumhuriyeti özel elçisi olarak gönderildi. Böylece Türk-Japon bilim ve eğitim ilişkilerinin temelini atma fırsatı yakaladı. Aynı zamanda Japonya’nın hemen hemen her yerinde ve evren kentlerinde kuramları hakkında konuşmalar yaptı. Burada kaldığı süre boyunca iki ülke arasında (Türkiye-Japonya) dilsel yönden bir yakınlık fark etti. Çünkü oraya gideli çok kısa bir süre olmuştu ki Japoncanın kendine ne kadar tanıdık geldiğini gördü. Bu yakınlığın üzerine giderek Japonca öğrenmeye başladı. Öğrendikçe Japon dilinin yapısını çözdü ve yapıca da Türkçeyle ne kadar yakın olduğunu gördü. Bu yakınlığın, iki ülke arasında sadece dilde değil kültürlerde de olduğunu keşfetti ve bu ortaklıkları “İpek Yolunun İki Ucu: Türkiye ve Japonya” başlığını verdiği konuşmalarında açıkladı. Nihayetinde iki dilin

³ Aleksander von Humbolt: Doğa bilimcisi ve coğrafyacı. Geliştirdiği yeni yöntemlerle bilime kıymetli katkılarda bulunmuştur. Örneğin yüksekliklerin barometre ile ölçülmesi, izotermal doğru onun tarafından gerçekleştirilmiştir. 1859 yılında öldükten sonra dostları onun adına bir vakıf kurmuşlardır. (Uslu, Aleksander von Humbolt, 1982: 31). Sinanoğlu’nun layık görüldüğü ödül bu vakfın vermekte olduğu bursla karıştırılmamalıdır.

akrabalığını ve Japoncanın da Türkçe gibi Ural/Altay dil ailesinden olduğunu kesinlik arz ederek ispatladı.

Sinanoğlu bu ispatını “By By Türkçe” adlı kitabında yayımlamıştır. Sinanoğlu’nun Türkçe ve Japonca arasında tespit ettiği benzerlikler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1: Türkçe İle Japonca Arasında Benzer Ekler, Takılar

TÜRKÇE	JAPONCA	ÖRNEK
-nun- (nın, -nuni nin)	No	Kyoto’nun(T) Kiyoto no (J.)
-e, -a, -ye, -ya	-e	Evren kent-e(T.) Daigaku-e (J)
-de, -da	-de	Taksi-de(T) Takuşi-de(J)
-i, -u, -ü	-o	Pabuç-u(T) Kutu-o(J)
-ki	-ka	Ne-dir-ki(T) Nan-des-ka(J)
-dır, -dir	-des	Ne-dir(T) Nan-des(J)

Tablo 2: Türkçe İle Japonca Arasında Benzer Eylemler Ve Eylem Çekimleri

TÜRKÇE	JAPONCA
imiş	iması
gitmiş	ikiması
konusmuştu	hanaşımaşta
yazmıştı	kakemaşta
gitti	itta
yürüyerek	arui-nagara
koşup da gitti	haşitte itta
var	aru
varmış (varımış)	arıması
yazarsa	kakeraba
yemez	tabenay
görmüş	mimas(1)
görölmüş	mir-are-mas(1)
göstermiş	mi-s-ase-mas(1)
ye-miş	tabe-mas(1)
yenil-miş(yenmiş)	taber-are-mas(1)
ye-dir-il-miş	tabe-sase-rare-mas(1)
gideyim, gidesin, gide	ikitay
giderse	ittara
gidiver	itte kıdasay
yazabilirmiş	kakı dekimas(1)

Tablo 3: Türkçe İle Japonca Arasında Benzer Sözcükler

TÜRKÇE	JAPONCA
kara	kuray
alaca	akasa
yakşı, yahşı	utzukişi
moruk	moruku
söylemişti	iyemašta
neye	naze
ne	nan
bunun (bu)	kono
onun(o)	ano
neyesiyse (çünkü)	nazeraba
üst	ue
gir	iru
ana	onna
durur	tomar
dışa, dışla	dasu
ayak	azak
kapu, kapı	kado
açar	akeru
içi	uçi
kırar	kirer(u)
ayırır	wakerer(u)
çöz	tok(u)
yut	kuu
ev	ie
oda	heya(koya)
yorgun, yorgan(ın kökü)	yo, yoru(gece)
sürer	tsurer(u)
sayı	kazu
ala	akay
iyi	iyi
katı	katay
afacan	akacan
acı	aci
ne	nan
şunun	sono
sonra da	sorede
imdi, şimdi	ima
yukaru, yukarı	aguru
kısa	çisay
ço(cuk)	ko
dış	de
aşık (kemiği)	aşi
konuş (knuşmak)	hanaşi
ara	ada
sor	tou
tarla	ta
yarar	vereru

Tablo 3: (Devam) Türkçe İle Japonca Arasında Benzer Sözcükler

kuma	tsuma
yer (yemek, ye kökünden)	taber(u)
giy(giysi)	gi
yamaç	yama
akar	nagarer(u)
hızlı	hayay
yak	yakı
uç	uk(u)
öte	ato
yarsı	yamay
um-mak	omo(u)
soğuk	samui, samuku
kov	ou
koşu	haşı
oynayarak	odorinagara
yat-ma(k)	yamu
kangı, hangi	kongae
umut	omoy(omoi)
örnek	oru
atar	ataer(u)
keri(beri)	kara
er kişi	eray hito

Sadece Japonya’da değil Hindistan’da da devlet misafiri olarak oranın devlet erkânlarıyla mülakatlarda bulunma fırsatı yakaladı. Ayrıca milliyetçi ruhu ile hareket ederek Meksika’da 3. Dünya ülkelerinin bağımsızlığı için faaliyetlerde bulundu ve bu faaliyetleri sayesinde Meksika Hükümeti tarafından “Yüksek Bilim Ödülü Elena Moshinsky” ile ödüllendirildi (Sinanoğlu 2015a: 1).

Sinanoğlu’nun kuramları tüm dünya ülkeleri tarafından benimseniyordu öyle ki Sovyetler Birliği Bilim ve Sanat Akademisi’nin davetiyle kuramlarını Rusya’da da anlatma fırsatı yakaladı. O kadar benimsendi ki bilim kitapları Rusçaya çevrildi ve pek çok üniversitede kaynak kitap olarak kullanılmaya başlandı.

Birçok ülkede sayısız konuşmalara imza atarak kuramlarını ve fikirlerini pek çok kişiye ulaştırdı ve özellikle gençlerin bilime yaklaşımlarını olumlu yönde

değiştirerek onlara bilim alanında yeni ufuklar ve çalışma alanları yarattı. Miami Üniversitesi'nde Kuramsal Bilimler Merkezini kurdu.

1993'te annesi, Rûveyde Sinanoğlu vefat etti. Emekliye ayrıldıktan sonra bağını hiç koparmadığı ülkesine geri döndü ve kendini dinlenmeye çekmeden 1995-2001 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. Bu görevi sırasında Türkçenin sorunlarına eğildi, kitaplar yazdı, konferanslar verdi ve Atatürk Kültür Merkezinde Bilim Kurulu Üyeliği görevinde bulundu. Ülkesine döndüğü için diğer ülkelerde olan evren kentlerden ve gelişmelerden kendini çekmeyen Sinanoğlu, 2000 yılında Yale Üniversitesinde "Kimyanın Yeni Temel Kuramı ve Organik ve Anorganik Kimyaya Uygulamalar" üzerine lisansüstü dersler verdi. 2001 yılında halen ABD Yale Üniversitesi'nde iki kürsünün (fiziki-kimya, moleküler biyokimya/biyofizik). Profesörlüğünü yaptı (Çaykara, 2002: 449).

Tüm yaşamı boyunca kendini bilime, ülkesine ve diline adanarak çalışmalar yaptı ve bu çalışmalarının herkese faydalı olması için uğraştı. Bir dil bilimci olmamasına rağmen en az bir dil bilimci kadar diline hâkim olan Sinanoğlu, Türkçenin dünya dilleri arasında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu her fırsatta dile getirdi. Özellikle Türkçenin maruz kaldığı sorunlar üzerine eğilerek bu sorunlarla mücadele etmeyi ve sorunları çözmeyi kendine bir dava hâline getirdi ve yaşamının sonuna kadar bu husustaki düşüncelerini her fırsatta ve ortamda ifade etti. Büyük bilim adamı ve Türkçe aşığı olan Sinanoğlu; 19 Nisan 2015 tarihinde ardında pek çok yayın, eser, kuram ve bilime hevesli Türk gencini bırakarak hayata gözlerini yumdu.

1.2. FELSEFESİ

1.2.1. Hayat Felsefesi ve İnsanlara Bakışı

"Düsturum, Bilim+Gönül'dür." (Sinanoğlu 2015b: 185) diyen Sinanoğlu, kendini tüm yaşamı boyunca bilime adadı ve bu alanda kimsenin sahip olamadığı başarılarla imza attı. Çok başarılı ve donanımlı olmasına rağmen kendini asla geri plana çekmedi. Onun yaşam felsefesi, hep bir adım daha ileriye gitmek oldu. Her başarısını ülkesine yapılan bir hizmet olarak gördü. Yapılan her işin gönlün süzgecinden

geçirilmesi gerektiği inancıyla hareket etti. “Biliminizi geliştirmek için matematiğe, gönlünüzü geliştirmek için Türkçeye sarılın.” (Sinanoğlu 2015b: 191) diyerek kendinden sonra gelenler için muazzam bir örnek teşkil etmeyi başardı.

“Gönül” sözcüğünü hayatının merkezine, “bilim”i ise hayatının eksenine koydu. Öğrenim hayatından öğretim hayatına kısaca hayatının her anında bu ikisinden asla vazgeçmeden yaşadı ve her başarısının altına bu ikisi ile imza attı.

Derin bir insanî anlayışı ve hayat felsefesine sahip olan Sinanoğlu, farkında olma gücüne bağlıydı. Girdiği her ortamda deneyimlediği yaşantılar ve edindiği gözlemleri, sadece akıl değil gönül süzgecinden de geçirerek insanlarla paylaştı. Her ne kadar yurt dışında okumuş ve bir dönem yaşamış olsa da milletine ve milletin sahip olduğu değerlerden asla vazgeçmedi ve bu konuda hiç kimseye, hiçbir ortamda kesinlikle ödün vermedi. Çünkü o biliyordu ki kişiyi kendisi yapan şey; milli ve manevi değeri, tarihi, kültürü, diliydi. Bunlardan taviz vermek, yaşamın anlamını kaybetmektir. O hayatın anlamını özünde buldu ve gözlerini yumana kadar bu anlamı hem beyni hem de yüce gönlü ile korudu, bilim ve gönlü yan yana koyarak attığı her adımı, önce kendi milleti olmak üzere, insanlık için attı.

Yaşamının hemen hiçbir evresinde sadece kendini düşünerek yaşamayan, aksine kendini insanlığa adayan Sinanoğlu, insanın bu dünyada yalnız olmadığı dolayısıyla da atacağı her adımda, hedeflediği her şeyde kendinden başkalarını özellikle de milletini düşünmesi gerektiğine inanmıştır ve bu inancını şu sözlerle açıkça ortaya koymuştur: “*İnsan, hedefleri ne kadar kendinin ötesinde toplumu, ulusu, sonra insanlık içinse o derece insandır. Yoksa bir kemirgenden ibaret kalır.*” (Sinanoğlu, 2015d: 105).

İnsanı zümrü’düanka kuşuna benzeten Sinanoğlu, bu kuşun iki kanadından birinin akıl ve bilim; diğerinin de gönül olduğunu söyler. İnsanı insan yapan şeyin bu iki terbiye olduğunu savunur ve akli geliştirmek için bilim, bilimi geliştirmek için matematik; gönlü geliştirmek içinse Türkçe ve Asya’dan gelen tasavvufun gerektiğini belirtir. Kendisini bu anlayışla geliştiren insan; Sinanoğlu’na göre çevresine, milletine ve insanlığa faydalı olmak için çalışır. Bu amaçla çalışan insanda kibir, kıskançlık, haset gibi kötü özelliklere rastlamak mümkün değildir. İnsanlık için çalışan kişi huzur

ve güven içinde olur. Üç tane aşkı olduğunu ifade eden Sinanoğlu; bunların Allah aşkı, millet aşkı ve bilim aşkı olduğunu söyler. Bu zamana kadar yaptığı her şeyi, sahip olduğu ve her geçen gün artan bu üç aşk ile yaptığını bildirir. Ne kadar malı mülkü olursa olsun bu aşklara sahip olmayan insanın insanî özellikler taşımadığını ifade eder. Bu yüzden dünya malına değil aklına ve gönlüne sığınan Sinanoğlu; bu dünyadan göçüp gitse bile kendi hayatı ile pek çok kişiye genellikle de gençlere birer örnek olup ardında bıraktığı yayın ve eserleriyle geleceğe halen ışık tutmaktadır.

1.2.2. Ekonomik Hayat Hakkında Görüşleri

İktisadı, fiziğin bir çeşidi olarak gören Sinanoğlu, onun doğa kanunlarına göre işlediğini söyler. Ancak bazı müdahaleler, iktisadın kötü bir gidişata doğru hızla gitmesine sebebiyet verir. Sinanoğlu'na göre 1980'den beri Türkiye'nin sanayisi yok edilmektedir.

“Üretimin durdurulması, tüketimin azdırılması” politikası kasıtlı olarak yapılmaktadır. Durumun böyle olması ise dışarıdan borç alınmasını kaçınılmaz kılar. Temelden yeni bir yöne ve toparlanmaya ihtiyacımız olduğunu düşünen Sinanoğlu dışarıdan verdikleri tefeci tuzağı borçlarla peynir gemisinin yürümeyeceğini, sonun da peynirin de geminin de elimizden alınacağını ifade eder.

Türkçesi ısıldevinge, termodinamik adlı kanunlara göre hiçbir şeyi yoktan var edemezsiniz. Enerjinin sakınımı ilkesine göre ise enerji şekil değiştirir ama yok edilemez, yoktan da var edilemez. İktisadi dengeyi bu kanunlar ve ilkelerle paralel bulan Sinanoğlu'na göre hiçbir şey üretmeden sadece dışardakilerin ürünlerini pazarlayarak, reklam yaparak batışın önüne geçmek mümkün değildir (Sinanoğlu, 2004: 57).

Ekonomimizin bu denli kötü gidişatının en önemli sebeplerinden biri IMF⁴'dir. İktisadi hayatın düzelebilmesi için Türkiye'nin IMF boyunduruğundan kurtulması gerekmektedir. Onların kendi gayeleri için yetiştirdikleri uzmanlarımızın yeniden eğitilmesi, gençlerin Türkiye'de ve kendi ana dilleriyle eğitim görmesi, eğitimlerini tamamladıktan sonra sadece ABD'de değil diğer Asya ve Avrupa ülkelerine giderek

⁴ IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)

gittikleri yerlerin ekonomik sistemlerini tanıyabilmek adına oralarda da bir, iki yıl eğitim görmesi gerekir. IMF'ye artıkça artan borçlardan kurtulmanın çok önemli olduğunu ifade eden Sinanoğlu, bu borçların bizim onlara daha da bağımlı hale gelmemize neden olduğunu ve sonunun topraklarımızı kaybetmek gibi korkunç bir duruma doğru gittiğine dikkat çekmektedir (2015c: 116, 117).

Sinanoğlu, IMF kurulduğundan bu yana hangi ülkeye bulaşmışsa o ülkenin battığını ifade eder. IMF'ye hiç bulaşmayan ekonomide en ileri Müslüman ülke olarak görülen Malezya'yı örnek gösterir. Malezya'da yaşanan bazı ekonomik sıkıntıları kendilerine fırsat bilen IMF, ülkeye yardım sözüyle Malezya'ya teklif sunar. Ancak Malezya hükümeti Endonezya sömürgesi olduğu yıllarda çektikleri sıkıntılardan ders alarak IMF'yi ve onun yardım talebini reddeder. Bu reddedişin ardından büyüme hızları %8'e çıkar. Sinanoğlu, IMF'yi yeni sömürgeciliğin en önemli aracı olarak görür. Borçlarından yola çıkarak ülkenin anayasasını değiştirecek, topraklarını kaybettirecek, tarımını, sanayisini yok edecek kadar tehlikeli bulur (2004: 115).

1.2.3. Batılı Ükelere Karşı Tutumu ve Görüşleri

Sinanoğlu; gerek bulduğu kuramlar gerekse kimya, fizik ve moleküler biyoloji alanlarında gösterdiği başarılar ve üst üste bilim dünyasında aldığı ödüllerle sadece ülkesinde veya eğitim gördüğü ülke olan ABD'de değil diğer Batı ülkelerinde de oldukça ün salmış ve bu ünün neticesinde pek çok Batı ülkesine davetli olarak seminerlere gitmiştir. Gittiği dönemlerde birçok önemli kişi ile görüşmeler yapmış ve yaptığı gezilerle Batı'yı tanıma fırsatı yakalamıştır. Engin bakış açısı ve merakı sayesinde derin gözlemler yaparak Batı'nın siyasetinden felsefesine, pek çok konuda bilgi sahibi olup bu bilgiler ışığında zihninde analizler yapmıştır. Batı insanı ve devletlerine dair görüşlerinin yanı sıra Batı'nın Türk'e ve Türkiye'ye bakışını da eserlerinde mercek altına almıştır.

Batı'nın Türk kelimesini zikretmekten çekindiğini söyleyen Sinanoğlu, Türklerin insanlık düşmanlarının melanetlerine karşı sürekli karşı durmasına; Avrasya'da, Ortadoğu'da yaşayan Türklerin toplanıp kültür birliği kurmasından korktuklarına bağlar. Bu sebeple ABD'lisi, Avrupalısı, Rus'u Türk lafını her fırsatta örtbas etmeye çalışmaktadır (Sinanoğlu, 2015d: 24).

Avrupa'nın ilerlemesi, 1200-1400'lerden sonra başlamıştır ve bu ilerleme yobaz, baskıcı kilisenin ve Hristiyanlığın etkisinden kurtulmakla gerçekleşmiştir. Bu kurtuluş ise aslında Türkler sayesinde olmuştur. Çünkü Türklerin Asya'ya ulaştırdığı medeniyet, önce İslam dünyasına sonra da Batı'ya geçmiştir. Batı'yı aydınlığa ulaştıran şey iki koldan olmuştur. Bunlar; Selçuklularla Haçlı seferinde olan temas ve Endülüs'le olan temastır (Sinanoğlu, 2015d: 88).

Bir ülkeyi ileri taşıyacak en büyük güçlerden birisinin dil olduğuna inanan Sinanoğlu, Batılı ülkelere yaptığı seyahatlerde edindiği izlenimlere dayanarak Avrupa'da dil egemenliği kavgasının sessizce, göze batmadan İngilizce, Almanca ve Fransızca arasında sürdüğünü iddia eder. İkinci Dünya Savaşı sonrasında egemen güç olarak İngiliz ve Amerikan etkisinin zayıflamasıyla İngilizce dışında diğer dillerin de öneminin artmakta olduğunu ve artık her milletin kendi diline daha çok önem verdiğini dile getirmektedir. Sinanoğlu'na göre dillerin zenginleşmesi yabancı dil öğrenme metotlarının gelişmişliğine, dilden dile çevirilerin bilgisayarlar yoluyla yapılmasına bağlıdır. Bu noktadan hareketle ülkemizdeki kendi dilini hiçe sayıp yabancı dil öğrenme anlayışındaki eğitim yöntemini eleştirmekte ve bu durumun dünyada birkaç sömürge ülkesi dışında başka bir yerde gözlemlenmediğini ileri sürmektedir (2016: 20).

Batılı devletlerin kısa ömürlü olmasını politikalarını başka devletleri sömürmeye, katliam yapmaya, dilini ve dinini yok etmeye dayandırmalarına bağlayan Sinanoğlu; bizim insanlığımızla Batı'nın insanlığını karşılaştırmış ve bizim insanımızın her türlü insanı hiç ayırım yapmadan insan saydığını bu yüzden amacı hep insana hizmet etmek olan Türklerin devlet politikasının “Hak'tan alıp halka vermek” olduğunu ve bu sayede de uzun yıllar ayakta kalabildiğini söyler. Oysa Batı; kendinden olmayanı reddetmekte, insandan saymamakta, hakir görmektedir. Batı'nın hemen hemen her ülkesini ırkçılıkla suçlayan Sinanoğlu, ABD'nin önce Kızılderililere sonra zencilere, Almanya'da Yahudilere günümüzde ise Türklere karşı ırk ayrımcılığı yaptığını ifade eder (2015b: 67-68).

1963'ten beri başlayan dış siyasetimizde Avrupa Birliğine girme hevesine şiddetle karşı çıkan Sinanoğlu, Avrupa Birliği'nin bize gösterdikleri gibi olmadığını aksine AB'nin güçsüz, işsiz ve parasız bir durumda olduğu söylemektedir. Bu hayalden

vazgeçmemiz gerekmektedir. Gümrük birliği gibi tek yanlı oluşturulan ve bizim için çok tehlikeli sonuçlar doğuran anlaşmalardan vazgeçilmelidir (2015c: 117).

Avrupa'nın birçok ülkesinde konuşmalar yapan Sinanoğlu, buradaki insanların da hep dertli olduğunu ancak bu durumun bizlere yansıtılmadığı ifade eder. Bizim girebilmek için pek çok ödün verdiğimiz AB'den aslında Avrupalıların kendisi memnun değildir. Bize dayattıkları şartların hiçbirisinin kendi ülkelerinde olmadığını gözlemleyen Sinanoğlu, gerçek bir AB'nin ancak eşit haklarla ve karşılıklı ilkesine dayanacak şekilde olabileceğini savunmaktadır (2015c: 121).

Çevrecilere göre tabiatta her tür bitkinin, her bir canlının önemli bir işlevi vardır. Bunların arasında (matematiksel kurama da dökülmüş) nazık bir denge bulunur. Bir tür yok olsa zincirleme ile birçok canlı türünü, sonuçta insanı da etkiler. Onun için doğayı, doğadaki her yarattığı korumalıyız; haşaratla uğraşırken bile dengelerin nasıl bozulacağını, dengenin yerine gelip gelemeyeceğini çok iyi hesaplamalıyız. Dünyada pek çok çeşit türün oluşu tüm tabiatın, dolayısıyla insan yaşamının zenginliğidir. Çevrecilik konusunda epeyce hassaslaşmış Batı ülkelerinin değişik insan topluluklarının en önemli değeri olan dillerinin insanlığın zenginliği olarak görmemelerine hayret eden Sinanoğlu; Batı'nın bulunduğu her yerde değişik dil ve kültürleri yok etme yoluna gittiğinin, Batı ülkelerinin başka ülkelere karşı tutumunda ne denli saygısız olduğunun altını çizmektedir (2016: 120).

1.2.4. Amerika Birleşik Devletleri Hakkındaki Görüşleri

Türkiye'de aldığı Türkçe eğitim sayesinde üstün başarılar gösteren Sinanoğlu'nun ABD ile ilgili ilk münasebeti elbette yaşam öyküsünde de verdiğimiz üzere Kimya Mühendisliği okumak üzere gittiği Kaliforniya Üniversitesi ile başlamıştır. Daha ABD'ye gitmeden önce ABD'nin o yıllarda Türkiye üzerinden izlediği siyasetine karşı olan Sinanoğlu, ABD'ye onun kölesi olmak için değil onun haddini bildirmek kendi deyimiyle onun efendisi olmak için gittiğini Çaykara ile yaptığı söyleşisinde açıkça anlatmaktadır. ABD'de yaşadığı yıllar boyunca ABD'yi çok daha yakından tanıyan ve siyasetinin yanında ABD'de yaşayan insanı da derin gözlem altında tutan Sinanoğlu, hiçbir zaman ABD'yi savunmamış, ona hiçbir şekilde hak vermemiş bilakis her fırsatta oynanan oyunları çok daha önceden görerek kendi ülkesinin insanlarını

uyarmış ve bu konuda pek çok yazı kaleme alıp pek çok yerde bununla ilgili konuşmalar yapmıştır.

Sinanoğlu, ABD'deki eğitim sisteminin kötülüğünden dem vurmıştır. Bugün ABD'de, orta ve lise düzeyi eğitiminde büyük bir bunalım yaşanmakta olduğunu, değil Latince, yüzde doksan halk okullarında dosdoğru İngilizce yazmak ve okumak bile öğretilmediğini dile getirmektedir. Bir iki yıl önceki "New-York Times" gazetesi araştırma makalesine göre Amerikan liselerini bitiren Amerikalı gençlerin %60'ı dosdoğru okuma yazma bilmemektedir. Öğretmenler, "Ne eğitimi? Biz bir saatlik derste öğrencilerin birbirlerini tabanca ile vurmasını önleyebilirsek kendimizi başarılı addediliyoruz" diyerek durumun vahametini ortaya koymaktadırlar (Sinanoğlu, 2016: 17).

Çoğu Türk gencinin rüyalarını süsleyen ABD'de aslında eğitiminden siyasetine, ekonomisinden sosyolojisine özenilecek hiçbir yan olmadığını, ABD'nin kendi vatandaşına dahi saygısı olmadığını Sinanoğlu şu şekilde ifade eder:

Nüfusun %70'i cahil ve ilkel. Amerika'nın çocuk sayılacak yaşta asker olan fakir gençleri de Irak'ta, Afganistan'da her gün çokça sayıda ölüyor. Askeri kayıpları 5-10 bin asker diyorlar görünürde, ama gerçekte çok daha fazla olması muhtemel. İktisadının da ipotek/ morgiç (mortgage) buhranı ile daha da kötüye gitmesinden Bush takımına tepki giderek bu cahil tabaka da bile arttı. Amerika'da çoğu bebeklerin bile sağlık sigortası yok. ABD, Irak'ta günde 1 milyar dolar harcıyor. Kendi halkının elzem ihtiyaçlarını bile karşılayamaz hale geldi. Nüfusun %40'nın da sağlık sigortası yok. Altta kalanın canı çıksın tarzında bir anlayış var. Bir keresinde Reagan "Bu memlekette fakir olmak suçtur." demişti. Devlet bebelere sigorta yapsa 1 milyar dolara mal olacak. Devlet bunu kabul etmedi. Oysa Irak'ta katliam yapılması için günde 1 milyar dolar harcanmasına devam ediliyor.(2015a: 65-66).

Sinanoğlu:" Eskiden Alman gezmenler tatil için Florida'ya giderdi. Şimdi herkes Amerika'dan nefret ediyor. Giriş çıkışlarda ayakkabı, kemer çıkarılıyor, parmak izleri alınıyor, fotoğraf çekiliyor. Herkese doğrudan sanki tedhişçiymiş (teröristmiş) gibi muamele ediliyor." diyerek ABD'nin güvenilir bir yer olmadığı gibi artık kimseye de güvenmediğini ortaya koyar(2015a: 67).

1.2.5. Dil Hakkındaki Görüşleri

1.2.5.1. Dil ve Millet İlişkisine Bakışı

Dil, insanların yaşamları boyunca hayatlarını daha kolay devam ettirebilmek ve diğer canlılarla daha iyi iletişim kurabilmek için sahip oldukları ve sahip olmaya muhtaç oldukları en önemli varlıktır. Dil ile iletişim kurar, ifade eder, düşünür, dilimizin yettiği kadar var oluruz. Ana dil ise, bir bebeğin anne rahminden çıkar çıkmaz (bazı araştırmalara göre anne karnındayken dahi) karşılaştığı ve edinmeye başladığı dildir. Ana dilin öğrenilmesi, gelişmesi ilk olarak bebeğin anne ve babasına, çevresindekilere ve aldığı eğitime bağlıdır. Bağlı olduğu etkenlerin hepsi en az bir diğeri kadar önemlidir. Dolayısıyla kişide ana dil bilincinin oluşması bebeklikten başlar ve az önce dile getirilen etkenler ne kadar güçlü ve bilinçliyse o derece sağlam bir yapıya sahip olur, karşılaşılabilecek sorunlara karşı o derece direnç gösterir. Bu etkenlere bağlı olarak edinilen ve daha sonra geliştirilen ana dil, zaman içerisinde elbette bir takım değişimlere uğrayacaktır. Çünkü dil, canlı bir varlıktır ve her daim kullanıldığı toplumun siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel koşullarına bağlı olarak değişim içerisinde. Bu değişimler, dilin sadece kendi içyapısından kaynaklandığı gibi başka bir dille herhangi bir şekilde veya şartta etkileşimi sonucunda da gerçekleşebilir.

Bir toplumun başka bir toplumla etkileşim içinde olması demek, dillerin de bir şekilde birbirlerinin etkileşim alanı içerisinde olması demektir. Dolayısıyla ana dil diye benimsediğimiz dilden başka bir dil bizim için yabancı dildir. Ana dil ile yabancı dilin birbiriyle olan ilişkisi eğer karşılıklı ise her iki dil açısından da herhangi bir tehlike ya da sorun yok demektir. Ancak devletin tutumu, halkın tercihi, özentilik vb. durumlar yabancı dilin daha üstün bir duruma gelmesi, ana dili gölgede bırakması ve üstelik ana dili kullanan halkın bu durumu yadırgamaması ana dil açısından büyük bir sorun teşkil etmesi anlamına gelmektedir.

Karpuz'a göre ülkemizde dil bilinci ve otomatik olarak ana dil bilinci fazlasıyla geridedir. Bunun en önemli sebebi ise okuma ve düşünme yeteneklerinin gelişmemiş olmasıdır. Gelişmiş bir ana dil bilincinin nitelikçe yüksek yaşama açılan kapı olarak gören Karpuz, aynı zamanda ana dili bir toplumun uluslaşma sürecinde en önemli etkenlerden biri olarak görmektedir (2015:207-212).

Sinanoğlu, ulus olma fikrini hayatının merkezine yerleştirmiş bir bilim insanıdır. Yabancı bir ülkede doğmuş, dış ülkelere de eğitim almış olmasına rağmen kişinin ulusun bir parçası olabilmesi için ana dilin önemini kavraması gerektiği görüşündedir. Bu sebeple ana dili olan Türkçenin kıymetini her zaman bilmiş ve onu yüceltmek için pek çok çalışmaya imza atmıştır.

Hayatı boyunca bilimin peşinden giden Sinanoğlu; bu alanda önemli adımlar atmış, başarılar ve ödüller kazanmış, ününü her bir kıtada her bir ülkeye duyurmuş ve arkasından gelen pek çok gencin rehberi olmuştur. Yalnız kendi alanlarında değil kendini dil konusunda da yetiştiren bu bilim adamı dili; bir milletin anılarının, yani tarihinin, kültür birikiminin ve de ortak hissiyatının depolandığı unsur olarak görmüştür. (Sinanoğlu, 2016: 155).

Ana dil bilincine sahip olmanın önemini Mevlana'nın bir hikâyesinden yola çıkarak ifade eder. Bu hikâyeden hareketle dili gönlü yüzdüren bir gemi olarak görür ve o geminin batması gönlün de batmasına yol açar der. Gönül o kadar yücedir ki onun yoksunluğu insanı, hayvanlar âlemindeki en ilkel yaratıktan da daha değersiz kılar. İnsanın gönlü olduğu kadar toplumların da birer gönlü vardır. Bu gönül o toplumun kültürü ile oluşur. Kültür; bir toplumun var oluş sebebi, geçmişiyle geleceği arasında bir köprüdür. Toplumu toplum yapan en nadide hazinedir, çok iyi korunması ve her geçen gün geliştirilmesi gerekir. Bu denli önemli olan kültürün geçmişten geleceğe aktarıcısı, koruyucusu dildir. Diline sahip çıkamayan bir toplum, kültürünü kaybetme dolayısıyla kendisini yok etme tehlikesi içerisinde. Bu tehlike içine girmemek, yok olma korkusuyla yaşamamak için toplum önce diline sahip çıkmalıdır (Sinanoğlu, 2015c: 187,188).

Kendi diline olduğu kadar yeryüzündeki konuşulan, yaşayan veya bir şekilde yaşama mücadelesi veren her dile karşı hassas ve saygılıdır. Tüm dillerin, özellikle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan dillerin korunması gerektiğini düşünmektedir. Çünkü dilin yok olması demek bir milletin tarihten silinmesi, o millete bağlı insanların başka milletlerin boyunduruğu altına girmesi demektir. Kültürle iç içe olan ve onsuz düşünülmeyen dilin her açıdan koruma altında olması gerekmektedir. Bu sebeple Sinanoğlu, “İnsanların Kültürel Hakları Beyannamesi ”ne şu iki maddenin eklenmesi gerektiğini düşünür:

1) *Çeşitli diller ve kültürler tüm insanlığın zenginliğidir. Her birinin yaşatılması, korunması, geliştirilmesi için tedbirler alınacaktır.*

2) *Hiçbir ülke başka bir ülkenin dilini, kültürünü yok etmeye çalışmayacaktır. Çalışırsa, insanlık camiası tarafından 'Kültürel Soykırım'la suçlanacaktır. Bir ülke başka bir ülkenin eğitim dilini gizli veya açık yöntemlerle değiştirmeye çalışırsa bu en korkunç bir sömürgecilik oyunu ve kesin bir kültürel soykırım etkinliği sayılacaktır (2016:120,121).*

Dilin yasal bir hak olarak koruma altına alınması, sonradan karşısına çıkacak sorunları engellemek adına büyük bir adım olacaktır. Her dilin bir konuşuru vardır. Nasıl ki insanın insana saygısı büyük bir erdemse bir dilin başka bir dile saygısı da en az onun kadar büyük bir erdemdir. Çünkü bir devlet, kendisini var eden halkın kendine has değerleriyle sağlamlığını kazanır. O dil de bir milleti millet yapan en önemli unsurların başında gelmektedir.

1.2.5.2. Türkçe-Türk Milleti

Türkçe, birçok lehçesi ve akrabaları, Sibirya'dan Çin'e kadar 250 milyon insandan fazla konuşuru, kuralları ve değişmez ilkeleri olan; şimdiki haliyle zengin ama her geçen gün kendini daha da zenginleştirebilecek güce ve yapıya sahip bir dildir (Sinanoğlu, 2016:36-37).

Türk dili çok eskilere dayanan geçmişi ile dünya dilleri arasında muazzam bir yere sahiptir. Elbette her dil de olduğu gibi o da başka dillerle ilişki içerisinde olmuş, kelime alışverişinde bulunmuştur. Ancak hiçbir zaman başka bir dilin gölgesinde kalmamıştır. Gerek millet ve dil bilinci gelişmiş konuşurları gerekse aydınları sayesinde tehlikeden sıyrılmayı ve kendini yeniden koruma altına almayı başarabilmiştir. Bir dil ancak ait olduğu milletiyle, bir milletse yine ancak sahip olduğu dil ile ayakta kalabilir.

Dil ile millet ilişkisinin birbirine sıkı sıkıya bağlılığının ve ayrılmaz bütünlüğünün en güzel kanıtlarından biri de Türkçe ile Türk milleti arasındaki birbirinden ayrı düşünülemez ilişkidir.

Türklüğün tarifini bir insanın Türk dili ile olan münasebetine bağlayan Sinanoğlu, bir kişinin Türkçeyi, geçmişi de dâhil olmak üzere, ne kadar doğru bildiği, kullandığı, öğrendiği, öğrettiği ve her ortamda her şeye karşı koruyabildiği miktarda Türk olabileceğini iddia ediyor (Sinanoğlu, 2015c: 187). Çünkü bir insan ancak bir

üyesi olduğu milletin kendine has değerklerine sahipse ve o değerkleri her şeyden üstün tutarsa kendini o millete ait hisseder. Millet bilinci gelişmemiş bir insanın dile saygısı düşünülemez. O kişi yaşadığı coğrafyada kaybolmuştur. Kimliği ve niteliği yoktur.

Bir insanın kişiliğinin oluşması ailesine, aldığı eğitime ve edindiği meslekteki etkinliklerine bağlıdır. Bunları sağlayan öge dildir. Türk'üm diyen bir kişinin kendi dilinde konuşması, eğitim görmesi ve mesleğini icra etmesi gerekir ki hem kendisi yetişsin hem de ait olduğu millet kalkınabilsin. Atatürk'ün “Ne mutlu Türk'üm diyene!” şeklindeki sözünün pek söylenmeyen yanının olduğuna parmak basan Sinanoğlu aslında bu sözün, “Türk demek Türkçe demektir, ne mutlu Türk'üm diyene!” şeklinde olduğunu söyleyerek Türkçe ile Türklüğün ve doğal olarak Türk milletinin bölünmez bütünlüğünü ortaya koyar (Sinanoğlu, 2016: 153,154).

Türk dilinin yapısına bakıldığında onun matematiksel bir yapısı olduğunu öne süren Sinanoğlu, özellikle kelime türetebilme yeteneğine diğer ülkelerin dil bilimcileri ve bilim insanlarının da hayran olduğunu söyler. Gelişen teknoloji, ilerleme kaydeden bilim sayesinde yeni kavramların dünyamıza sürekli bir biçimde girmektedir. Her türlü kavrama kendi dilinde bir karşılık bulabilecek bir yapıya sahip olan Türkçe, bu gücünü yüzyıllardan beri kaybetmemiştir (Sinanoğlu, 2016:53).

Gerek bilimsel gerek edebî gerekse teknolojik alanlarda kullandığımız Türkçe bir bütündür ve kesinlikle ayrılamaz. Ne teknik dilde ne edebî dilde ayrı ilkeler kullanılır. Onun ilkeleri, her alanda kullanılabilecek kadar sağlam ve bellidir. Önemli olan onun böylesine sağlamlığının farkında olmak ve ona sahip çıkmaktır. Bir dili en çok yaralayan şeylerden biri de onu siyasi ideolojilere alet etmektir. Türkçe asla bir siyaset konusu olamaz. Bölünmez bütünlüğü ile asla konuşurlarını ikiye bölemez. Bunu yapan dilin kendisi değil Türkçeyi siyasete alet edip insanlar arasında ikilem yaratanlardır (Sinanoğlu, 2016:54).

Türkçe, matematiksel yapısının sağlamlığı dışında çağrışımsal yapısının da oldukça ileri seviyede olduğu bir dildir. Sinanoğlu'na göre Türkçeye ait her kelimenin üzerinde bir “çağrışım bulutu” vardır. Zenginleşmeye ve geliştirilmeye elverişli olmasının sebeplerinden biri de Türkçenin çağrışımsal yapısıdır (Sinanoğlu, 2016:154,155)

1.3. ESERLERİ

Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü (Türk Dil Kurumu, Ankara, 1978).

Açıklamalı Fizik, Kimya, Matematik Ana Terimleri Sözlüğü (Türkçe, Almanca, İngilizce, Fransızca, Japonca, İstanbul, 2000).

Bye-Bye Türkçe (Otopsi Yayınları, İstanbul 2000).

Türkçe Giderse Türkiye Gider DVD (Bilim+Gönül, İstanbul, 2007).

Oktay Sinanoğlu'ndan Yeni Bilim Ufukları 1, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2008).

Oktay Sinanoğlu'ndan Yeni Bilim Ufukları 2, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2009).

Oktay Sinanoğlu'ndan Yeni Bilim Ufukları 3, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2009).

2050'ye 5 Kala Dünyanın 105 Yıllık Tarihi, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2009).

Batı'nın Batışı ve Dünyada Yeni Ufuklar, Oktay Sinanoğlu'nun Kum Saati DVD'si ile DVD'li kitap, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2009).

Fizik, Kimya, Matematik Ana Terimleri Sözlüğü, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

Hedef Türkiye, (Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

Büyük Uyanış (Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

Ne yapmalı? (Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

İlerisi İçin Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

Türk Aynştaynı (Bilim+Gönül, İstanbul, 2011).

Göçmen Hamamı (Bilim+Gönül, İstanbul, 2012).

Adam (Bilim+Gönül, İstanbul, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM

OKTAY SİNANOĞLU'NA GÖRE TÜRKÇENİN SORUNLARI

2. OKTAY SİNANOĞLU'NA GÖRE TÜRKÇE'NİN SORUNLARI

Dil, dinamik bir yapıya sahip olduğundan zaman içerisinde pek çok değişikliğe uğrar. Bu değişiklikler, dili ileriye taşıdığı gibi geriye de götürebilir hatta yok olmaya mahkûm da bırakabilir. Bu da dilin zaman zaman birtakım sorunlarla karşı karşıya kaldığını gösterir. Bu sorunlar, o dili kullanan millet tarafından çözüme kavuşturulacak ya da dikkate alınmayarak bir çıkmaza dönüşecek ve dili zaman içerisinde eritip yok edecektir. Önemli olan sorunları fark edip nedenlerini araştırarak onları çözüme kavuşturmak ve dili daha üst seviyelere taşımaktır.

Türk dilinin tarihine bakıldığında, dil gelişimi adına inişler ve çıkışlar gözlemlenmektedir. Hangi değişimin içinde olursa olsun pek çok sorunla karşılaşmıştır. Bu sorunlar, özellikle dil bilimciler ve dil bilinci gelişmiş bilim insanları tarafından konuşulmuş, çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızda Türk dilinin geçmişte yaşadığı ve bir şekilde çözüme kavuşmuş sorunlarından kısaca bahsedilerek daha çok günümüzde halen yaşanmakta olan ve çözüm bekleyen, çözülmezse çok büyük sonuçlar doğuracak olan sorunları üzerinde durulmuştur.

2.1. TÜRKÇENİN TARİHTE YAŞADIĞI SORUNLAR

2.1.1. Yabancı Dil Sorunu

Türk toplumu yüzyıllar boyunca pek çok medeniyetle kaynaşmış, pek çok milletle bir şekilde münasebette bulunmuştur. Bunun sonucu olarak da Türk dili sadece günümüzde değil geçmiş dönemlerde de yabancı dilin istilasına uğramıştır. Türk dilinin sözlü dönemini takip edebilmenin her ne kadar imkânı olmasa da yazılı dönemin başlangıcı olarak kabul edilen Köktürkçe döneminden itibaren Türkçenin yabancı dil karşısında maruz kaldığı sorunlarını gözleyebilmek mümkündür.

Köktürkçe döneminde en saf halini korumayı başaran Türk dili, Uygurların Budizm, Manihaizm dinini kabul etmesi ve yerleşik düzeni benimsemesi sonucunda Uygurlar döneminde çok sayıda yabancı kelime Türkçede kullanılmıştır. Köktürkçe döneminde yabancı kelimelerin oranı %1'in altındayken bu dönemde bu oran %12'ye kadar çıkmıştır.

10. yüzyıldan itibaren Türklerin nerdeyse toplu olarak İslamiyet'i kabul etmesiyle Türkler, Arap ve Fars kültürleriyle yoğun bir ilişki halinde olmuştur. Bu yakın ilişki kültürün vazgeçilmez bir parçası olan dile de elbette büyük oranda yansımıştır. İslamiyet'in kabulünün Türk dili için bir dönüm noktası olarak kabul eden Şahin, dinî kelimelerden başlanarak Arapça ve Farsçadan pek çok kelimenin dilimize girdiğini ve hatta Türk dilinin tarihi gelişimi içerisinde en çok kelimeyi bu iki dilden aldığını söylemektedir (Şahin, 2015:289). Bunca kelimenin alınması dönemlerinin ünlü yazar, şair ve aydınları için bir tehlike olarak görülmesi ve bu durum için ciddi anlamda hareketlerin başlaması Tanzimat sonrasında gözlenmektedir. Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Mithat, Ali Suavi gibi kişiler, Türkçenin sade olması gerektiğini savunmalarına rağmen yaptıkları çalışmaların gerek milletçe gerekse yazın dünyasında devamlılığı sağlanamamıştır. Dili sadeleştirme hareketlerinin devamlı olması ve bir şekilde başarıya ulaşılmaya başlanması Milli Edebiyat döneminde gerçekleşir. Bu dönemde, Ömer Seyfettin, Akil Koyuncu ve Ali Canip Yöntem'in Genç Kalemler adı verilen dergide bir araya gelerek milli dili savunmaları ve bunun için gerekli olan ilkeleri sıralamalarıyla büyük bir dil hareketi başlamıştır. Bu dil hareketine göre Arapça ve Farsça kelimler asıllarına göre değil Türkçenin söyleyiş özelliklerine göre yazılmalıdır. Arapça ve Farsçanın dilbilgisi kurallarına göre kullanılan tamlamaların hepsi Türkçe dilbilgisi kurallarına göre kullanılmalıdır. Yazı dili; İstanbul Türkçesi olarak kabul edilmeli, Türkçe karşılıkları durur iken Arapça ve Farsça kelimler kullanılmamalıdır. Yeni kavramlar ortaya çıktığında kaynak olarak halk dili görülerek ve dilin olanakları kullanılarak karşılık bulunmalıdır. Yabancı asıllı olup halkın anladığı ve zaten nicedir kullandığı kelimeler dilden atılmamalı aksine bu kelimeler Türkçeleşmiş olarak kabul edilmeli ve boşuna bu kelimelere Türkçe karşılık aranmamalıdır. Dönem içerisinde pek çok kişi bu harekete karşı çıksa da Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp gibi kişiler ilkelerinden ödün vermemişler ve hareketin devamlılığını sağlamışlardır. Cumhuriyet Dönemine gelinceye kadar yabancı kelimelerin dilden arındırılması hareketi Atatürk'ün dil devrimiyle beraber bir dönüm noktasına ulaşmıştır (Şahin, 2015:289-296).

Türkçenin Arapça ve Farsçaya karışmasını İslamiyet gereği ve Türk toplumunun kendi hevesinin bir sonucu olarak gören Sinanoğlu'na göre o dönemdeki Arapça ve Farsça etkisiyle günümüzdeki İngilizce etkisi birbiriyle aynı değildir.

İngilizce 1953'ten itibaren bir dayatma olarak dilimize girmiş ve bu durum bir sömürgeleştirme oyunu haline gelmiştir. (Sinanoğlu, 2016, 15-16).

2.1.2. Tasfiyecilik Sorunu

1928 harf inkılabından sonra 1932'de Atatürk'ün dil inkılabını başlatması, daha evvel Fuat Kösearif tarafından ortaya atılan ancak herhangi bir şekilde başarı elde edilemeyen tasfiyecilik düşüncesi yeniden gündeme getirmiştir. Tasfiyeciliğe göre Türkçe yabancı kelimelerden arındırılıp yalnız “öz Türkçe” sözcüklerle dolu bir dil hâline gelecekti. Bu görüş doğrultusunda Atatürk 1 Kasım 1932'de, “Türk dilini kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için bütün devlet teşkilatımızın dikkatli, alakalı olmasını isteriz.” diyerek ülke çapında bir derleme-tarama faaliyetini başlatır. Bu faaliyetlerin neticeleri, “Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları-Tarama Dergisi” başlığı altında pey der pey yayımlanmaya başlandı. Yüzyıllar boyunca kullanılıp artık milletin hafızasında yer etmiş binlerce kelimeye dahi “öz Türkçe” karşılıklar bulunuyor, mesela akla “an, bilik, böğüş, kapar, oy, ök, sağ, us, uz”; kaleme “çizgiç, sızgiç, yazgaç, yuvuş” gibi karşılıklar veriliyordu ve bu karşılıkların en çok yazarlar tarafından kullanılması isteniyordu. Her bir kelimeye birden fazla karşılık verilmesi, yazarların kendi isteklerine göre içlerinden birini seçip kullanması yazılan yazıların halk tarafından anlaşılabilmesine sebebiyet vermeye başladı. Ortaya böylece uydurma bir dil çıktı ve bir süre bu dilin varlığı devam etti. Tasfiyecilikle birlikte ortaya çıkan anlaşmazlık Türk dilini bir çıkmaza soktu (Özkan, 1995:43-44).

Atatürk'ün dil inkılabı ile amaçladığı şey elbette ki bu çıkmaz değildi. Tasfiyeciliğin yanlış bir yol alması, dilimizi böyle bir çıkmaza sürükledi. Atatürk gerçekleştirdiği dil inkılâbıyla Türk dilinin kendi yeteneklerini kullanarak yeni terimler türetebilmesi, başka hiçbir şeyde dış ülkelere muhtaç olunmayacağı gibi dil hususunda da bir muhtaçlık yaşanılmamasıydı. Çünkü Türkçe binlerce yıllık geçmişe sahip, kendini sürekli yenileyebilecek ve geliştirebilecek bir yapıya sahiptir.

Gaspıralı İsmail'in ortaya attığı ve bir dava haline getirdiği “Dilde birlik, fikirde birlik, işte birlik” sözünün ışığında Bakiler, “*Bir milletin dili, o milletin şah damarıdır, varlık sebebidir.*” der. Bâkiler, dilin canlı bir varlık olduğunu, zamanla değişmesinin, başka dillerden birtakım kelimelerin dile girmesinin ve dilden bazı

sözcüklerin atılmasının doğal olduğunu ancak Türkiye’de o dönem uygulanmaya çalışılan tasfiyeciliğin bu anlayışla uyuşmadığını ve “dilde birlik” ifadesine set vurduğunu söyler (2016:73-75).

Tasfiyecilik ile belleklere yerleşen “öz Türkçe” söz grubu doğru bir ifade değildir. Her dilin günlük kullanım alanındaki hâli ile hukuk, tıp, edebiyat, bilim ve felsefe alanlarında kullanılan dil arasında önemli farklar mevcuttur. Batı dillerinde belli alanlarda kullanılan dili sadeleştirerek günlük konuşma diline yaklaştırmak imkânsızdır. Çünkü bu dillerin fazlaca bir geçmişleri oldukça zayıftır. Özellikle de İngilizcenin. Kendilerinin köke dayalı sözcük türetebilme yetenekleri olmadığından ileri düzey terimleri hep Latince ve Eski Yunancadan türetilmiştir. Türkçe ise derin bir geçmişe sahip olması, matematiksel yapısı sayesinde terim türetebilme yeteneğine sahip olması onun ayrı bir özelliğe sahip olduğunu gösterir. Köke dayalı türetme gücünün pek çok dilden üstün olması gerçeğine dayanarak “öz Türkçe” ifadesi yerine “kök Türkçe” demek daha doğru bir ifade yöntemi olacaktır.

Türkler, İslamiyet’in kabulü ile birlikte bilim ve matematik alanlarında geliştirdikleri ve yaydıkları kuram, buluş ve fikirlere Arapça ve Farsça köklerinden terimler üretmişlerdir. Bu durum 19. yüzyıla kadar devam etmiştir. 1918-1922 yılları arasında Osmanlı Devleti’nin dağılması ve yerine Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla yapılan ulusal hamleler sonucu bilim alanında gereken terimlerin “Kök Türkçe” mantığı ile ve dilin matematiksel yapısını kullanarak terimler üretebilme yoluna gidilmiştir. Atatürk’ün liderliğinde gerçekleştirilen dil inkılabı ile birlikte dilimizin bu hususta oldukça yeterli olması özelliğine dayanılarak yeni bilimsel terimlerin Batı dillerinden alınmayıp “Kök Türkçeden” türetilmesi amaçlandı (Sinanoğlu, 2015c:34-35).

Türkçe milletimizin dili iken Öz Türkçeyi Türkiye’de belli bir grubun konuştuğu cılız bir dil olarak tanımlayan Bakiler, Osmanlı zamanında halktan koparak Arapça ve Farsça kelimelerle konuşulmasının yanlış olduğunu söyler. Aynı şekilde halktan koparak Öz Türkçe konuşup yazarların durumunun bundan farklı bir şey olmadığını ileri sürer (2016: 206).

Atatürk’ün gerçekleştirmiş olduğu dil inkılâbının yanlış anlaşılması ya da saptırılmasıyla başlayan tasfiyecilik zaman zaman yeniden gündeme gelerek her

seferinde başarısızlıkla sonuçlandı ve maalesef bu başarısızlıktan en büyük yarayı yine dilimiz aldı. Bu yaraların sarılabilmesi için gereken bilim insanları var olsa da dilimizi şiddetle tehdit eden İngilizcenin etkisi bu tedaviyi daha da zorlaştırır hale getirdi.

Hiçbir zaman başarılı olamayan tasfiyecilik anlayışı 1950’den sonra bazı siyasi görüşlerin boyunduruğunda kendine yeni bir yol buldu. Bu dönemlerde artık bilimsel ve teknik konularda terim türetebilme mevzusu “Kök Türkçe”den uzaklaştırıldı. Ortaya çıkan boşluk “Anglomanlıca” diye adlandırılabilen İngilizceden bozma Tarzanca sözcüklerle doldurulmaya çalışıldı. Tarihine, diline ve edebiyatına bağlı bazı dilciler yanlış yol olan tasfiyeciliğe karşı çıkarken üç hataya düştüler. Bu hatalar şöyledir:

1) O sıralarda başlamış olan sahte sağ-sahte sol bölünmesinin etkisinde kalarak tasfiyeciliği dil konusunda yapılan bir yanlışlık olarak telakki etmek yerine, bunu “solculuk” saydılar.

2) Tasfiyecilik konusunda gösterdikleri hassasiyeti, dilimize batırılmakta olan yabancı, “Tarzanca” laflara karşı göstermediler.

3) Tasfiyeci sol kesime, muhafazakâr kesimin tepkisi hedefini aşıp kök Türkçenin tümüne, bu arada kök Türkçeden türetilen bilim/teknik terimlerine de taşıdı. Bu kesimden bazı kimseler yabancı dille “Tarzanca” ile eğitimin Türkiye’ye yerleştirilmesi için canı gönülden çalıştıkları gibi, buna koşturarak kök Türkçe bilim/teknik dilinin gelişmesine de karşı durup İngilizce yabancı terimlerin Türkçeye bulaşmasına yardımcı oldular (Sinanoğlu, 2015c:35).

2.2. TÜRKÇENİN GÜNCEL SORUNLARI

Türk dilinin günümüzde yaşadığı sorunlarla ilgili pek çok dil bilimci görüş bildirmiş ve sorun gördükleri durumları dile getirmişlerdir. Dile getirdikleri sorunlarda ortak başlıkların mevcut olması ile birlikte bazı görüş ayrılıkları da söz konusudur. Hatta ortak başlıklara farklı çözüm önerilerinin getirildiğine de rastlanmıştır.

Korkmaz, dilin zaman içinde sosyal, tarihî ve kültürel ihtiyaçlar doğrultusunda değişime uğramasını bir ağacın filizlenmesine benzetir. Bu değişimlerin dile zenginlik kattığı görüşünü savunur. Bununla birlikte bazı değişimlerin de dilin sağlıklı gelişimini engellediğini bunun da çeşitli sorunlara yol açtığını ifade eder. Bu sorunları, altı maddeyle şöyle özetler:

- 1) Söyleyiş ile ilgili sorunlar
- 2) Yazım ile ilgili sorunlar
- 3) Söz dağarcığındaki daralma ve anlatım kısırlılığı ile ilgili sorunlar
- 4) Yabancı dille eğitim ve yabancı kelime tutkunluğunun getirdiği sorunlar
- 5) Dilin yapı ve işleyişine aykırı kullanımların getirdiği sorunlar

6) Dil sevgisindeki bilinçsizlik veya ana diline karşı duyulan ilgisizlikten kaynaklanan sorunlar (1999: 129-138).

Dilin belli etkenlere bağlı olarak değişiminin doğal olması gibi başka ülkelerin dilleriyle de etkileşim içerisinde olması oldukça doğaldır. Bir devlet gerek ekonomik gerek siyasi, gerekse toplumsal mevzularda başka devletlerle etkileşim halinde olmak durumundaysa dil de bu etkileşimden bir pay almaktadır. Dilin başka dillerle etkileşiminin sonucu daha çok sözcük alışverişi ile olmaktadır. Bu durum, bilinçli bir şekilde yönetilmezse bir tarafın mutlaka diğer tarafa göre daha baskın bir konuma gelmesi engellenemez. Bu da pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sorunları dilde kirlenme olarak adlandıran Küçük, kirlenmenin beraberinde getirdiği sorunları şu başlıklarla ifade eder:

- 1). Ürün ve iş yeri adlarında yabancı kelime kullanımı
- 2). Kullanım kılavuzlarında yabancı kelime kullanımı
- 3). Türkçe kısaltmaların İngilizce seslendirilmesi
- 4). Türkçenin söz dizimine aykırı kullanımlar
- 5). Türkçe terimler yerine yabancı terimler kullanmak
- 6). Renk isimlerinde yabancılaşıma (2007: 504-513).

Türk dili bilincini geliştirmek adına dilimize ait sorunların dil bilimcilerin yanı sıra diğer bilim dallarıyla da uğraşan akademisyenler tarafından dile getirilip çözümler noktasında yol göstermesi gerektiğini bölüm başında söylemiştik. İşte asıl uzmanlık alanı dil olmadığı halde İlahiyat Fakültesinde görev yapmakta olan Çavuşoğlu da dilimizi etkileyen sorunlardan bahsetmiş diğer bilim insanlarından farklı olarak dilimizi etkileyen sorunları dolaylı ve doğrudan olarak ikiye ayırmıştır. Ona göre:

- 1) Arapçaya olan duygusal bağılılığın olumsuz etkileri,
- 2) Ailede verilen dil eğitiminin yetersiz olması,
- 3) Dil eğitiminin sadece dilbilgisi kurallarını öğrenmekten ibaret olduğunun yanılgısı,
- 4) Sözlük çalışmaları ile ilgili yeterli emeğin harcanmaması,
- 5) Dilimize ait üstün edebi eserlerin sayıca az olması,
- 6) Okuma faaliyetinin okullarla sınırlı kalması ve
- 7) Diğer toplumsal olaylar dilimizi dolaylı olarak etkilemektedir.

Diğer yandan ise:

- 1) Başka dillerden kelimelerin alınması,
- 2) Bilim adamlarının kendi dilleriyle terim üretmemeleri,
- 3) Dilimizi küçümseme ve kullanmaya özen gösterilmemesi,
- 4) Basın ve yayın kuruluşlarının dilimizi kötü kullanmaları,
- 5) İş ve alışveriş hayatında dili doğru kullanma noktasında herhangi bir yaptırımın olmaması,
- 6) Yabancı dil bilmek ve onu kullanmak arasındaki ayrımın yapılamaması,
- 7) Dilimize yerleşip Türkçeleşmiş yabancı asıllı kelimelerin atılmaya çalışılması,
- 8) Dili zenginleştirmek adına herhangi bir katkıda bulunulmaması,
- 9) Yazım ve imla kılavuzunun çok sık değiştirilerek ortadaki tutarsızlığın giderilememesi gibi durumları da dilimizi doğrudan etkileyen sorunlar olarak görmektedir (2005: 155-168).

Sinanoğlu da pek çok yazısında ve pek çok konuşmasında Türk diline ait gördüğü sorunları defalarca dile getirmiştir. Dile getirdiği bu sorunların yol açtığı tahribatları da gözler önüne sermiş ve önlem alınmazsa ileride karşılaşılmaması muhtemel tehlikeleri göstermiştir. Onun Türk dilinde gördüğü sorunları bilmek, dil davasına olan bağılılığının ne kadar güçlü olduğunu anlamamıza yarayacaktır.

1953'ten itibaren Türkçeyi yok etme faaliyetlerinin arttığını vurgulayan Sinanoğlu, artan faaliyetlerin milli bilincimizi ve ulusal benliğimiz zayıflattığını söylemektedir. Türkçenin yok olması ile Türk adının tarih sahnesinden silinmesinin engellenmesi için hep birlikte çalışmamız gerektiğine temas etmekle birlikte milli bilincimizi her alanda yeniden uyandırmanın gerekliliğine de işaret eder.

Yurdun her köşesinde her kesimden kişiyi davet ettiği, dilimizi korumak ve hak ettiği seviyelere ulaştırmak üzere başlanan bu hareketi “*Türkçe için verilen Kurtuluş Savaşı*” olarak adlandırır.

Sinanoğlu'na göre, Türkçeyi yok etme içerisinde olan sorunlardan başlıcaları şunlardır:

- 1) Dükkân, iş yeri, kahvehane gibi kurumların adlarının yabancı olması,
- 2) Bazı yer adlarının turizm bahane edilerek yabancı adlara çevrilmesi,
- 3) Özellikle gençlerin özendirilmesini hedef alarak bazı kıyafetlerin üzerinde yabancı yazıların yazılması,
- 4) Dergi adlarının yabancı dille olması,
- 5) Uzun bir geçmişe sahip bazı sözcüklerin unutturularak Sinanoğlu'nun “*Türkçeye batırılan dikenler*” olarak ifade ettiği yabancı sözcüklerin dilimize girmesi
- 6) Yabancı dille eğitimin başlatılması ve sürdürülmesi (2015c: 28-29).

Türk dilini çıkmaza sokan sorunlara sebep olan noktalara işaret eden Sinanoğlu 6. maddeye özellikle dikkat çekmek istemiş ve yabancı dille yapılan eğitimin ne denli tehlikeli olduğunu kanıtlamak istercesine bu durumu “kanser” benzetmesi ile somutlaştırmıştır. Yabancı dille eğitim neden diğerlerine göre daha önemli gördüğünü şu maddelerle özetleyebiliriz:

- a) Yabancı dille eğitimin anaokulu seviyesine kadar inilmesinin ülkenin dilini unutturmaya yol açacağı ön görüşü
- b) Yabancı dille eğitimin misyonerler tarafından başlatıldığını ve bu kişilerin Hristiyanlaştırma hedeflerinin olduğunu düşünmesi
- c) Yabancı dille eğitimin bireye aşağılık duygusu aşılayıp milli benliklerini zayıflatacağı fikri (Sinanoğlu, 2015c:29-31).

İngiliz dil bilimci David Crystal “Dillerin Katli” adlı eserinde herhangi bir dilin yok olma aşamasına nasıl geldiğini evrelerle açıklamıştır. Sinanoğlu, bu evrelerle Türk dilinin şimdiki durumu hakkında bir paralellik tespit eder. Türk diliyle ilgili yazdığı “Batılının Ettikleri” başlıklı yazısında bu evrelerden bahseder. Dilin yok olmasının aşamalarını 3’e ayıran Crystal 1. evreyi, yabancı baskın gücün dilinin konuşulmasına dair yapılan ağır baskı olarak dile getirmiştir. Sinanoğlu’na göre bu baskı devlet ve devletin çıkardığı kanunlar yoluyla tepeden aşağı ve halkın özentiliğinin sonucu olarak aşağıdan yukarı olmak üzere iki şekilde olabilir. Dilin yok olma aşamalarında 2. evre ulusal dili (ana dili) kullanan sayısının azalması ve kullanım alanının daralmasıdır. Bu evreyi Crystal “çift dilli dönem” olarak adlandırır. Sinanoğlu’na göre ise bu evrenin oluşumu, her kesimden her insanın her şeyi bırakıp yabancı dil öğrenme hevesinde, meslek ve bilimin ikinci planda kalıp yabancı dilin bir şekilde bunların önüne geçmesinden kaynaklanmaktadır. 3. evre ise, yabancı dilin ulusal dilin önüne geçerek özellikle gençlerin yabancı dili ulusal dillerinden daha iyi bilmelerinden oluşmaktadır. Bu öyle bir boyuta ulaşmıştır ki ulusal dillerini eski dil olarak yaftalayıp bunu kullanmaktan utanır hale gelmişlerdir, kendileri kullanmamaya özen gösterdikleri gibi ayrıca kullananları da “geri kafalı” olarak küçümsemeye başlamışlardır. Bu evreye gelindiğinde artık çift dilli evre ortadan kalkar ve ulusal dil tamamen unutulup yerini yabancı dile bırakır. Sinanoğlu’na göre bu evre, hem dilin hem de devletin tarih sahnesinden çekildiğini daha açık bir ifadeyle silindiğinin göstergesidir.

Bu evrelerden en tehlikelisi 3. evre gibi gözükse de Sinanoğlu en tehlikelisinin 2. evre olduğunu söylemektedir. Çünkü çift dilli evre dediğimiz 2. evrede ulusal dilin yok olma süreci çok hızlı bir şekilde ve sinsice ilerlemektedir. Kimsenin farkında olmaması durumunda yahut 3. evrenin tehlikesinden habersiz bir şekilde insanların “Canım ne olacak, dil niye ölsün ki? İşte herkes konuşuyor. ” tarzında vurdumduymaz bir tavır takınmaları tehlike zillerini çaldırmakta ve “dil katli” hızlanmaya başlanmaktadır (Sinanoğlu, 2006: 173,174).

Yukarıda genel hatlarıyla verdiğimiz Türk dilinin güncel sorunlarına dair başlıklar arasında anlaşılıyor ki yabancı dil sorunu içlerinde en önemlisi ve ulusal dilin geleceği için en tehlikelidir. Çalışmamızda Türk dilinin halen yaşanmakta olan

sorunlarını, bizce önem sırasına göre başlıklar altında toplayıp dil bilinci pek çok insana göre çok daha fazla gelişmiş olan Sinanoğlu, onun görüşleri, konuşmaları ve kaleme almış olduğu yazıları ışığında ve rehberliğinde aşağıdaki gibi sıraladık:

2.2.1. Yabancı Dil Sorunu

2.2.1.1. Yabancı Dille Yapılan Eğitimin Getirdiği Sorunlar

2.2.1.1.1. Yabancı Dilin Eğitim Hayatımıza Girmesi

Bir ülkede kendi ana dili dışında başka bir dilin eğitim ortamına sokulması ve o dille eğitim verilmeye başlanması, o ülkenin ana dilinin gelişimine ket vuracaktır. Nitekim bu durum, Türkiye’de ve diğer Türk dünyası ülkelerinde böyle olmuştur. Sadece günümüz Türkiye’sinde değil çok önceki yıllarda ve tarihimizin daha önceki dönemlerinde de yabancı dille eğitim sorunu söz konusu olmuştur. İslamiyet’in kabulü ile birlikte Kuran dilinin Arapça olması ister istemez dilimizi Arapçanın etkisi altına sokmuştur. Daha 11. yüzyılda Türkçenin Arapçadan üstünlüğünü kanıtlamak amacıyla Kaşgarlı Mahmut tarafından Divanu Lügati’t-Türk adlı ansiklopedik sözlük kaleme alınmıştır. Arapçadan sonra Farsçanın etkisi altında kalan Türkçe gittikçe bir çıkmazın içine sokulmuştur ve yine bu durumun önlenmesi için XV. yüzyılda Ali Şir Nevai tarafından Muhakemetü’l-Lugateyn kaleme alınmıştır. Başka dillerin etkisi altına giren Türkçeyi korumak ve ne derece değerli olduğunu unutturmamak adına birtakım hamlelerde bulunulmuştur. Tanzimat’la birlikte kapılarını Batı’ya açan Osmanlı sadece siyasi yönden değil aynı zamanda dil yönünden de Batı’nın etkisini hep üzerinde taşımıştır. Batı dilleri arasından özellikle Fransızcanın etkisi bu dönemde daha büyük olmuştur. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde rastladığımız bu etki daha sonraki yıllarda da devam etmiş, Fransızca yerini İngilizceye bırakmış ve bu durum dilimiz için neredeyse onarılamaz yaralar açma haddine kadar gelmiştir. XX. yüzyılın başlarında sadece Anadolu’da Adana’da 1, Amasya’da 4, Diyarbakır’da 2, Filistin’de 7, Harput’ta 5, Havran ’da 4, Kadıköy’de 1, Kayseri’de 1, Lübnan’da 28, Malatya’da 3, Mardin’de 1, Mersin’de 1, Samsun’da 1, Sivas’ta 1, Suriye’de 3, Tokat’ta 1, Trabzon’da 1, Şebinkarahisar’da 2, Urfa’da 1 olmak üzere toplam 30 tane eğitim-öğretimin Fransızca yapıldığı Fransız okulu; Adana’da 1, Amasya’da 10, Adapazarı’nda 3, Amman’da 20,

Ankara’da 4, Antep’te 1, Biga’da 1, Bitlis’te 2, Boğazlıyan’da 1, Bursa’da 3, Dersim’de 2, Diyarbakır’da 3, Ergani’de 2, Erzurum’da 1, Ertuğrul’da 2, Geyve’de 1, Harput’ta 9, İzmir’de 2, İzmit’te 2, Malatya’da 1, Manisa’da 1, Maraş’ta 2, Mardin’de 3, Mersin’de 1, Muş’ta 2, Sivas’ta 20, Siirt’te 3, Sungurlu’da 1, Suriye’de 27, Şebinkarahisar’da 1, Talas’ta 1, Tarsus’ta 2, Tokat’ta 1, Urfa’da 1, Van’da 2, Yozgat’ta 2 olmak üzere toplamda 94 adet eğitim-öğretimin İngilizce yapıldığı İngiliz okulu vardı (Bozkaplan, 2015:48).

Kendi dillerinde fakat Türk topraklarında Türk adı ile eğitim-öğretim hayatına devam eden bu okullar günümüzde halen varlığını koruyan ve genellikle İngilizce ile eğitim-öğretim hayatına devam eden okulların temelini oluşturmaktadır.

Bu vahim durumun içinden çıkabilmek adına elbette uğraşlar verilmiştir. Nitekim bu uğraşların şüphesiz ki en başarılı olanı Mustafa Kemal Atatürk’e aittir. Her fırsatta eğitimin milli olması gerektiğini dile getirmiş bunun adına çalışmalar yapmış, Türk Dili Kurumu gibi teşkilatların çekirdeğinin oluşmasına rehberlik etmiş ve son nefesine kadar da Türk dilinin muhafazası için uğraş vermeye devam etmiştir.

Bilim dilinin Türkçe, tüm derslerinin her düzey okulda Türkçe olmasına büyük özen gösteren Atatürk, 1934’te "Geometri" kitabını yazarak bugün halen kullandığımız "üçgen", "çap", "nokta", "küre" gibi terimleri kendi türetmiştir. Yabancı dille eğitim verilen okullara özenilmesin diye Türk Eğitim Derneğini, ve bu derneğe ait özel okul olan TED Yenişehir Lisesini kurmuştur (Sinanoğlu, 2016:21).

26 yaşında dünyanın en genç profesörü olarak üstün başarılarla imza atan Sinanoğlu da bu okulda eğitim almış ve başarısının altında bu okulda kendi ana dili ile aldığı eğitim-öğretimin yattığını her fırsatta dile getirmiştir. Bizzat Atatürk tarafından kurdurulan Ankara Yenişehir Lisesinde aldığı Türkçe eğitim ve elbette ki yeteneği sayesinde kısa sürede çok büyük yerlere gelmiştir. Tamamen milli olan ancak yabancı dil öğretilmesine de büyük önem veren bu okul tüm dersleri İngilizce yapmak yerine İngilizceyi takviyeli dil dersleriyle öğretmekteydi. Diğer tüm dersleri fenden edebiyata, tarihten felsefeye Türkçe idi. Ancak 1953 yılında Sinanoğlu’nun okuyup mezun olduğu ve yine daha önce söylediğimiz gibi bizzat Mustafa Kemal tarafından “milli eğitim” anlayışıyla devam eden Yenişehir Lisesinde eğitim dilinin İngilizce olmasıyla okul Yenişehir Lisesinden Ankara Kolejine dönüştü. Kolej, misyoner okul anlamına

gelmekteydi ve o zaman kadar Türkiye’de böyle bir okul mevcut değildi. İşte bu başlangıç Türkiye’de yabancı dille eğitim sorunun peyda olmasına yol açtı. Akabinde açılan Anadolu Liseleri ile insanların kafasında yabancı dil öğrenmenin yolunun ancak yabancı dille eğitim verilen okullarda okumak olduğu algısı yerleştirildi. Öyle ki yabancı dille eğitim başlamasına etki eden Oxfordlu Mr. Browning’e üzerinden 20 yıl geçtikten sonra İngiltere Kraliçesi tarafından madalya verildi (Sinanoğlu, 2016:21,22). Sinanoğlu, 1953 yılında başlayan ve beraberinde pek çok sorunu da getiren eğitim ve öğretimin yabancı dille yapılmaya başlanma sürecine bizzat tanıklık etti. Haftada 10 saatlik nitelikli yabancı dil dersleri de alarak mezun olduğu okula 1953’te İngiliz asıllı 15 eğitim görevlisinin gelmesiyle okulun yaşadığı değişiklikleri şaşırarak takip etti. Kuruluş amacı Türk kültürünü yaşatarak yabancı dil öğretebilmek ve diğer misyoner okullara özenilmesinin önüne geçmek olan bu okul, Türk adını kullanan misyoner bir okul halini almıştı. Bu durum ne yazık ki sadece bu okulla sınırlı kalmadı. Aradan belli bir süre geçtikten sonra önce özel bir dernek vesilesiyle sonra da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Anadolu’nun her yerinde bu tarz okullar açılmaya başladı (Sinanoğlu, 2016:162,163).

Yabancı dille eğitime geçişin Türkiye için ne denli tehlikeli olabileceğini başlangıcından itibaren öngören Sinanoğlu gibi Bakiler de Türkiye’de ana dilden başka dillerde yayın, eğitim, öğretim yapılmasını tehlikeli bulmaktadır. Bunu isteyenlerin asıl gayelerinin Türkiye’yi parçalamak olduğunu, Türkiye’de yaşamını sürdüren tüm toplulukların parçalanıp yok olup gitme tehlikesi içinde olduğunu öne sürmektedir (2016: 36).

2.2.1.1.2. Yabancı Dille Eğitimin Yanlılığı

Bir bireyin kendi ana dilinden başka bir yabancı dil öğrenmesi ve buna ihtiyaç duyması oldukça doğaldır. Önemli olan bireyin başka bir yabancı dil öğrenirken kendi dilinin tüm inceliklerini bilmesi, kendi diline hâkim olması ve dil bilincinin gelişmiş olmasının gerekliliğidir. Aksi takdirde öğrenilecek yabancı dil; bireyi kendi kültüründen, tarihinden, sanatından, toplumundan kısacası benliğinden uzaklaştırmak olacaktır. Yabancı dil öğrenmekle yabancı dil eğitimi almak arasındaki fark oldukça büyük ve sonunda kişinin kazanacağı edinimler oldukça farklıdır. Birey kendi merakı, seçeceği ya da seçmiş olduğu mesleğe dair herhangi bir yabancı dil öğrenebilir. Bu

bireyi diğerlerinden bir adım öteye geçirecek, kendini geliştirmesine imkân sağlayacaktır. Ancak kişinin kendi ana dili dururken yabancı dille eğitim alması pek çok açıdan sakat bir durumdur ve sonucu hayal edildiği gibi değil hem kendisi hem de toplumu için üzücü, onarılamaz yaralar açmak olacaktır.

Kişinin aldığı eğitimden edineceği kazanımlar kendi algılama gücüyle doğru orantılıdır. Kişiye kim ne anlatırsa anlatsın o ancak kendi algılama gücüne yetecek oranda olan şeyleri algılayabilmekte ve bunu somut yaşantılarında kullanabilmektedir. Bilimsel araştırmalar sonucunda da anlaşıldığı üzere kişi en iyi kendi ana dili ile düşünmekte ve algılamaktadır. Dolayısıyla yabancı dille aldığı eğitimde kişinin algılama düzeyi oldukça düşük olacak ve bununla birlikte başarıya ulaşma, ilerleme yolunda da gösterdiği gayret azalacaktır. Sonuç olarak onu başarıya, üretmeye götürecek herhangi bir kazanım elde edemeyecek ya da elde etse dahi bu kendi ana dili ile edineceği kazanımlardan çok daha az olacaktır.

Kimi ortaöğretim kurumlarında ve kimi üniversitelerde yabancı dille öğretime geçilmesiyle öğrenim süreci boyunca matematik, fizik, kimya gibi terimleri yabancı dilde öğrenen birey girdiği sınavlarda bunların Türkçeleri ile karşılaştığında bireyin başarısızlığı kaçınılmaz olmaktadır. Herhangi bir kavramı ana dili ile öğrenmemiş yabancı terimlerle öğrenmeye çalışan kişi o kavramı algılamakta ve zihninde özümsemekte sorun yaşamaktadır. Algılamadan öğrenmenin gerçekleştiği öğrenimler, tamamıyla ezberci yaklaşımlar sonucu gerçekleşmektedir (Aksan, 2015:151,152).

Sinanoğlu; elbette Çince, Almanca, Rusça, Japonca, İspanyolca gibi pek çok yabancı dilin öğrenilmesinden yanadır. Onun karşı çıktığı yabancı dil öğrenmek değil yabancı dille eğitim yapılmasıdır. İngilizceyi Türk Devleti'nin sömürge eğitiminin bir parçası olarak gören Sinanoğlu kişinin mesleğine göre yabancı dil öğrenmesini savunur ancak bu dille verilen eğitimin yasaklanması gerektiğini belirtir (2015b:173).

Eğitim dilinin İngilizce olmasıyla yetişmekte olan bireyin kendi kültürünün ve tarihinin en kuvvetli yansıması olan Türkçeyi öğrenemeyeceğini söyleyen Sinanoğlu, kendi ana dilini bilmeyen bir bireyin yabancı dili de öğrenemeyeceğini savunur. Kendi diline hâkim olmadan yabancı dille eğitime maruz kalan kişinin öğrenmeye zorlanıldığı yabancı dili kendi ana dili yerine koyma yoluna gittiğini, hâl böyle olunca yabancı dilin yabancılığının kalmadığını, bu şekilde yetişenlerin kendi ana dillerini de yabancı dili de

doğru düzgün öğrenemediğinden kırma bir dil ile konuştuğunu ifade eder. Yabancı dilin ancak yabancı dille verilen eğitimle öğrenebileceğinin asla gerçeği yansıtmadığını ifade ederken yabancı dilin ancak o dile özel ayrılan ders saatlerinde ya da yaz kurslarında öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır. Sinanoğlu'na göre eğitim dilinin yabancılaştırılarak öğretilmesi ancak Tarzanca öğrenen, düşünme yeteneğinden yoksun, cahil, kendi toplumuna yabancı hatta düşman köleler ortaya çıkaracağını belirtir (2015d: 41).

Eğitimin amacı, insanın milleti ve şahsı için değer yaratabilecek düzeye getirilmesidir. Bir milletin geçmişi ile geleceği arasında köprü vazifesi gören eğitim, bir yandan insana manevi, kültürel değerler verirken öte yandan bilimsel ve teknik beceriler kazandırır. Eğitimin amacı, asla bireyi toplumundan, geleneklerinden, dilinden, geçmişinden, kültürel değerlerinden koparmak; onu ülkesine, atalarına yabancılaştırmak değildir (Sinanoğlu, 2016: 91).

Eğitim içerisine başka bir yabancı dilin sokulması ve bu dille eğitimin dayatılması dünya üzerinde bir şekilde söz sahibi olmuş ülkelerin hâkimiyet alanına göre değişmektedir. Dil toplumla bağlantılı olduğu kadar toplumu yöneten devlet erkânlarının güttüğü politikalara da sıkı sıkıya bağlıdır ve bu politikalara göre şekillenir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bilim-teknik, eğitim, basın-yayın üstünlüğü iki dev ülkenin olmuştur. Savaş sonrası Doğu ve batı olarak ikiye ayrılan ülkelerde doğu bloğunun hâkim dili Rusça; Batı'nın ise İngilizce olmuştur. Ruslar Orta Asya'da eğitim dili Rusça olan okullar açmışlar, Türk dili lehçeleri ile eğitim veren okulların imkânlarını kısıtlamışlardır. Eğitim dili Rusça olan okullardan mezun olan bireylere iş sahalarında daha fazla imkân tanıyarak Türk dili lehçeleriyle eğitim veren okulları geri plana itmişlerdir. İmkânlarının daha fazla olması dolayısıyla eğitim görececek olan gençler Rusça eğitim veren okullarda eğitim görmek istemeye başlamışlar, bu okulların sunduğu cazip imkânların peşinden gitmeye başlamışlardır. Aynı yöntemi İngiltere ve ABD de uygulamaya başlamış, bu uygulamaların sonucunda dünya dili İngilizce imiş gibi gösterilerek büyük bir kitlede geri dönülmez ve düzeltilemez bir algı oluşturulmuştur. İngiliz ve Amerikaların uygulamış olduğu bu yöntem pek çok ülke içerisinde en çok Türkiye'de başarılı olmuştur. Oysaki Türkler, tarih içerisinde hatırı sayılır pek çok imparatorluk kuran, derin bir kültüre ve matematiksel yapısıyla sürekli

kendi yenileyebilme gücüne sahip harika bir dile sahip muhteşem bir millettir. Yıllarca İslam dünyasının yöneticiliğini ve koruyuculuğunu yapmış, Memluklardan başlayarak Orta Asya'dan getirdikleri İslam sanatı, yazısı, bilimi, felsefesi ile pek çok medeniyete katkıda bulunmuşlardır. Tarihi, kültürü, dili, askeri gücü ile pek çok zafer kazanan Türk milletinden çekinen Batılılar, Türklerin bu özelliklerini yerle bir etmek için harekete geçmiş ve bu harekette önce Türklerin kendi milli benliklerini ve değerlerini unutmasını hedeflemişlerdir. Bu hedef doğrultusunda onları başarıya götürecek en önemli yol elbette tarihin, kültürün tüm değerlerin hem aktarıcı hem de koruyucusu olan Türk dilini yok etmektir. Bunun için de eğitim dilini İngilizce yaparak şu anda sadece kâğıt üzerinde resmi dil olarak görülen Türkçeyi silmeye çalışmaktadırlar (Sinanoğlu, 2016:86).

Eğitimin yabancı dille yapılması ve yabancı dil denildiğinde hemen hemen herkesin aklına İngilizce gelmesi, diğer yabancı dillerin yok sayılması durumunu Sinanoğlu, “eğitim kapitülasyonu” olarak ifade eder. Latince “kafayı teslim etmek” anlamına gelen kapitülasyon kelimesi, eğitimin yabancı dille yapılarak ana dilin yok sayılması durumu ile örtüşmektedir. Yabancı dille eğitimin ülkemizde giderek artması, ortaya adeta ameliyatla beyinleri alınmış bireyler çıkartmaktadır. Beynini kaybeden bireyin gövdesini de kaybetmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Hal böyle olunca düşünmeyen, sorgulamayan dolayısıyla da üretemeyen insanlar; ülkelerine ait her ne varsa (dili, ekonomisi, ticareti hatta toprağı) dış ülkelere teslim etmeye hazır hâle gelmektedir (Sinanoğlu, 2016:117,118).

Eğitimin yabancılaşması ve dolayısıyla İngilizcenin Türk dilinden daha üstünmüş gibi gösterilmesi gittikçe yaygınlaşmakta ve yaygınlaştıkça sadece dilimize değil milli değerlerimize de sancılı, derin ve ağır yaralar açmaktadır. Bu yaygınlaşma o kadar hızlı devam etmektedir ki kısa bir zaman sonra evladını kendi ana dili ile eğitim veren bir okulda okutmak isteyen, bilinçli ve milli değerlerine bağlı ebeveynler evlatlarını okutacak böyle bir okul bulamaz hale geleceklerdir. İngiltere gibi sömürgeci ülkelerin ülkeyi bölme politikalarından biri de ülke içinde yaşayan insanlarda fikir ayrılığı yaratmaktadır. Şu anki durumumuz da tıpkı böyledir. Bir yandan Türkçe eğitim isteyenler diğer yandan yabancı dille eğitim isteyenler vardır. Ülke içi durumun böyle olması “en iyisi hepsi İngilizce olsun” a zemin hazırlamaktadır. Bir ülke toprağı top ve tüfeklerle savaşarak kazanılır ya da geri alınabilir ancak dilimiz manevi değerimizdir.

Top ve tüfekte geri alabileceğimiz bir şey değildir. Bu yüzden bahsedilen zeminin hazırlanmasına izin vermemek gerekmektedir (Sinanoğlu, 2004,55).

Yabancı dille eğitimin manevi zararları yanında ülke ekonomisine ve zamana yönelik ciddi maddi zararları da söz konusudur. Zaten sınırlı sayıda olan eğitim kaynaklarının israfına yol açmakta, yabancı dille eğitim verilebilmesi için eklenen hazırlık sınıflarıyla lise ve üniversite eğitiminin süresini uzatmaktadır. Bu durum öğrencilerin mesleki hayat süreleri açısından değerlendirildiğinde büyük bir israftır. Meslek eğitimin ve diğer derslerin ikinci plana atılması öğrenciyi hedefinden saptırmakta ve eğitimin amacına yönelik hizmet etmemektedir. Üç yıl süreceken beş yıla çıkartılan eğitim-öğretim süresi, kaynakların kullanımı açısından eğitim kurumlarını büyük sıkıntıya sokmaktadır. Fazladan kullanılan iki yıllık kaynakla daha çok öğrencinin okutulması ve hayata kazandırılması daha mantıklı bir davranış olacaktır (Sinanoğlu, 2016: 58).

Hemen her yerde 4 yıl süren üniversite eğitimini yabancı dil ile verebilmek adına hazırlık sınıfı ekleyerek beş yıla çıkarmak zaman ve maddi yönden israfa, manevi yönden ise büyük tahribatlara yol açar. Matematik, fizik, iktisat vb. konulara ilgi duyup bu alanda uzmanlaşabilmek, meslek sahibi olabilmek için üniversiteyi kazanan öğrencilere bir yıl boyunca verilecek İngilizce eğitimi, hem bireylerin kendi ilgi alanlarına dair merak duygusunu köreltecek hem de doğru düzgün İngilizce öğrenmeye yetmeyecektir. Ele tutulur bir kazanım sağlamayan böyle bir uygulama zengin ülkelerin dahi kaldıramayacağı bir israftır (Sinanoğlu, 2016: 62,63).

Yabancı dille eğitim, sadece zamanımızı harcamakla kalmamakta ekonomik yönden de ülkeyi çıkmaza sokmaktadır. Yabancı dille eğitim verebilmek için hazırlanan ders kitaplarının çoğu İngiltere’den gelmektedir. Bu durum bizi zarara uğrattırken İngiliz ve Amerikan kitap şirketleri için bulunmaz bir pazar oluşturmaktadır. Bizi maddi ve manevi yönden her türlü zarara uğratan “dilini unutturma oyunu” aynı zamanda bu oyunun kurucularına para kazandırmaktadır (Sinanoğlu, 2016: 102, 103).

2.2.1.1.3. Yurtdışında Eğitim ve Öğretim Gören Öğrenciler ve Beraberinde Gelen Sorunlar

19. yüzyıldan itibaren gerek devlet çıkarları için ve devlet desteği ile gerekse bireylerin kişisel tercihleri doğrultusunda yurt dışında eğitim görmek için pek çok öğrenci ülkesinden ayrılmaktadır. Bunlardan kimisi aldıkları eğitim doğrultusunda ülkesine hizmet etmek için geri dönerken kimisi de gittikleri ülkelerin yaşayış tarzını, kültürünü benimseyip kendi benliklerinden vazgeçmektedir. İkinci durumun gerçekleşmesi her ne kadar bireyin tercihi gibi görünse de bulunduğu ülkenin eğitim politikası, ve bu husustaki tutumu böyle bir durumun oluşmasına zemin hazırlar.

Yurt dışına öğrenci gönderilmesi hususunda olumlu sonuçlarla karşılaşmak elbette mümkündür ancak bu durumun asıl gayesinden saptırılması ülkemizi ekonomik yönden sarsmakta, dilimizde ve kültürümüzde büyük sorunlara yol açmaktadır.

Kendisi de üniversite eğitim ve öğretimi için yurt dışına giden Sinanoğlu, bu işin bizzat içinde olduğundan bu konuda görünen ya da gösterilen manzaradan çok daha farklı durumlar olduğunu gözlemlemiş ve bu gözlemlediklerini farkındalık yaratıp artık dur diyebilmek için seslenmiş ve bizlere duyarlı olmayı anlatmaya çalışmıştır.

İlk olarak yurt dışında eğitim deyince Amerika'nın akla gelmesinin yanlışlığını gözler önüne sermektedir. Çünkü bahsettiğimiz bu ülkedeki evren kentlerin (kaliteli olanlar hariç) çoğu nitelikli eğitim vermemekte, vasıflı kişiler yetiştirememekte, papaz okulundan bozma bir yapıya sahip bulunmaktadır. Ülkemiz politikası üzerinde Amerika'nın çok göz önünde olması ve birtakım siyasi ilişkiler doğrultusunda halk arasında bir Amerika'da yaşama özentiliğinin başlamasıyla hemen hemen her genç artık Amerika hayali kurar olmuştur. Her ülkenin dış politikası ve dış politika anlayışı birbirinden elbette farklıdır. Bu farklılık kimi ülkeleri birbirine yaklaştırırken kimilerini de birbirinden oldukça uzaklaştırır. Bugün Türkiye'de yaşayan bir genç Amerika'da okumak isterken Cezayir'deki genç Fransa'da okumak ister. Bu dış siyaset yaklaşımlarının halk üzerindeki egemenliğine en büyük örnektir (Sinanoğlu, 2004:187).

Yurt dışı eğitimde özellikle Amerika ve kısmen de olsa İngiltere tercih ediliyor, diğer ülkelerin göz ardı ediliyor olmasın da devletin de bir payı vardır. Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve çeşitli kamu kuruluşları; öğrencileri özellikle buralara yönlendirmektedir. Bunu bir nevi beyin göçü olarak adlandırabiliriz.

Sinanoğlu, beyin göçünün nedenini, 1980’de YÖK’ün kurdurulmasına bağlar. YÖK’ün kurulmasıyla birlikte uyguladığı eğitim politikası yüzünden üniversitelerde bilim ve araştırmanın bitme tehlikesi içine girdiğini savunur. Bunun sonucunda da dış ülkelere öğrenci gönderilmesinde ve kişilerin kendi tercihlerinin yurt dışına yönelik olmasında artış gözlemlenmiştir.

Sinanoğlu’na göre beyin göçü bir ihraçtır ve aslında ihraç edilen beyin değil beynin hammaddesidir. Gidilen ülkede bu hammadde biraz işlenerek aralarında yetenekli ve kendine işine yarayacaklar ayrıştırılır ve kendi çıkarları için kullanılır. Bunun gerçekleştirilebilmesi için kişinin karakterinin ve milli benliğinin zayıf olması gerekmektedir (Sinanoğlu, 2004:188).

Yurtdışına (özellikle Amerika ve İngiltere) gönderilen öğrencilerin gittikleri ülkelerde uğradıkları kültürel tahribatlar ve bu tahribatların ülkemize büyük sorunlar olarak geri dönüşünün yanında ciddi ekonomik sorunlar da peyda olmaktadır.

“Bir öğrenci, eğitimi için ortalama 5 yıl kalmakta ve yılda 30 bin dolar onun için masraf yapılmaktadır. Dolayısıyla bu işin maliyeti inanılmaz rakamlara ulaşmaktadır.” (Sinanoğlu, 2016: 103,104) Böylesine büyük bir miktarın dışa aktarılan kaynak olarak kullanılmasının yerine Türkiye’deki evren kentlerde araştırma, yenilenme, bilimsel kitapların teşviki için kullanılması ülkemizin bilimsel alanda önemli atılımlar gerçekleştirebilecek düzeye ulaşması ve bilimsel yönden kalkınmasına yarayacaktır.

Hem kültürel yönden hem dil alanından hem de ekonomik alanda büyük sorunlar yaratan yurt dışına öğrenci gönderilmesi hadisesi diğer yandan ülkenin bilimsel kalkınmasına da ket vurmaktadır.

Tanzimat’tan beri yurt dışına öğrenci gönderilmesindeki amaç ülkeyi kalkındırmaktır. Ancak yöntemin yanlış olması, uygulamanın çarpıtılması, karşı ülkede yürütülen bir takım politikalar bizi asıl gayeden uzaklaştırmaktadır. Amacına hizmet ettiği sürece yurt dışındaki eğitime karşı olmayan Sinanoğlu, bu durumun yanlışlığını şu sorularla ortaya koymaktadır:

- *Gidilen ülke devre göre değişmiştir: Fransa, Almanya, İngiltere, Amerika. Giden gider, dönen döner, bu atılım yeniden başlar. Peki, bu gidişlerin sonu ne olmuştur?*

- *Gidenin yüzde kaçını dönmüştür?*
- *Her dönemde akıtılan para ve insan gücünden ne verim alınmıştır?*
- *Önceleri, belli bir tekniği almak, belli bir dalı geliştirmek için başlayan dışarı öğrenci gönderme, zamanla bir alışkanlık hâline geldi. Artık niye öğrencilerimizi dışarı gönderiyoruz, bundan beklediğimiz nedir?*
- *Her dalda okuyanlar var dışarıda, her çeşit okulda okuyanlar var. ‘Kalamâzu College’den, ‘Fresno State College’den tutun da ‘Brookline Polytechnic’e kadar. Okunacak dallar nasıl seçilmiştir? Hepsi üstün nitelikte okullar mıdır?*
- *Çoğunlukla Türk ulusundan çıkan, öğrenci başına yılda 5000 dolar (1973 fiyatı) fedakârlığı gerektiren bu okumalardan Türkiye'nin ne beklediği belli midir?* (2016: 43, 44).

2.2.1.1.4. Üniversitelerde ve Akademik İlerlemelerde Karşılaşılan Yabancı Dil Sorunu

Yabancı eğitim ülke genelinde ana okuldan başlayarak tüm eğitim kademelerinde giderek yaygınlaşırken bu yaygınlaşmanın en çok görüldüğü eğitim kademesi üniversitelerdir.

Bozkaplan'ın yapmış olduğu istatistiksel araştırmaya göre ülkemizdeki üniversitelerin 11'in tüm bölümlerinde İngilizce ile eğitim hayatı devam etmektedir. Bir bölümü dışında diğer bütün bölümlerinde İngilizce öğretim yapan üniversite sayısı 3'tür. Ayrıca 113 fakülte de İngilizce öğretim yapılmaktadır (2015: 51).

Korkmaz ise 2000 yılı itibari ile bu konudaki sayısal verileri şu şekilde verir: *“72 üniversitenin 28'inin hepsinde veya bazı programlarında kısmen veya tamamen yabancı dille öğretim yapılmakta ve bu öğretim kurumlarının 14'ünün devlet üniversitesi diğer 14'ünün de vakıf üniversitesi olduğu bilinmektedir. Devlet üniversitelerinde 145, vakıf üniversitelerinde 150 programda yabancı dille eğitim yapılmaktadır”* (2002: 9).

İngilizcenin bu denli eğitim-öğretim hayatının merkezine geçmesi lisansüstü çalışmalarda ve akademik ilerlemelerde de kendini gösterir.

Yüksek Lisans yahut doktora yapmak isteyen her bir birey Türkiye’de yaşamasına rağmen mutlaka İngilizce sınavına tabi tutulmakta ve bu sınavda başarılı olamaması onun uzmanlık bilgisine de gölge düşürmektedir. Sistemin bu şekilde işliyor olması, kişinin hem hevesini kırmakta hem de önceliğini değiştirmektedir. Kişi elbette

kendi uzmanlığında gelişmesini sağlayacak kadar bir yabancı dil bilmelidir. Ancak bu yabancı dilin sadece İngilizceden ibaret olması ne kadar mantıklıdır ya da kişiyi ne kadar geliştirebilir?

Sadece lisansüstü eğitim almak isteyenler için değil akademik yayın yapmak isteyenler için de İngilizce sorun teşkil etmektedir. 1996'da getirilen dış yayın yapma zorunluluğu bunun en önemli sebebidir. TÜBİTAK'ın düzenli yayınladığı 12 bilim dergisinin hepsi de İngilizcedir. Tıp fakülteleri tarafından veya bazı uzmanlık derneklerince yayınlanan hakemli dergilerin bazıları da İngilizcedir. Uluslararası bilim atıf dizinlerindeki Türkiye kaynaklı dört dergiden sadece biri, tıp dizinindeki iki Türkiye kaynaklı dergiden de yine sadece biri Türkçe makale kabul etmektedir (Yalgın, 2004: 45, 46).

Yabancı dil öğretiminden ziyade araştırmaya yönelik olması gereken üniversiteler bu sistemden dolayı araştırma, keşfetme ve dolayısıyla üretebilme ortamını öğrencilere sunamamaktadır. Sinanoğlu'na göre en iyi öğrenmek yaparak ve yaşayarak olan öğrenmedir. Dünya üniversitesi olmayı başarmış üniversitelerde öğrenciler lisansüstüne geçmeden henüz lisans eğitimini almaktayken araştırmaya başlamaktadır. Bilginin sürekli bir gelişim ve değişim halinde olması, bir öğrenciye öğretilecek en iyi şeyin öğrenme yöntemi olduğunu gösterir. Öğrenme yöntemini öğrenen bir birey herhangi bir sorun karşısında çözüme ulaşabilirim özgüvenini taşır ve araştırmalarıyla bir çözüme ulaşır. Bunun sonucunda da araştırma alışkanlığı kazanır (Sinanoğlu, 2016: 42).

Bu konuda Sinanoğlu şöyle der: *“Kişinin araştırma alışkanlığı kazanması yapıcılığını ve üretebilmesini sağlar. Böylelikle bu imkânı sunan üniversite ülkenin bilgi ve insan gücü kaynağı haline gelir”* (2016: 43).

2.2.2. Bilim Dili Sorunu

2.2.2.1. Bilim Dili Nedir?

“Bilim dili, en basit tanımı ile bir dilin genel kültür dilinden az çok ayrılan, çeşitli bilim dallarının, teknik ve sanat alanlarının gerekli kıldığı söz varlığını, üslup ve

anlatım özelliklerini ve terim ihtiyacını karşılayabilen bir dil demektir” (Korkmaz, 2001: 8).

Bir bilim dili, en genel anlamda bilim oluşturan veri ve bilgileri sözlü ve yazılı olarak başkalarına aktarmak üzere kullanılan dildir ve şu amaçlar kullanılır: a) yeni bilimsel araştırmaların bulgularını dünyaya ilk kez açıklamak, b) yalnız belli bir ya da birkaç alandaki bilimsel araştırmaların bulgularını dünyaya ilk kez açıklamak, c) tüm bilim alanlarında, üniversite ve yüksekokul düzeyinde öğretim dili olarak kullanmak. Bilim dilinin en önemli bileşenleri, terimlerdir: Terimler, genel olarak, sanat, bilim alanlarında (ve başka etkinliklerde) kavramların nesne, olay ya da durumların karşılığı olan, kesin, tek, özel anlamlı sözcüklerdir (Yalgın, 2004:44).

Aksan’a göre “Dilcilikte bilim, teknik, zanaat ve spor gibi değişik alanlarla ilgili özel kavramaları karşılayan sözcüklere terim denir. Kimyada eriyik, geometride açı, fizikte içbükey olarak kullanılan sözcükler gibi” (2014:175).

Bir dilin bilim dili olabilmesi sahip olması gereken birtakım özellikler vardır. Dilin belli bir tarihinin yani geçmişinin olması gerekir ki bu da dilin geçmişte sözlü ya da yazılı edebiyat dili olarak aynı zamanda da eğitim dili olarak kullanılmış olmasını gerektirir. Geçmişte kendini hem edebiyat hem de eğitim dili olarak kanıtlamış dili kullanan ve bilimselliğin üstünlüğüne inanarak bunu bütün dünyaya duyuracak insan gücü gerekmektedir (Özçelik, 2015:242).

Yukarıda verilen tanımlardan yola çıkarak bilim dili, bir dilin mensuplarının bilimsel gelişmişliğine paralel olarak doğan, yalnızca kendi alanında özel bir anlamı ifade eden söz ve söz gruplarından oluşan bir dil şeklinde tanımlanabilir. Buna göre bir dilin bilim diline de sahip olabilmesi onun hem dilsel hem de bilimsel yönden gelişmiş olmasına bağlıdır. Kendini sürekli geliştiren, dil dışı etkenlerden kaynaklanan sorunların kendisini tahrip etmesine izin vermeyen, kendi içyapısı gereği de ilerlemeye müsait olan dil; ait olduğu toplumsal düzendeki bilimsel çalışmaların da niteliğine ve niceliğine bağlı olarak gelişme gösterebilecek bir dildir. Bu gelişme, evvela yapılmış, yapılmakta olan ve yapılacak bilimsel çalışmalara bağlıdır ancak her ne kadar bilimsel çalışma yapılırsa yapılsın bu çalışmaları yapan kişiler kendi ana diline hâkim değil, kendi dilinin özelliklerini bilmiyorsa yaptığı çalışmaları, ortaya çıkardığı yeni kuram ve ürünleri adlandırmada daima sorun yaşayacaktır. Bu yüzden diyebiliriz ki bilim dilinin oluşması yalnızca bilimsel faaliyetlere bağlı değil, bu faaliyetleri gerçekleştiren bilim insanlarının dile hâkimiyetiyle de alakalıdır.

Bir ülkede bilim dilinin ilerleyebilmesi için en başta ihtiyaç duyulan şey, bilimsel terimleri kendi dilinde türetebilme kabiliyetine sahip olmaktır. Yeni bir terim türetme sorumluluğu dil bilimcinin değil o bilimle uğraşan bilim insanının sorumluluğundadır. Ortaya çıkardığı ürünü veya buluşunu ifade edebilmek, paylaşabilmek için bu terimlere ihtiyacı vardır. Bu terimleri türetecek kişiler ise, yine o ürünü, buluşu ya da kuramı ortaya koyan kişilerdir. Kendisi herhangi bir ürün, buluş ya da kuram ortaya koymasa dahi başka bir ülkede ortaya konulan şeyi ülkesine ilk kez tanıttak kişi bu tanıtımı ve paylaşımı bilim dilinin gelişebilmesi için bunu kendi dilinin imkânları doğrultusunda kelime türeterek yapmalıdır. Bu yüzden de bilim insanının alanında ilerleyebilmesi için sahip olması gereken yabancı dilin yanında kendi ana diline ait özellikleri, kuralları ve kendi dilin içyapısını çok iyi bilmelidir. Eğer bir bilim insanı kendinde bu sorumluluğu görmüyor, dilini ve özelliklerini bilmiyor yahut dilini sevmiyorsa ortaya çıkan bilimsel bir üretime, ait olduğu ülkenin kelimelerini kullanmak yerine yabancı dilde kullanılan terimleri kullanmayı tercih eder. Durumun bu şekilde olması, dilin parçalanmasına, ilerleyememesine neden olur. (Sinanoğlu, 2016, 12-13).

Çeşitli alanlarda yeni kavramların ortaya çıkması, bu kavramları adlandırma meselesini ortaya çıkarır. Bu kavramlara verilecek olan adlar, var olan sözcüğe yeni anlamlar yükleyerek yaratılabileceği gibi yeni sözcükler türeterek de yaratılabilir. Bununla birlikte bir seçenek daha vardır. O da yabancı dilden karşılığını almaktır. Bu tercih edilmemesi gereken bir yaklaşımdır. Çünkü terimler, *“bir ülkeden çıkıp diğer ülkelere doğru yayılmaya başladığında çıktığı ülkenin söz varlığı açısından ne derece zengin olduğunun göstergeleridir”* (Aksan, 2014: 175).

2.2.2.2. Ortak Bir Bilim Dili Var mıdır?

Dünya çapında her ülkenin ana dili birbirinden farklıdır. Bu durum insanlık aleminin zenginliğinin en önemli göstergelerinden biridir. Her ülkenin kendi dilinin farklı olması; her ülkeye ait ayrı bir edebî dilin, bilim dilinin de olduğunu gösterir. Ortak bir bilim dilinden söz edebilmek için bilimsel yöndeki ihtiyaçların, bilim insanların hizmet amaçlarının ortak olması gerekmektedir. Bilim evrensel olduğuna göre paylaşılması da esastır. Ancak bu evrenselliği dilsel açıdan yakalamak mümkün değildir. Üstelik tek bir dilin ortak dil seçilmesi, diğer dillerin bilim dili açısından gelişememesine dolayısıyla bütünsel anlamda dilin gelişmesine ket vurulması demektir.

Bilimin evrenselliğinin sadece yöntemlerden ibaret olduğunu düşünen Sinanoğlu, hangi açıdan inceleme yapılacağını, neyin üzerinde durulması gerektiğini, bunun ulusal olup olmadığını düşünür. İnsanın tabiat ile ilişkisinden doğan bilimde doğa sonsuzdur ancak insanların ve bir araya gelerek oluşturdukları toplumların sınırları vardır. Bu sebeple bilim, ancak ait olduğu ülkenin bilim insanlarının düşünce yapısına ve düşünme kapasitesine, kültürlerine ve ihtiyaçlarına göre ilerlemektedir. Ülkelerin kültürlerinin farklı olması, bilimde bir üslup ve yön ayrıcalığını yaratır. Bu sebeptir ki bugün Fransız molekül biyolojisini⁵, Amerikan fiziğini, bir Alman kimyasını diğer ülkelerinkinden ayırt edebilmek mümkündür. Bu ayrıcalığı yaratan ülkelerin kendi kültürleridir ki kendi ana dilinde eğitim vermeyen ülkeler kendilerine özgü bilim icra edemezler (Sinanoğlu, 2016: 142).

Her ne kadar teknik ve yöntemleri evrensel olsa da amaçları ve hangi açıdan gelişecekleri bağlı bulunduğu ülkenin kültürüne ve felsefesine göre değişen, evrenselliğinden ziyade aslında ulusal olan bilimin Türkiye’de de ilerleyebilmesi için önce amaç ve ihtiyaçların belirlenmesi gerekmektedir. Eğitimin başka bir dilde yaptırılması, bunun sonucu olarak da yetişen bireylerin düşünme kabiliyetlerinin zayıflaması bunun önüne ket vurmaktadır (Sinanoğlu, 2016:109).

2.2.2.3. Bilim Dilinin İngilizce Olduğu Yanılgısı

Bilim dili, her ülkenin kendi bilimsel çalışmaları ve kendi diline ait özellikler özellikle de terim türetebilme gücüne göre gelişmektedir. Ortak bir bilim dilinin mümkün olmamakla birlikte böyle bir durumun diğer ülke dillerinin gelişimi yönünde çok büyük bir engel teşkil edeceği ortadadır. Günümüzde gerek eğitim politikası gerekse özentiliğe dayalı tutumlar sebebiyle İngilizce, olduğundan daha üstün görülmektedir. Özellikle üniversitelerde eğitim alabilmek ve lisansüstü çalışmalarda ilerleme kaydedebilmek için önümüze çıkan İngilizceye dair yaptırımlar, hazırlık sınıfları, İngilizce sınavları, İngilizce yayın yapmanın getirisinin yüksek olması, sürekli yayınların dilinin İngilizce olması vb. sebepler bilim dilinin İngilizce olması yanılgısını da beraberinde getirmektedir.

Bu yanılgıyla ilgili Sinanoğlu şöyle bir anekdota yer verir:

⁵ Sinanoğlu, bu ifadeyi özdecik dirilbilim olarak Türkçeleştirmiştir.

Vaktiyle bizim başbakanlardan birisi avenesıyla birlikte İtalya'ya gittiğinde, İtalyan bilim adamlarıyla da bir toplantı yapmak istemişler. Bizimkiler bu bilim adamlarıyla konuşuyorlar, Sayın hanımefendi karşısındaki İtalyanlara dönüyor, tabii ne kadar İngilizce bildiğini gösterecek, 'Do you speak English' demeye kalkıyor; onlar da İtalyanca cevap veriyor. Yanındakilere dönüp 'Yahu bunlar ne biçim bilim adamı, İngilizce bile bilmiyorlar.' diyor. Çünkü o karıştırmış, bilim adamı olmakla Tarzan olmayı. Eğer İngilizceyle bilim adamı olunsaydı, fizikçi olunsaydı, Tarzan fizikçi olurdu! (2015d: 47).

Yeryüzünde hiçbir dilin başlangıçta bilim dili olarak ortaya çıkmadığını söyleyen Özçelik, İngilizceyi dev dil gibi gösterdiklerini ve bu şekilde davranılmasının sadece Türkçeyi değil bütün dilleri tehdit ettiğini söylemektedir. Ülkemizde eğitimin İngilizce olarak yapılmasını ise bu durumun en önemli göstergesi olarak görmektedir (2015: 241).

Bir dilin gelişmişlik düzeyinin göstergelerinden biri de elbette mazideki durumudur. Bir dil kendini geçmişten bugüne ne kadar koruyabildiyse o derece sağlam bir dildir ve her yönden gelişime açıktır.

Yalnızca 400 yıllık bir geçmişi olan İngilizce, Latince kökenlidir. Roma İmparatorluğu kasten Fransa, İspanya ve Romanya'nın dilini Latinceye çevirmiştir. Hadrian Duvarı'na kadar işgal edilmiş olan İngiltere'nin ise kısmen Latince olmuştur. Geri kalanların da çoğu 1066 Norman istilasıyla Fransızcaya dönmüştür. Uzmanlara göre bugün İngilizcede öz İngilizce sözcük sayısının varlığı toplam sözcüklerinin %15'i kadardır. Böylesi bir geçmişe sahip olan İngiliz dilinin gelişmişlik düzeyi görüneninkinden ya da gösterilenden farklıdır. İngilizcede terimler, Latince ve az da olsa eski Grekçeden türetilir. Kendi dillerinin gerek içyapısı gerekse gelişmişlik düzeyi yeni terim türetmeye uygun yapıda değildir (Sinanoğlu, 2016:156,157).

Kendi kurallarına bağlı kalarak yeni türetme yeteneğine sahip olmayan bir dilin evrensel bir bilim dili olması mümkün değildir.

Yüzyıllar öncesinden beri matematiksel yapısını, sözcük türetebilme yeteneğini ve kendine has kurallarını koruyabilmiş Türkçe karşısında İngilizcenin içyapısına bakıldığında yeni terim türetme yeteneğinin çok az olduğu hatta bundan yoksun olduğu açıkça görülmektedir. Bilgisayarda ana bellek için türettikleri "RAM" ifadesi aslında "Random Access Memory" kelimelerinin baş harflerinden oluşur. Konu ile ilgili herhangi bir bilgisi ve ilgisi olmayan bir kişiye bu ifadeyi kullandığınızda onda

herhangi bir çağrışım yaratmaz. Bizim ülkemizde “RAM” ifadesi için kullanılan “bellek” sözcüğü ise bire bir bahsedilen şeyi en bilgisiz insanda dahi bir şeyler anımsatabilecek ve kavratabilecek düzeydedir.

Bir dilde fazlasıyla akronim⁶ bulunması dil bilimcilere göre o dilin yozlaştığına, paslandığına işarettir. Türkçede genellikle sadece kısaltmalarda kullanılan bu özellik neredeyse yok gibidir. Çünkü Türkçe matematiksel yapısının bir getirisi olarak sahip olduğu kelime türetebilme yeteneğiyle çoğu dil bilimciyi kendine hayran bıraktırmış bir dildir (Sinanoğlu, 2004: 118).

2.2.2.4. Türkçenin Bilim Dili Olmaya Yeterliliği

Matematiksel yapısı sayesinde Türk dili, kelime türetebilme yeteneğine sahip olan en iyi dillerden biridir. Onun bu özelliği yerli, yabancı pek çok dil bilimci tarafından kabul edilmiş ve dile getirilmiştir.

Atatürk, geometri kitabı hazırlayarak geometri terimlerini Türkçeleştirmiş ve şu an kullandığımız geometriye ait terimleri ortaya çıkarmıştır. Kitabın çıkmasının hemen ardından şu bildiri ile halkın karşısına çıkmıştır:

“Dil Kurumumuz en güzel ve feyizli bir iş olarak türlü ilimlere ait Türkçe terimleri tespit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin etkisinden kurtulma yolunda esaslı bir adım atmıştır.

Bu yıl okullarımızda tedrisatın Türkçe terimlerle basılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hadise olarak kaydetmek isterim. ” (Sayılı, 1997:899, 900).

Bu bildiriden yola çıkarak Atatürk’ün bilim diline ait terimlerin yabancı dilden alınmasına şiddetle karşı çıktığı söylenebilir. Dilimizin bir bilim dili olarak yabancı dillerin etkisinden sıyrılması gerektiği inancına sahiptir ve Türk dilini çok iyi tanıdığı için dilimizin olanakları ve dil bilinci gelişmiş bilim insanları sayesinde bunun olacağına inancı tam olduğunu belirtir

Bir dilin bilim dili olarak ilerleyebilmesi, kelime türetebilme yeteneğine ve o dilin kullanıldığı ülkede bilimsel çalışmaların nicelik ve niteliğine bağlıdır. Türkçenin

⁶ Akronim: Baş harflerin yan yana gelmesiyle oluşturulan sözcük

bir bilim dilinin olup olmadığından bahsedebilmek ya da var olan bilim dilinin ne kadar gelişmiş olduğunu anlatabilmek için Türkiye’de bilimle ne kadar uğraşıldığına ya da ülkemizin bilimle uğraşacak bilim insanlarını ne kadar yetiştirebildiğine bakmak gerekmektedir. Şayet bir ülkede bilimsel çalışmalar yapılmıyor ya da yapılıyor diyemeyecek kadar azsa o ülkenin bilim dilinden bahsetmek anlamsız olacaktır. Türkçe yapısı gereği bilim dili olabilmek için tüm özelliklere sahiptir. Türkçenin bilim dili eğer gelişmediyse bu dilin yetersizliğinden değil ülkede bilimsel çalışmaların yeterli düzeyde yapılmadığından veya bilim insanlarının kendini geliştirecek imkânları bulamamasından kaynaklıdır.

Batı dünyasında bilim Descartes ya da Newton gibi kişilerle başlatılır. Oysa bilim bundan 1000 sene evvel Türk İslam âlimlerinin bulduğu veya ilerlettiği gökbilim, matematik, kimya, simya gibi ilimlerle başlamıştır. O dönemde dünya gücü olarak sahnenin en önünde varlığını gösteren ve bu konumunu uzunca bir sürede korumayı başaran toplum Türklerdir ve bu yüzden kimsenin bilmediği, henüz keşfetmediği bilgiler bizim elimizin altındaydı. Daha sonra güçler dengesinin bozulması ve gücün bir şekilde el değiştirmesi ile Batı ön plana çıktı ve zamanında bizden aldıkları bilgiler üzerine çalışarak onları daha de geliştirdiler ve bilgiyi büyüttüler. O bilgiler onları daha büyük bir güç haline getirirken bizi güçsüz bırakarak zayıflattı (Sinanoğlu, 2015c: 97).

Türkler, bu kadar önemli âlimlere ve bilimin kaynağını oluşturacak bilgilere sahipken neden zamanla geri planda kaldı? Bilim dilimizin gelişmişliği hakkında konuşmadan önce bu soruya cevap aramalıdır. Buna bağlı olarak günümüz Türkiye’inde bilime verilen önemi, bilimsel araştırmaların yeterli olup olmadığı ve bilim adamı vasıfları bilmek yerinde olacaktır.

Bilimin yaratıldığı konuşulduğu yerlerin en başında elbette üniversiteler gelir. 1960’lı yıllarda Sinanoğlu’nun deyişiyle sahte sağ ve sahte sol kutuplaşmaları meydana gelmiştir. Bu kutuplaşma, kendini özellikle evren kentlerde göstermiş, evren kentlerdeki bilim insanlarını ikiye ayırmıştır. Daha da ileri giderek üniversiteler sağcı ve solcu üniversiteler olarak adlandırılmıştır. Siyasetin eğitime girmesi ve yön vermesiyle Türkiye’de bilim sekteye uğramış ve bilim de bilimle uğraşan insanlar da kendilerine bu alanda ilerleyebilecek bir yol bulamaz hâle gelmiştir. Bugün bu kutuplaşma yumuşamış

da olsa etkisi ve ortaya çıkarttığı sorunlar halen devam etmekte ve en çok yarayı bilim almaktadır.

1980'lerin başlarında Yüksek Öğretim Kurulu adı altında bir kurum kurduruldu ve bu kurumun ortaya çıkmasıyla birlikte evren kentler âdeta ders başına ücret alan, haftada 40 saat ders veren hocaların olduğu bir dershaneye dönüştürüldü. Araştırma yapmak neredeyse yasaklandı, araştırmaya kararlı, kendi yolunda ilerleyebilmek için her türlü şeyi göze alabilen alanında uzman ve değerli kişilerse görevlerinden uzaklaştırılıp birtakım eziyetlere maruz kaldı.

Yabancı dil eğitiminin mecburi bırakılması ve yabancı dil üzerine geliştirilen politikalar insanların düşünebilme yeteneğine ket vurarak yaratıcılığın ortaya çıkmasını zorlaştırdı. Asistanından doçentine kadar akademisyenler İngilizce yani Tarzanca yokuşuna sürüldü. Bilim insanın kendi alanında ne kadar iyi olduğuna değil Tarzancasının ne kadar kuvvetli olduğuna bakılır oldu.

Kendini kendi ülkesinde geliştiremeyen, geliştirebilmek için gerekli bilgi ve donanımına sahipken imkân ve mekân bulamayan kişiler yüksek lisans veya doktora için en çok ABD'ye kısmen de olsa İngiltere'ye gönderilmeye başlandı. ABD'de nitelikçe çok üstün evren kentlerin yanında papaz okulundan bozma evren kentler de vardır ve bu evren kentlerin çoğunda şu anda dahi pek çok Türk öğrenci vardır. Gelgelelim Avrupa'da bir tane bile Türk öğrenci bulabilmek çok zordur. Kalitesiz eğitim alan bu kişilerin her biri için Türkiye yılda 30 bin ila 50 bin dolar arasında değişen miktarı ödemektedir. Oysaki harcanan bu para Türkiye'de bilim ve tekniği geliştirilmek için harcansa, Türk evren kentleri kalkındırılsa bilim alanında çok büyük hamleler yapma gücüne sahip olunacaktır (Sinanoğlu, 2015c: 66, 67).

Bilim alanında en iyi ve en hızlı ilerlemelerin kaydedildiği üniversitelerde artık bilimsel ölçütler değişmiş, yabancı dil bilmek bilimselliğin önüne geçmiştir. Yurt dışı yayın yapmanın yurt içi yayın yapmaktan daha fazla puan getiriyor olması, pek çok yayının ana dilde olmaması, akademik olarak ilerleyebilmek için senede birkaç defa yabancı dil sınavına maruz bırakılmak bilimsel ilerlemenin önündeki en büyük engeldir. Hem kendi alanında araştırma yapmak zorunda olan hem de geçmek zorunda bırakıldığı yabancı dil sınavlarına çalışan bilim insanı kendi araştırmasından uzaklaşmakta veya

yabancı dil sınavlarına hazırlanırken yorulmakta ve alanıyla ilgili çalışmalarında yetersiz kalmaktadır (Özçelik, 2015:243).

Yukarıda sayılan belli başlı sorunlar neticesinde ulaşılan sonuç şu olmuştur: Ülkemizde bilimin ilerleyebilmesi âdeta mümkün değildir. Ülkemizde bilime değil yabancı dile hizmet eden kuruluşlar ve eğitim kurumlarının varlığı artmıştır. Bunlar, bilimsel ilerlemeyi engelleyen en önemli sorunlardan biri hâline gelmiştir. Oysa bilim ilerleme kaydedemezse bilim dili de herhangi bir şekilde gelişme gösteremez. Bilim insanı dil politikaları yüzünden kendi alanlarında çalışma yapmakta zorlanmakta ya da engellenmektedir. Bilim üretilmiyorsa bilim dilinde de yeni terimlere ihtiyaç yok demektir. Dil, kendini tekrar ederek değil kelime hazinesine ve kullanım alanına zenginlik kattıkça gelişecek ve kendini bilimsel alanda da gösterecektir.

Bilimsel alanda kendine ilerleyebilecek bir yol bulamayan bilim insanları düşünme konusunda da tembelleşmekte, başka bir ülkeden gelen bilimsel bir üretiği, kuramı geldiği yerde kullanılmaya başlanan terimle adlandırmakta, karşılığını kendi dilinde aramamakta ve bu sebeple bilimsel alanda yeni terimler Türkçeye eklenmemekte dolayısıyla da bilim dili gelişmemektedir.

Oysa önemli bir mazisi olan, matematiksel yapıda ve gelişmeye elverişli Türk dili, bilim dili olma yolunda onu başarısız kılacak herhangi bir özelliğe sahip değildir. Aksine onun kelime türetme gücü yüksektir. Hatta dünyadaki bu sayılı dillerin arasında ise, İngilizce yoktur. Israrla takınılan tavır ve birtakım tutumlar yüzünden İngilizce herkese çok ama çok sağlam bir dil olarak gösterilmiş, kendi diline bağlı olmayan ya da kendi dilinin içyapısından habersiz olan birtakım kişilerce bu sağlamlığı benimsenmiştir. Önemli bilim merkezlerindeki İngilizce öğrenmeye yönelik ısrarlar, bilimsel ölçütlerin bir kenara atılmasına neden olmakta, düşünen değil taklit eden; üreten değil tüketen bir nesli ortaya çıkarmıştır. Böyle bir neslin bilimsel alanda çalışma yapması ve dolayısıyla da bilim diline katkıda bulunması güç bir durumdur.

Her dönemde, özellikle yabancı dillere, kültürlere gösterilen yakınlıkla, ana diline saygılı olmamak ve hâkim olmamak nedeniyle Türkçeyi yetersiz ve kısır bulan kimselerin çıktığı görülmüştür. Bu sebeple yeni kavramlara kendi dilimizden karşılık bulma noktasında kayıtsız kalınmış, yeni öğeler yabancı dille adlandırılmış bu da dilde

başkalaşmaya yol açmıştır. Türkçe bağlantılı yapısı gereği her yeni veya yabancı kavramı kendi dilinde adlandırma gücüne sahip bir dildir (Aksan, 2014: 215).

Türkçenin bilim dili olmasında yetersiz olmadığını belirten Korkmaz, yetersizliği sadece dilinin özelliklerini, inceliklerini ve yaratıcılığını bilmeyenlerde; ona diline gereken özeni göstermeyenlerde görmektedir (2001: 18).

Özetleyecek olursak Türkçenin bilim dili olarak ilerlememesinin sebebi Türkçenin kendisinden değil, ülkemizdeki dil ve eğitim politikalarından ve bilimsel araştırmaya yönelik gerekli yatırımın yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

2.2.3. Türk Dünyasının Ortak Dil Sorunu

Türk dili; Moğolistan'dan başlayarak Balkanlara, kuzeyde Sibiry'a'dan güneyde Irak ve Suriye içlerine kadar uzanan geniş bir coğrafyada kullanılmaktadır. Bu kadar geniş bir coğrafyaya yayılan Türk dilinin tarihine bakıldığında 12. yüzyıla kadar dilin tek koldan ilerlediği ve bunun da “Müşterek Orta Asya Türkçesi” olarak adlandırıldığı bilinmektedir ve 11. yüzyıla kadar dilimiz için “Türkçe”, “Türkî”, “Türki tili”, “Türkî lisanı” gibi ifadeler kullanılmıştır. 19. yüzyıl Türk dilinin büyük yaralar aldığı bir dönemdir. Özellikle Türkistan bölgesinin Ruslar ve Çinler arasında Doğu ve Batı olarak paylaşılması, dilde büyük sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Rusya'nın her bir Türk topluluğuna ait lehçeleri çoğaltıp her birini edebi dil yapma politikasıyla Türk dilinin aldığı zarar daha da büyümüştür. Bu iniş çıkışlar sadece dilde değil dilin en önemli aracı olan alfabelerde de gözlemlenmiştir. 1928 yılında Türkiye'nin Latin alfabesine geçmesiyle birlikte daha önceden Latin alfabesine geçmiş olan Sovyetler Birliği, Türk alfabelerinin hepsini teker teker değiştirerek diğer Türkî devletlerin bizimle olan kesişmesini koparmış oldu. Alfabe değişikliklerinin de etkisiyle ortaya 22 farklı Türk lehçesi ortaya çıkmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlık yolunda önemli fırsatlar elde eden Türkî Devletler, zamanla bağımsızlıklarını kazanarak ayrı birer devlet haline geldiler ve bu devletlerarasında yeniden ekonomi, sanat, kültürel, teknoloji gibi alanlarda işbirliği yapabilme fırsatı doğdu. Ancak bahsedilen işbirliğinin gerçekleşebilmesi için ortak dil, yani ortak Türkçenin olması gerekmektedir. Türk dünyasınca kullanılacak ortak bir iletişim dilinin olup olmayacağı sürekli tartışma

halindedir. Bu konuyla ilgili ilk adım, 18-29 Kasım 1991 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü tarafından “ Miletler Arası Çağdaş Türk Alfabeleri Sempozyumu” adıyla düzenlenen bilgi şöleninde atılmış ve bu programda 34 harften ibaret olan “Çerçeve Türk Alfabeti” benimsenmiştir. Bu bilgi şölenini 1992’de Bışkek’te, 1993’te Ankara’da ve yine 1993’te Antalya’da düzenlenen programlar izlemiş “Ortak Türkçe Alfabeti”ne geçiş onaylanmıştır. Buna göre:

1. Türk dünyasının ortak dilinin Türkiye Türkçesi olması,
2. Aynı gruba dâhil olan lehçelerin kendi içlerinde ortak bir dil belirlemeleri,
3. Her bir lehçenin incelenerek ve hepsinden belli özellikler alınarak yeni bir Türk dili belirlemek,
4. Ortak bir dil oluşturulmasının mümkün olmadığı gibi görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler üzerinde dil bilimciler herhangi bir ortak sonuca varamamış, bazıları ortak bir iletişim dilinin varlığının mümkün olmadığını söylemiştir. Ancak özellikle Türkiye’deki bilim insanları tarafından desteklenen, Türkiye Türkçesinin ortak dil olması görüşü, dil bilimciler ve bilim insanları tarafından en çok kabul gören görüş olmuştur (Kaymaz, 2015: 225-233).

2000 yılında ilk defa Türk Dünyası Matematik Kurultayı toplanmış ve Sinanoğlu bu kurultaya sadece matematik bilimi açısından bakmamıştır. Çeşitli Türkî ülkelerden gelen matematikçilerle birlikte dil anlamında da farklı deneyimler yaşamış ve dil açısından görüşlerini pekiştirmiştir. “İlerisi İçin” adlı kitabında bu gözlemlerini geniş, kapsamlı bir şekilde dile getirmiştir. Rusya’nın diğer Türki Cumhuriyetler üzerinde uyguladığı dil politikasının geçerliliğinin olmadığını da Sinanoğlu aynı kurultayda başına gelen řu olayla çok güzel bir şekilde dile getirmiştir:

Elazığ’daki toplantıya Tatar Türk’ü, Azeri Türk’ü, Türkmen, Kırgız, Kazak, Özbek Türkleri, derya matematikçiler geldiler. Dedim ki burada herkes kendi Türkçesiyle tebliğini versin; öyle İngilizce, Rusça yok. Toplantıyı düzenleyenler de bilinçli kişilerdi, herkesi kendi Türkçesinden konuşturduk. Bir hafta sonra herkes birbirinin dediğini gayet iyi anladığı gibi, ilk defa, Türk Dünya’sının çeşitli yerlerinden gelenler birbiriyle kaynaştılar. Toplantılar başlayalı iki gün kadar olmuştu ki bir ara tebliğler arası, birkaç kişi bahçede duruyor, Türk lehçelerini alışılmayarak sohbet ediyorduk. Yaşlı bir Özbek Türk’ü, matematik profesörü yanıma geldi, bana İngilizce bir şeyler söylemeye çalışıyor. Ben de İngilizce bilmeyen İtalyanların deyişini taklit ederek “ No spikidi İngilizisi”(İngilizce

bilmiyorum.) dedim. Özbek Hoca: "Nece konuşayım?" der gibi baktı. "Türkçe konuş." dedim. Özbek Hoca "Türkçe bilmiyorum, Özbekçe biliyorum." "Peki, Özbekçe konuş." dedim. Özbekçe konuştu ve gayet güzel anlaştık. Özbek Hoca bu sefer "Aa, hayret! Ruslar bize sizler (Yani Türkistan ahalisi) ayrı ayrı milletlersiniz, dilleriniz de ayrı demişti (Tabi Türkiye'nin ise lafı hiç edilmemiş.) Meğer Özbek, Kazak, Kırgız, Azeri hem de Türkiyelilerin dilleri (dillerimiz yani), aynıymış" dedi (2015c:8-9).

2.2.4. Osmanlıca-Türkçe Sorunu

Osmanlıca olarak anılan aslen Osmanlı Türkçesi olan dil, XV. yüzyıldan itibaren kendini göstermiştir. XX. yüzyıla kadar varlık göstermiş, zaman zaman parlak dönemler yaşamış zaman zaman da imparatorluğun başına gelen siyasi, ekonomik sorunlar sebebiyle zor zamanlar geçirmiş bir dildir. Arap alfabesiyle yazılır ve Arapça ve Farsçanın etkisiyle şekillenip müstakıl bir yazı dili olmuştur. Özkan, "Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi" adlı kitabında Eski Anadolu Türkçesinin yerini Osmanlı Türkçesine bırakmasının XV. yüzyılın ortalarına doğru olduğunu ileri sürer. *"XV. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin sınırlarının gelişmesi ve büyük bir dünya gücü olmaya başlamasıyla Türk dili bir imparatorluk dili olmaya başlamıştır. Sınırların genişlemesiyle iletişim halinde olunan toplulukların sayısı da artmış, bunun doğal bir sonucu olarak da dil bu etkileşimlerden payını almıştır. Gittikçe sadeliğini kaybederek yabancı unsurlarla yoğrulmuş halkın dilinden ayrılıp nazım ve nesir dili halinde gelişme göstermiştir."* (1995:79).

"Osmanlıca" ifadesi Türkçe dışında başka bir dilin varlığını çağrıştırmaktadır. Yazı dili ile konuşma dili arasında ne kadar büyük bir fark bulunursa bulunsun bu, Osmanlıca diye adlandırılan dilin Türkçeden farklı bir dil olduğunu göstermemektedir. Arapça ve Farsçanın etkisi altında da kalsa bu dili Arapça veya Farsça demek yanlıştır. Dil Türkçedir ve bu gerçeği Osmanlı Türkçesinin sadece yüksek zümreye hitap eden yazı dili olması değiştiremez (Özkan, 1995:35).

Osmanlı İmparatorluğu'nun son bulup Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla özellikle Mustafa Kemal'in 1928 yılında gerçekleştirdiği harf inkılabıyla aslında Tanzimat döneminden bu yana temelleri atılmaya başlanmış ve zaman içerisinde çok yol kat etmiş Türkiye Türkçesi dönemi başlamıştır.

Osmanlı Türkçesine, sanki onu Türkçeden farklı bir dilmiş gibi gösteren “Osmanlıca” denmesini ve Türkçeyi ikiye bölen bir tartışmaya yol açmasını Sinanoğlu şu şekilde açıklar:

800- 900 yıllarından başlayarak Türklerin Müslüman olmasıyla Türkçeye bazı Arapça, Farsça kelimeler girmiş ama Arapların fethettiği Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin yerli halkları eski dillerini kaybedip Araplaştıkları halde, Türkistan ve bugünkü Türkiye’de Türkler hep Türk kalmışlar yani Türkçelerini korumuşlardı. Çünkü fethedilen Türk ellerinden Batı’ya doğru getirilen (memluk, yani kul/köle olarak), sonra gelen Asya Türklerinin binlerce yıllık çok derin ve üstün bir kültürü, uygarlığı vardı. (Nitekim önce İslam Dünyası’na, oradan Avrupa’ya geçen tıbbi, matematiği, bilimi, felsefeyi, tasavvufi insanlık anlayışını getirdiler.) Osmanlı’dan önceki o devir Selçuklu gibi Türk Devletleri’nde de, Osmanlı Dönemi’nde de ‘Eski Türkçe’ diyebileceğimiz aynı dil vardı. Peki, Osmanlıca lafı nereden çıktı? (Allah Allah, Selçuklulara hatta daha öncekilere de mi Osmanlıca diyeceğiz yani?). Bu adın İngilizler tarafından XIX. yüzyıl sonunda takıldığı rivayet edilir. (2015c: 33).

2.2.5. Yurt Dışında Yaşayan Türklerin Dil Sorunu

İnsanlar; kendi kültürleri içerisinde, kendi milletinle, kendi topraklarında yaşamak istemektedirler. Bu onların en doğal hakkıdır. Ancak ekonomik, siyasi, eğitimsel, kişisel istek gibi sebeplerle kendi milletine ait topraklar dışına çıkmak durumunda kalabilirler.

Türkiye’den yabancı ülkeye göçmüş ve orayı kendine yer edinmiş pek çok Türk vardır. Bunları Sinanoğlu, ana hatlarıyla üçe ayırır:

1. Çalışmak için yabancı ülkelere giden ve uzun bir süre orada kalanlar,
2. Osmanlı Dönemi’nde Balkanlar, Bulgaristan, Makedonya, Bosna, Kosova, Batı Trakya, Irak, Suriye, Mısır, Tunus gibi bir zamanlar Türklere ait olan topraklardan Türk devletlerinin çekilmek zorunda kalmasıyla orada yaşamaya devam edenler,
3. Anavatanımız Türkistan dâhil olmak üzere, Kafkasya, Hazar ve Karadeniz çevresi, Uralların batısı, Baltık Denizi’nden Sibiry’a kadar devam eden ve çeşitli boylardan oluşan Türklerden bu yerleri yurt edinenler.

Ekonomik sebepler doğrultusunda çalışmak için yurt dışına göç eden ailelerin gittikleri yerlerde tutunabilmeleri için elbette ülkelerin kurallarına uymaları

gerekmektedir. Ancak kendi örf, âdet ve geleneklerini unutmamaları, milli benliğin olmazsa olmaz iki önemli kalesi olan dil ve dinlerini unutmamaları gerekmektedir.

Osmanlı Dönemi Türk Devleti'nin çekilmesiyle orada kalan Türklerin de kendi benliklerini unutmamaları gerekmektedir. Ancak daha öncesinde ve günümüzde oralarda kalan ve halen yaşayan Türklerle Türkiye'nin ilgilenmediği ve bu ilgisizliğin bir sonucu olarak da oralardaki Türklerin milli benliklerini korumak açısından büyük sıkıntılar çektikleri ortadadır.

Batıya göç etmeyip Türk yurtlarında kalan Türkler ortak Türk dünyasını oluşturur. Ortak Türk dünyasında yaşanan iletişim sorunu ve ortak bir Türkçenin olmamasından kaynaklanan kopukluğa yukarıda kapsamlı bir şekilde değinilmiştir (Sinanoğlu, 2015c:183-185).

Bir kişinin milli benliğini oluşturan en önemli iki şey dili ve dinidir. Bu ikisinin kaybedilmemesi kişinin kendisini kaybetmemesi anlamına gelir. Çünkü dil ve din kişinin öz benliğini en iyi koruyan varlıklardır. Gelgelelim bunların önemsenmeyip kaybedilmesi kişiyi kültüründen uzaklaştırıp milli benliğinden sıyrarak asimile olmasına neden olur. Tarihte bunun pek çok örneği görülmüştür.

“Türkçe bizim varlık sebebimizdir. Dirliğimiz, birliğimiz, geçmişimiz, geleceğimiz, dilimize bağlıdır. Dilini unutan bir millet, kaybolmuşlar listesinde kupkuru bir isim olarak kalır,” diyerek dilin önemini vurgulayan Bakiler, Türkçenin varlık sebebimiz olduğunu II. Abdülhamit Dönemi'nde yaşanan bir olayla somutlaştırır. İngilizler, Avustralya'yı işgal ettiklerinde ortaya çıkan aborijin tehlikesine karşı II. Abdülhamit'ten yardım isterler. Bu yardım isteği karşısında II. Abdülhamit Türkmenlerden bir grup insanı bu bölgeye gönderir. Bu bölgede yaşamaya başlayan insanlar zamanla kendi ana dillerini bırakıp İngilizce konuşmaya başlarlar ve çok geçmeden Hristiyan olarak Türklük özelliklerini kaybedip o toplum içerisinde asimile olurlar (2016:24, 25).

2.2.5.1. Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının Aldığı Eğitimde Yaşadıkları Dil Sorunu

Yıllardan beri Türkiye'den başka ülkelere göçen pek çok insan olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bu ülkelerin başında özellikle ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için insanların bir dönem yoğun bir şekilde göç ettiği Almanya gelir.

Almanya’da yaşayan Türklerle ilgili derin bir araştırma yapan ve bu hususta “Almanya’da Türk Olmak” adında bir eser meydana getiren Turan, bu eserinde yurt dışında yaşayan kişilerin özellikle de çocukların dil ile ilgili yaşadığı problemlere ve bu problemlerin doğurduğu oldukça derin ve olumsuz sonuçları bilimsel yöntemlere dayanarak açıklar. (Turan, 1997:129)

Bir kişi bir bilgiyi en iyi ana diliyle öğrenir. Bu bilimsel bir gerçektir. Çünkü kişi ana dili ile düşünür ve düşünme kapasitesi kadar aldığı eğitim kalıcı olacaktır. Ancak Almanya’da yaşayan Türk ailelerin çocukları gittikleri okullarda ana dil ile bir eğitim alamazlar. Yeterli seviyede olmayan Almanca ile eğitim almak zorunda kalırlar ve bu da onları başarısızlığa götürür. Henüz Almanca düşünme becerisi geliştiremeyen çocuklar eğitimin bir parçası olan araştırma, bilgi toplama gibi faaliyetleri yapmakta oldukça zorlanırlar. Bu yöntemle hem eğitim alanında başarısız olurlar hem de bu başarısızlığın bir sonucu olarak psikolojik çıkmaza sürüklenirler ve bu çıkmazlar çoğunda kişilik bozukluğu olarak kendini gösterir (Turan, 1997:129).

Ana dilin özümsememesinden kaynaklanan ciddi probleme işaret eden Turan, bir dili kaybetmenin bir dünyayı kaybetmekle eş değer olduğunu savunur. Çocukları kendi ana dilleri ile eğitim almayıp çok düşük seviyedeki yabancı dille eğitim almaları konusu lingüistik⁷ alanının konusudur ve psiko-sosyal bir rahatsızlık olarak tanımlanır. En alt düzeydeki entelektüel payla kişilik rahatsızlıklarının kesişim noktası Bilingualism⁸ kavramını ortaya çıkarır. Anlama güçlüğü yaşayan çocuk, yönelme ve yönlendirme problemi de yaşayarak yoğunlaşma bozukluğu ve aşırı ilgisizlik gibi durumlarla karşı karşıya kalır. İşin kötü yanı bu kişilik bozukluklarına sahip olan çocukların aslında tedavisinin mümkün olduğu rahatsızlıkları görmezden gelinir ve çocuk “geri zekalı” kategorisinde değerlendirilir (Turan, 1997:141).

Böylesine ciddi sorunlara etken olan üç ana madde vardır:

1. Okullarda Türkçeye gereken önemin verilmemesi,
2. Eğitim düzeyi ve çalışma zorunluluğu gibi sebeplerle ailenin çocuğa ana dilini yeterli bir şekilde öğretememesi,

⁷ Linguistik: dil bilimi

⁸ Bilingualism: iki dillilik

3. Türklerin yoğun olduğu büyük merkezlerde dahi Türkçeyi unutturmamak hatta geliştirmek için dil kursları, kitaplıklar, kültür merkezleri gibi hiçbir organize hizmetin sunulmuyor olması (1997:126,127).

Eğer yukarıda sayılan maddelerin tam tersi bir durum söz konusu olsaydı yani çocuklar hem Türkçeyi hem de Almancayı bir arada öğrenerek özümseyebilselerdi ideal ve sağlıklı bireyler olarak yetişebileceklerdi. Bunun örneği İsviçre ya da Hollanda gibi ülkelerde iki dilli ailelerde mevcuttur. Ancak iki dilliliğin başarılabilmesi için kültür düzeyinin çok yüksek seviyede olması, özel sosyalizasyon⁹ imkânlarına sahip olunması gerekir ki bu çok sınırlı sayıda karşımıza çıkmaktadır (Turan,1997:125).

1997 yılında uzun yıllar boyu ve Almanya’da yaşayan Türkleri baz alarak yapılan gözlemler sonucu kaleme alınan bu durumlar aslında hemen hemen her ülke için geçerlidir ve ne yazık ki yıllar sonra da bir değişme olmamış hatta durum daha da vahim bir hâl almıştır. İşte bu durumun ne denli kötü derecelere geldiğini Sinanoğlu da fark eder. Yaptığı çalışmalar ve konuşmalar sayesinde gittiği ülkelerdeki durumları bire bir gözlemlene şansı yakalayan bu Türk dili âşığı, gözlemlerini sentezleyerek eserlerinde okura sunup onları bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. Bahsettiğimiz konuya paralel olarak da Sinanoğlu’nun, Ümmühan Atak ile Gerçek Hayat Dergisi için 2006 yılının Mart ayında yaptığı söyleşisinde Almanya’da yaşayan Türklerle ilgili yapılan bir araştırmaya göre Türklerin düşük zekâ düzeyine sahip olduğu sonucunun çıkmasına yönelik tepkisi sert olmuştur. IQ adı verilen test ile kültür birbiri ile bağlantılıdır. Almanya’daki Türk çocuklarına Alman kültürünün ışığında hazırlanmış bir testin uygulanması ve bunun sonucunda iyi şeyler beklemek zaten yanlıştır, mantık hatasıdır. Testin yanlışlığını bir kenara bırakacak olursak böyle bir testi Türklere uygulamadaki sebebin ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Görünür sebeplerin altında yatan ana sebep, sonucu önceden belli testle Türkleri aşağılamaktır.

Sinanoğlu, konuşma yapmak için gittiği Avusturya’da oradaki Türk çocuklarının zekâ düzeyleri düşük olduğu için özel eğitim gereksinimi olan çocukların okutulduğu okullara gönderildiğini öğrenmiştir. Oysa düşük olan Türk çocuklarının zekâ düzeyi değil, ülkenin eğitim politikasının düzeyidir. Yabancı dille aldıkları eğitim yüzünden algılama becerilerini geliştiremeyen çocuklar, zamanla ilerleme gösteremez

⁹ Sosyalizasyon: Toplumsallaşma

hâle geleceklerdir. Türkçe derslerin yasaklatılması bu sonucu doğurmaktadır (Sinanoğlu, 2015c:42,43).

Yurt dışına bir şekilde göç etmek zorunda kalan ailelerin çocuklarının aldığı eğitim maalesef ki kendi benlik ve kültürlerini unutturmaya yönelik olmaktadır. Gerek gittikleri ülkelerin eğitim politikası gerekse ailenin ilgisizliği çocukları başarısızlığa sürüklemekte bu başarısızlıklar da kişilik bozukluğu olarak kendini göstermektedir.

2.2.5.2. Yurt Dışındaki Türk Dernekleri Ve Dille İlgili Yaşanan Sorunlar

Hemen hemen her ülkede, o ülkede yaşayan belli bir millete ait dernekler kurulmaktadır. Bu derneklerin nihai gayesi yurt dışında yaşayan kişilerin birbiriyle kaynaşmaları, kendi örf ve âdetlerini devam ettirebilme imkânı bulmaları, dillerini yaşatabilmeleridir. Ancak çoğu ülkede pek çok derneğin işleyişi, bu amaca hizmet etmemekte aksine daha da zarar vermektedir. Sinanoğlu, bu nevi derneklerle özel olarak ilgilenmiştir. Yurt dışında okumuş ve dünyanın dört bir yanına bilgisini, görüşlerini paylaşmak için bu derneklere davet edilmiş, davet edildiği yerlerde ise, milli benliğine oldukça bağlı olmasından dolayı sadece bilimle uğraşmamıştır. Çevresinde olup bitenleri gerçekçi bir gözle incelemiş ve bunlara dair görüşlerini hem sözlü anlatımlarında hem de yazılı yayınlarında sık sık dile getirmiştir.

Her ülkenin yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşları için kurduğu bu derneklerle o ülke özellikle ilgilenmek zorundadır. Örneğin Azerbaycan'da "Dış Ülkeler Azeri Bakanlığı" adı altında bir bakanlık mevcuttur. Bulgaristan'a bakıldığında ise, yabancı ülkelerdeki vatandaşları ile sürekli bir şekilde iletişim halinde olduğu görülmektedir. Onların Bulgar kimliklerini unutmamaları için kendilerine sık sık telkinlerde bulunmaktadır. Bunlar görünen ve bilinen şeylerdir ancak diğer yandan bu derneklerle ilgili pek bilinmeyen, bilinilmesinin istenmediği bir şey daha vardır. Bahsi geçen derneklerin bulunduğu yabancı ülkelerin bu dernekle yakinen ilgili olmasıdır. Dernek üyelerinin bir birlik olup kendi ülkelerine karşı durmalarını engellemek amacıyla pek çok girişimde ve engellemede bulunurlar. Kendilerine yakın hissettikleri kişilerin dernek yönetiminde olmasını sağlamaktan dernek etkinliklerinin göçmen dili ile değil, devlet dili ile yapılmasını sağlamaya kadar müdahaleci bir tavır takınırlar. Amaçları elbette köklerine bağlı olan bu kişilerin kimliklerini bir şekilde unutturmak ve sahte küreselliğe doğru onları sürüklemektir. Bu müdahalelerle adım adım yaklaşan

yabancı devlet özel olarak eğitim verdiği bazı göçmen vatandaşları kendi ülkelerine göndererek o ülkenin uzaktan ve de yakından yönetilmesi için kullanır.

Özellikle 1980'den sonra dış ülkelerdeki Türk Derneklerinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Türkçe ile yapılan etkinlikler yabancı dil ile olmaya başlamıştır. İşin tuhaf yanı bu durum orada yaşayan ve eğitim gören Türk vatandaşları tarafından yadırganmamaktadır. Çünkü kendi ülkesinde aldığı eğitimin zaten yabancı dille (genellikle İngilizce) olması onları bu duruma daha da yakın hale getirmektedir. Bu durumu kendi dillerine ve bunun sonucunda kendi milli benliklerine ne denli zarar verdiğini göremeyen, bu şekilde yetişmiş kişiler bunu küreselleşmenin bir gereği olarak adlandırmaktan da hiç çekinmemektedirler (Sinanoğlu, 2015c: 195,196).

Amerika'da üniversite ve lisansüstü eğitimini tamamlayan Sinanoğlu, Amerika'da pek çok Türk derneğinin kurulduğunu hatta birkaç tanesinin kurulmasına bizzat kendisinin ön ayak olduğunu söyler. Bu derneklerin kurulması için çalışmasının en önemli amacı orada yaşayan Türklerin uyum içinde olmalarını sağlamak, kendi kültür ve dillerini unutmayıp çocuklarına da öğretmenlerine imkân tanımadır. Bu amaç doğrultusunda uzun bir süre bu dernekler faaliyetlerde bulunmuşlardır. Çocuklara Türkçe dersi verilmiş, gönderilen tebliğler Türkçe yazılmış, toplantılar Türkçe düzenlenmiş, Türk müziği dinlenerek Türkler birbirlerine kaynaştırılmıştır. Vaktinin çoğunu artık Türkiye'de geçirmeye başlayan Sinanoğlu'nun derneklerle olan teması da yavaş yavaş azalmıştır. Aradan bir zaman geçtikten sonra dernekleri bıraktığı gibi bulamamıştır. Çünkü bu derneklerin bültenleri İngilizce yazılmakta, toplantıları dahi İngilizce yapılmaktadır. Bu derneklerin dönüşümü ile ilgili Sinanoğlu kendi hayatına dair anekdotlarla durumun vahametini ortaya koyar. Bir Türk derneğine ziyaretine gittiğinde insanların kendi aralarında İngilizce konuştuğunu, toplantıların İngilizce yapıldığını görür. Durumdan hayli rahatsız olan Sinanoğlu, ne olup bittiğini öğrenmek için dernek başkanına danışır. Dernek başkanı, Washington'daki Türkiye büyükelçisinin toplantıları, yazışmaları ve konuşmaları İngilizce ile yapılmasını istediğini söyler. Dernek başkanı ve dernek üyeleri ise bu durumu sorgulamadan ve yadırganmadan kabul edip uygulamaya koyar.

New York'taki bir başka Türk derneğinde ise aynı şey söz konusudur.

Almanya'daki Türk topluluklarına yapılan konuşmalara katılan Sinanoğlu, bir gün yine derneğe gittiğinde “Nasrettin Hoca Sempozyumu”na denk gelir. Sempozyuma anlatıcı olarak katılan ve çok iyi Türkçe bilen Japon bir Türkiyatçının Nasrettin Hoca'yı Türkçe anlatmaya başlamasıyla başkonsolosun İngilizce anlatması gerektiğine yönelik uyarısı karşısında şaşırma neden olan durum, dinleyicilerin Türk olması ve Almanya'da gerçekleşen bir sempozyumda, Almanca değil de İngilizce diye dayatılmasıdır. Japon konuşmacı şaşkınlığını atınca isteksiz bir şekilde İngilizce anlatmaya başlar. Sıra Nasrettin Hoca fıkralarından birini anlatmaya geldiğinde dayanamayarak “Nasrettin Hoca fıkrası İngilizce anlatılamaz” diye düşünerek fıkrayı Türkçe anlatır. Bu duruma başkonsolos çok bozulur. Aynı sempozyuma ODTÜ'den katılan iki profesör ise konuşmalarını İngilizce yaparlar (2004:65-67).

2.2.6. Batı Özentisi ve Sonucunda Gelen Sorunlar

Yabancı dille eğitim ülkemize girdiğinden bu yana İngilizcenin etki alanı sadece eğitim çevresiyle sınırlı kalmamış anlamsızca ve orantısızca sokağa da dökülmüştür. Tanzimat'tan bu yana peşimizi hiç bırakmayan adına ister yanlış Batılılaşma isterse de Batı özentisi densin bu durum aslında insanları komik duruma düşürmekten başka bir şey yapmayan ama maalesef insanlarımızın çoğunun pek farkında olmadığı durumdur. Bu durumun dile yansması berberinde pek çok sorunu getirmiştir. Özellikle yabancı kelimelerin dilimize anlamlı ya da anlamsız bir şekilde girmesiyle baş gösteren bu sorunlar, Türk dilinin gelişiminin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

2.2.6.1. Yabancı Kelimelerin Kullanımı Sorunu

Gülsevin, Türkçenin günümüzdeki en büyük sorununu Amerika yoluyla İngilizce unsurların dilimizi istila etmesi olarak görür. Bunun nedenini her yönüyle Amerikanlaşma özentiliğine yenik düşülüyor olmasına bağlar (2015:137).

Diller canlı varlıklardır ve birbirlerinden etkilenmeleri gayet doğal bir durumdur. Ülkeler arasında ticari, politik ve ekonomik ilişkiler söz konusuysa, bu ilişkiler sonucunda da ülkelerin dillerinin etkileşimi kaçınılmazdır. Bu etkileşim, en çok sözcük alışverişi yoluyla olmaktadır.

Dış etkilenme sonucunda dil unsurlarının alınması iki yolla olmaktadır. Bunlar: bilgi aktarması ve özentiliktir. Yeni dinlerle ve kültürlerle tanışma, tarihi dönemlerdeki bilgi alıntılarımızın temelini oluşturmaktadır. İslamiyet'in kabulünden sonra Arapça ve Farsçadan alınan dini kavramlar, Anadolu Türkçesindeki yabancı unsurların büyük bir bölümünü oluşturur. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Fransızcadan ve İtalyancadan alınan kelimelerin bir kısmı da bilgi alıntısına örnek teşkil eder. Bu dönemlerden sonra dilimize bilgi alıntısı olarak daha çok İngilizce kelimeler girmeye başlar. 2. Dünya Savaşı'na kadar bilgi alıntısı yoluyla dilimize giren yabancı unsurlar bu dönemden itibaren yerini özenti alıntısına bırakır. Özenti alıntısı yerine Türkçesinin kullanılması dururken İngilizcesinin yeğlenmesiyle ortaya çıkmıştır (Gülsevin, 2015:139-143).

Sırf özentilik uğruna anlam inceliğine dikkat etmeden kullanılan ve anlatılmak istenenin asla karşılığı olmayan sözcükler türemiş, yayılmış ve ne yazık ki artık kanıksanmıştır. “Mebus” kelimesi “milletvekili” olarak kullanılırken birden “parlamentar” oluvermiştir. Parlamenter sözü yabancı dil kökeninde “laf yapan, laf üreten” demektir. “Vekiller Heyeti” yerini “Bakanlar Kurulu”na bırakmışken “kabine” ifadesi ortaya çıkmış ve kullanılmaya başlamıştır. Kabine ise “tuvalet” anlamına gelmektedir (2016: 136).

Bu anlamda Sinanoğlu, Türkçeye karışan her İngilizce bozuntusu sözcüğü böğrüne batırılmış bir dikene benzetir. Her bir Türkçe sözü ise ağızda bir bal damlası gibidir. (2004: 60).

Sinanoğlu'na göre pek çok sözcük İngilizce özentisi olarak dilimize yerleşmiştir. Bu sözcüklerden bazıları Türkçeleri ile birlikte Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Sinanoğlu'na Göre İngilizce Özentisi Laflar

galeri	sergi, teşhir yeri
spesiyal	özel
teknoloji	teknikbilig
televizyon	telegör
turizm	gezim
turist	gezmen
üniversite	evren kent
model	taslam
enerji	erke
psikolojik	ruh bilimsel
periyodik cetvel	çevrimsel cetvel

Tablo 4: (Devam) Sinanoğlu'na Göre İngilizce Özentisi Laflar

ambulans	cankurtaran
trend	gidiş, gidişat
erozyon	toprak aşınması, kayması
parlamento	meclis
parlamenter	milletvekilli
kabine	bakanlar kurulu, vekiller heyeti
medya	basın-yayın
dizayn	tasarım
kompanse	telafi
fastfood	tezyemek
servis	hizmet
filtre	süzgeç
mobil	gezgin
termik	ısı, ısı
brifing	bilgilendirme
elektrifikasyon	elektriklendirme
miting	toplantı
radikal	aşırı, müfrit
politika	siyaset
kaliteli	nitelikli, vasıflı
kompozisyon	tahrir
center	merkez
shopping center	alışveriş merkezi
market	bakkal
çarşı	pazar
star	yıldız
süper	ülken, üstün, koca, yüce
şanlı	bahtlı, bahtı açık
sosyal	toplumsal, içtimai
sprey	püskürteç, püskürtmeli
deterjan	arıtmaç
fuel-oil	yakıt yağ
petrol	taşyağ, petrol, petrol yağı

Tablo 4: (Devam) Sinanoğlu'na Göre İngilizce Özentisi Laflar

transfer	aktarma
defans	savunma, müdafaa
enternasyonel	uluslararası, beynelmilel
detay	ayrıntılı teferruat
pozisyon	durum, konum
reyting	sıralama
airlines	havayolları
catering	ikram
final	son sınav, son imtihan
lider	önder
alternatif	seçenek, karşın seçenek
legal	yasal, kanuni
illegal	yasadışı, gayr-i kanuni
organize etmek	düzenlemek
organizasyon	örgüt, düzen, teşkilat
kominakasyon	iletişim, muhabere
provokasyon	kışkırtma
deklarasyon	beyanname
ekonomi	iktisat
prestij	itibar
rezervasyon	yer ayır(t)ma
resepsiyon	kabul
enformasyon	bilgi, danışma, malumat
tekstil	dokuma, mensucat
doküman	belge
konsensüs	fikir birliği, mutakabat
komisyon	yarkurul, encümen
komisyoncu	aracı
ambargo	yaptırım
aktivite	etkinlik, faaliyet
sponsor	destekçi
sektör	kesim
izolasyon	yalıtım
agresif	atılğan, saldırgan
operasyon	ameliye, işlem
bariyer	engebe
operatör dr.	cerrah
dekore etmek	süslemek
dekorasyon	süsleme
antikçağ	eskiçağ

2.2.6.2. Dükkân, İş yeri Ve Ürün Adlarında Yabancılaşma Sorunu

Dilimize özentî yoluyla giren kelimelerin kullanım sıklığı arttıkça kullanım alanı da artmaktadır. Günlük konuşma dilimize yerleşen bu sözcükler; dükkân, iş yeri ve bunların ürettiği ürünlerin adlarında da karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bugün ülkemizin neresine giderseniz gidin az ya da çok özentî yoluyla girmiş bir sözcük, dükkân ya da iş yeri adı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bizim en büyük zaaflarımızdan birinin yeni ürünlerin yabancı adlarını benimseme eğilimimiz olduğunu söyleyen Aydoğan, karşılıkları bulunmayan terimlerin dilimize girmesini, halkı doğrudan ilgilendirmeyen alanlarda yabancı sözcüklerin dilimize girmesini büyük bir sorun olarak görmemektedir. Ama günlük hayatımızı ilgilendiren mevzularda ve hemen her gün kullandığımız ürünlere verilen adlarda yabancı dilin tercih edilmesi büyük bir sorun teşkil etmektedir. Her gün karşılaştığımız ve sürekli hizmet aldığımız kurum veya dükkân adlarının da yabancı sözcüklerden oluşması bu sorunun en büyük göstergelerinden biridir (Aydoğan, Türkçeye Giren Yabancı Sözcükler ve Otel Adları, www.turkoloji.cu.edu.tr).

Üreten insanın, ürettiğine kendi dilinden bir ad koyması gerekmektedir. Ama başka bir ülkeye ihraç edildiğinde gönderildiği adla yaşar ya da o ülke ürünü yeniden adlandırma yoluna gider. Bu yüzden Batı'dan alınan ürünlerin yabancı adla anılması anlaşılabilir bir durumdur; ancak ülkemizde üretilen bir ürüne yabancı bir isim vermek dilimize yayılan salgın bir hastalık gibidir (Gülsevin, 2015:147).

Ürünlere yabancı adlar koymayı ticari bir tutum olarak değerlendirenler, ürün adlarına yabancı isimler verilmesine daha hoşgörülü bir tavırla bakmakta ve bu noktada herhangi bir sakınca görmemektedirler. Zaten dışarıya gidecek bir ürünü gideceği yerin diline göre adlandırmak dilimiz açısından herhangi bir kalkınma sağlamaz. Hem ürün gücümüzü göstermek hem de ürün kalitemizi tanıtmak amacıyla Türkçe adlar vermek daha yerinde bir davranış olacaktır. Zira bize ürün ithal eden ülkelerin hiçbiri ürünlerine Türkçe isim vermemektedirler (Aydoğan, Türkçeye Giren Yabancı Sözcükler ve Otel Adları, www.turkoloji.cu.edu.tr).

Bir iş yerine sahibinin yabancı bir ad vermesi anlaşılır bir durum değildir. Böyle bir ihtiyacın nereden doğduğu ile ilgili genel bir yargıda bulunmak çok zordur. Dilin yetersizliğinin söz konusu olmadığı bir ülkede kendi dili dururken kendi

insanlarına hizmet veren bir iş yerinin ya da kurumun adının yabancı olması o ülkedeki dil yozlaşmasının bir göstergesidir. Gülsevin, bu durumu “Dilin değil; beyinlerin, anlayışların bozulması olarak” ifade eder (2015:154).

İş yeri adlarında yabancılaşma konusuna yönelik araştırma yapan Demircan’ın çalışmasına göre, kişilerin iş yerlerine yabancı bir ad koymasının sebeplerine dair veriler şu şekildedir:

- Yabancı mal sattığı için yabancı bir ad tercih edenler %17,
- Müşterilerinin çoğunlukla yabancılardan ibaret olması sebebiyle bu tutumu takınanlar %12,5
- Tanıtımına yardımcı olduğunu düşünenler %26,9,
- Satılan malı nitelikli gösterdiğini iddia edenler %20,
- Koyduğu adın evrensel dile ait olduğunu düşünenler %22,9 ve
- Yabancı adların kendilerine ilginç geldiğini söyleyenler ise %36’lık dilimin içerisinde. (2001:7).

Bu durumun başka ülkelerde görülme oranı oldukça azdır. Hollanda’ya giden Sinanoğlu, burada bir tek İngilizce tabelaya bile rastlamadığını hatta gezginlerin geldiği yerlerde dahi böyle bir durumun söz konusu olmadığını söyler. Ülkede zamanında çıkarılan bir yasa ile dükkânlara yabancı ad takmak yasaklanmıştır. Ulusal dil bilincinin varlığını en güzel şekilde gösteren bu yasayı ihlal edenler içinse oldukça önemli yaptırımlar vardır (2015d, 42).

Dükkân isimlerine yabancı bir ad verilmesinin yanında verilen yabancı adın aslında o dilin kurallarına da uymadığı, uydurma bir şekilde verildiği de olmaktadır. Türkçe veya Türkçeleşmiş kelime ve eklerini bile İngilizce gibi yazılması ortaya komik görüntüler çıkarmaktadır. Türkçeye ait sesler, kendi seslerimiz gibi değil de Amerikalıların kullandığı şekilde yazılmaya başlanmıştır. Bu durum en başta 1928 yılında Atatürk tarafından yapılan harf devrimine karşı bir haksızlıktır. Öyle ki alfabemize “ş”, “ç” gibi İngilizcede olmayan sesler konulmuş; İngilizcede olan “w” ve “x” sesleri ise alınmamıştır. Bu seslerin kullanılıyor olması 1353 sayılı alfabe yasasına¹⁰ aykırıdır (Gülsevin, 2015:160).

¹⁰ 1353 Sayılı Alfabe Yasası’nın Maddeleri:

Sinanoğlu'nun Eskişehir'de rastladığı “Lavash” adlı dükkân ile İstanbul, Beşiktaş'ta gördüğü “Dönerchi” bunlardan yalnızca birkaçıdır. Dükkânına bu şekilde isim veren kişinin ch seslerinin yan yana geldiğinde “ç” şeklinde seslendirildiğini bilmeyecek kadar bilgisizdir. Bu derece bilgisizliğine rağmen sırf Avrupalı görünmek adına dükkânına böyle bir isim vermekten kaçınmamıştır (Sinanoğlu, 2015c, 44).

Türkçede +(n) In tamlama eki ile yapılması gereken tamlamanın özellikle özel adlarla kurulan tamlamalarda, İngilizcedeki s sesi ile yapılması moda olmuştur. Ali's Kırtasiye, Mom's Lunch Bar gibi örnekler bu modanın yansımasıdır. Türkçede çokluk ekleri +lar/+ler şekli yerine İngilizcedeki “s” şekli kullanılmaya başlanmıştır. Türkçede “article” olmamasına rağmen, özellikle otel adlarında “the” biçiminin kullanılması Türkçenin temel yapısına yapılan bir saldırıdır. The Marmara, The Hotel Alaçatı, The Ankara Hotel bunlardan yalnızca birkaçıdır. Türkçede bu tür yabancı yapıyı kullananların bir kısmı bilgisiz, bilinçsiz, sorumsuz, tutarsız kişiler olsa bile az sayıda

Madde 1 – Şimdiye kadar Türkçeyi yazmak için kullanılan Arap harfleri yerine Latin esasından alınan ve merbut cetvelde şekilleri gösterilen harfler (Türk harfleri) unvan ve hukuku ile kabul edilmiştir.

Madde 2 – Bu Kanunun neşri tarihinden itibaren Devletin bütün daire ve müesseselerinde ve bilcümle şirket, cemiyet ve hususi müesseselerde Türk harfleriyle yazılmış olan yazıların kabulü ve muameleye konulması mecburidir.

Madde 3 – Devlet dairelerinin her birinde Türk harflerinin Devlet muamelatına tatbiki tarihi 1929 Kânunusanisinin birinci gününü geçemez. Şu kadar ki evrakı tahkikiye ve fezlekelerinin ve ilamların ve matbu muamelat cetvel ve defterlerinin 1929 Haziranı iptidasına kadar eski usulde yazılması caizdir. Verilecek tapu kayıtları ve senetleri ve nüfus ve evlenme cüzdanları ve kayıtları ve askeri hüviyet ve terhis cüzdanları 1929 Haziranı iptidasından itibaren Türk harfleriyle yazılacaktır.

Madde 4 – Halk tarafından vakı müracaatlardan eski Arap harfleriyle yazılı olanlarının kabulü 1929 Haziranının birinci gününe kadar caizdir. 1928 senesi Kânunuevvelinin iptidasından itibaren Türkçe hususi veya resmi levha, tabela, ilan, reklam ve sinema yazıları ile keza Türkçe hususi, resmi bilcümle mevkut, gayri mevkut gazete, risale ve mecmuaların Türk harfleriyle basılması ve yazılması mecburidir.

Madde 5 – 1929 Kânunusanisi iptidasından itibaren Türkçe basılacak kitapların Türk harfleriyle basılması mecburidir.

Madde 6 – Resmi ve hususi bütün zabıtlarda 1930 Haziranı iptidasına kadar eski Arap harflerinin stenografi makamında istimali caizdir. Devletin bütün daire müesseselerinde kullanılan kitap, kanun, talimatname, defter, cetvel kayıt ve sicil gibi matbuaların 1930 Haziranı iptidasına kadar kullanılması caizdir.

Madde 7 – Para ve hisse senetleri ve bonolar ve esham ve tahvilat ve pul ve sair kıymetli evrak ile hukuki mahiyeti haiz bilcümle eski vesikalar değiştirilmedikleri müddetçe muteberdirler.

Madde 8 – Bilumum bankalar, imtiyazlı ve imtiyazsız şirketler, cemiyetler ve müesseselerin bütün Türkçe muamelatına Türk harflerinin tatbiki 1929 Kânunusanisinin birinci gününü geçemez. Şu kadar ki halk tarafından mezkur müesseselere 1929 Haziranı iptidasına kadar eski Arap harfleriyle müracaat vakı olduğu takdirde kabul olunur. Bu müesseselerin ellerinde mevcut eski Arap harfleriyle basılmış defter, cetvel, katalog, nizamname ve talimatname gibi matbuaların 1930 Haziranı iptidasına kadar kullanılması caizdir.

Madde 9 – Bütün mekteplerin Türkçe yapılan tedrisatında Türk harfleri kullanılır. Eski harflerle matbu kitaplarla tedrisat icrası memnudur.

Madde 10 – Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 11 – Bu Kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur. (www.mevzuat.gov.tr)

kişinin bunu bilerek ve Türkçeyi bozmak amacıyla yaygınlaştırmaya çalışıyor olması da akıllardan uzak tutulmamalıdır (Gülsevin, 2015:156).

Sinanoğlu Bodrum'a gittiğinde gördüğü manzarayı yabancı gözüyle değerlendirir ve yol kenarı reklam levhalarına bakan bir yabancınn Türkiye'ye geldiğini anlamakta güçlük çekeceğini ifade eder. Bir levhada "Ashk Clup" yazdığını görür ve bu şekilde adlandırma yapan bir kişinin s ve h sesini yan yana gördüğünde ş olarak algılanmayacağını dolayısıyla yabancılara yönelik yaptığı bu hareketin amacına asla hizmet etmeyeceğini bilmediğini, aksine onu gülünç duruma düşüreceğini belirtmektedir (2006: 219).

Ülke çapında hızla yayılan İngilizce özentiliğinin temelinde aslında İngilizce ile eğitimin hayatımıza girmesi ve sanki "İngilizce bilmeyen adam değildir." algısının yaratılması yatmaktadır. Hâl böyle olunca dükkânına İngilizce bir tabela asan kişi saygınlığının artacağını düşünmektedir. Oysa onun yaptığı İngilizce ile eğitimi desteklemek, İngilizce özentiliğinin sonuçlarını benimsemek ve sömürölmeye açık olmak demektir (Sinanoğlu, 2004:60).

2.2.6.3. Cadde, Mahalle Ve Sokak Adlarında Yabancılaşma Sorunu

"Özenti alıntıları" özellikle İngilizceden olmak üzere o kadar çok yaygınlaşmış ve halk tarafından benimsenmiştir. Bu alıntılar bizim olan şeyleri adlandırmaya kadar gitmiştir. Dükkân, iş yeri, kuruluş, ürün adlarında gördüğümüz yabancılaşmanın bir benzeri de cadde, mahalle, sokak adlarında da vardır.

İngilizlerin İrlanda'yı işgal etmelerinden ve buradaki halka ciddi zarar vermelerinden bir süre sonra İrlanda'ya İngiltere tarafından uzman memurlar gönderilir. Bu uzman memurlar her bir yanı dolaşıp bütün köy, dere, tepelerin isimlerini İrlanda'nın kendi dilinden İngilizceye tercüme ederler. Hatta bu durumu çok sonra İrlandalı usta bir sanatçı piyes haline getirerek sahneletir. Tam bir ibretlik durum olan bu örnek, sadece İrlanda'da yaşanmamış; aleni olmamakla birlikte sinsice bizim ölkemizde de görölmektedir. Özellikle turizmi bahane ederek çoğu yerin adı yabancılaşmıştır (2004:55, 56).

Eskişehir'de 25 Temmuz 2000 tarihinde alınan bir kararla bütün sokak isimleri değiştirilmiş ve bu değişim dilimizin yararına olmamıştır. Bâkiler, "Sözün Doğrusu"

kitabında dikkat çekici sokak isimlerinden bazılarını ele alır ve bu durumdan şikâyetçi olduğunu belirtir. Bâkiler'in eserinde dile getirdiği sokak isimlerinden bazılarına Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5: Eskişehir'de Değişen Sokak İsimlerinden Bazıları

ESKİ ADI	YENİ ADI
abide	şamandıra
bulut	kamarot
cami	nikel
gamze	prens
girgin	despot
gülbüz	mansiyon
fatih	propaganda
yayla	karbon
akyıldız	arkeoloji
erol	paratoner
gül	paravan
karanfil	dedektif
kıbrıs	referans
sütçü	oktav
uyanık	refleks
demir	urartu
sinan	statü
adak	ordinat
can	gotik
cennet	astronomi
çiğdem	astragan
divan	baryum
dostluk	granit
porsuk	epik
şahin bey	klavye
şen	baron
zafer	peron
yılmaz	poli
şahin	kakao
çetin	platform
çevik	plasman
barboros	rövanş
akağaç	frekans
akyol	parabol
atama	jeoloji
azim	izotop
bahçeler	pranga
çiekli	kozmonot
çıkamaz	diyalikt
erenköy	dublaj
karataş	kardomot
yeşilirmak	ekoloji
aslan	antitez
beylik	anofel
böğürtlen	karizma
canan	korniş
ceylan	hümanist

Tablo 5: (Devam) Eskişehir’de Değişen Sokak İsimlerinden Bazıları

zümrüt	karikatür
bahadır	kriter
doğuş	rekolte
bilgin	poligon
adalet	aksesuar
beğendik	konsolos
sarıgül	polomit
serhat	prestij
şenol	bilardo
yüksel	kartel
cumhuriyet	senfoni
dirlik	panama
bereket	politika
hayat	pozitif
gonca	kompetan
kılıç	hipotenüs
serdar	hokey
eren	soprano

2.2.6.4. Medya Dili Sorunu

İnsanların dünya hakkında daha bilinçli olmasını sağlayan, birbirleri ile iletişimde önemli bir araç olan, teknolojik gelişmelere paralel bir gelişim süreci sergileyen medya günümüzde en önemli iletişim araçlarından biridir. Hitap ettiği kesimin hemen hemen her yaştan ve her türden birey olması onu hem dünyada çok önemli bir konuma getirir hem de doğru kullanılmaması karşısında büyük bir tehlike arz eder. Medya, insanların kültürlerini, bilgilerini en kısa yoldan en geniş kitleye yayma biçimidir ve bunu dili kullanarak yapar. Medyanın en önemli aracı dildir. Merkezinde dil unsurunun yatması da arz ettiği tehlikeler içinde dil, en önemli hedef haline gelir. Bu sebeple medyanın en büyük gayesi dili doğru, bilinçli bir şekilde kullanmak olmalıdır. Bu doğru kullanım, gerek telaffuz yönünden gerek dil bilimsel gerekse ulusallık yönünden olmak zorundadır.

Medya, toplumla en çok ilişki içinde olan kurumdur. Bu sebeple medya araçlarının sorumluluğu çok büyüktür. Medya araçlarının içinde en çok kullanılan radyo

ve televizyondur. Bu araçların dili en iyi, en doğru, en açık, en anlaşılır şekilde kullanma gibi ciddi bir görevi vardır (Sis, 2015:252,253).

Bu görev, medya araçları tarafından özellikle radyo ve televizyonların yayınlarında ne kadar yerine getiriliyor? Günümüzde hemen hemen hiçbir radyo televizyon kanalının tam anlamıyla dil konusunda ulusal bir tavır sergilediği ya da dili düzgün kullanma gibi bir şey dert edindiği söylenemez.

Radyo ve televizyon kullanımlarının artmasına paralel olarak bu araçlarda yayınlanan programlarda bozuk anlatımların, yerinde olmayan sözcük kullanımlarının ve fazlasıyla hem de gereksiz yere yabancı sözcük kullanımının artması yadsınamaz bir gerçektir (Aksan, 2015:152).

Televizyon kanallarının adlarına bakıldığında dahi bu durum hemen fark edilebilir düzeydedir. *Star, Show, Flash* gibi kanal adlarının yanında *Top Secret, Pop Stop, Top On, First Class, Magazin Forever* gibi program adları bunlardan yalnızca birkaçıdır. Türkçeyi “banal” bulup İngilizce konuşmak, iki sözün arasına yabancı bir sözcük sıkıştırmak, o da olmazsa hem Türkçesini hem İngilizcesini bozup çorba haline getirilmiş bir dille meramını anlatmak moda olmuştur (Hepçilingirler, 2016: 44).

Radyo ve televizyon programlarının en ciddi olan haber programlarının ilk gayesi bilgiyi insanlar arasında herhangi bir fark gözetmeksizin, tarafsızlığını koruyarak aktarmasıdır. En az bunun kadar önemli bir gayesi daha olmalıdır. Türkçeyi doğru, temiz ve herkesçe anlaşılır bir şekilde kullanmaktır. Oysa “flash, flash, flash” gibi tamamen yabancı ifadeler kullanılmakta ve söz arasına mutlaka yabancı unsurlar sokulmaktadır. Bu ifadeleri aynı anda milyonlarca kişi duymakta ve benimsemektedir (Sis, 2015: 255, 256). Bu benimseme de günlük konuşma dillerine yansımaktadır.

Televizyon kanalları izlenme oranını arttırabilmek için yayın akışlarına yabancı film ve dizileri eklemişlerdir. Dizi ve filmlerin hızlı bir şekilde Türk seyircisi ile buluşmalarını isteyen televizyon kanalları beraberinde getirdikleri “özen gösterilmeden yapılan dublaj sonucu doğan hatalar”ı göz ardı etmektedirler. Bu işin özentisizce yapılması dilimizi İngilizceden gelişi güzel çevrilerek giren birtakım kalıp sözler serpiştirmişlerdir. Bunlar ne tam olarak anlatılmak istenenin İngilizce karşılığını verir ne de Türkçe kurallarına uyarak yapılır. Bunlardan birkaç örnek aşağıdadır:

“Aman Tanrım!” (Oh my God!).

“Hey dostum” (Hey buddy).

“Tanrı aşkına” (For God sake).

“Kaçmam lazım. ” (Gotta run.).

“Kendine iyi bak. ” (Take care). (Sis, 2015: 262).

Tanrıya dua eden bir Türk, İngilizce “please”den çevrilen “lütfen”i kullanarak “lütfen Allah’ım” diye bir ifade kullanmaz. “You are very special for him. ” cümlesinin çevirisi olarak kullanılan “Sen onun için çok özelsin. ” cümlesindeki gibi bir anlatım şekli Türkçede yoktur (Aksan, 2015: 153).

Yukarıda birkaç örnekle ve kısaca ve daha geniş kitleye ulaşmaları açısından büyük önem arz eden radyo ve televizyon üzerinde durarak açıklamaya çalıştığımız medya dili sorunu bugün maalesef ki çocuk programlarından spor müsabakalarına kadar hemen her yaştaki insanı dilsel yönden etkileyecek derecede devam etmekte ve bunun durdurulması için herhangi bir şey yapılmamaktadır.

Radyo ve televizyon kanallarında dilin özentisiz kullanılmasına RTÜK’ün herhangi bir müdahalede bulunmamasına parmak basan Bakiler, bir radyo ve televizyon yayının herhangi bir kimsenin ya da kuruluşun itibarını sarstığında RTÜK tarafından cezalandırıldığı ancak dilimizin itibarını, zenginliğini ve güzelliğinin sarsılmasına herhangi bir yaptırımının olmamasından dem vurmaktadır (2016: 237).

Herhangi bir yaptırıma maruz bırakılmayan bu dil yanlışlarının önüne geçebilmek için Sinanoğlu, katıldığı pek çok televizyon programında dilin önemi noktasında anlattığı durumlar ve açıkladığı bilgilerin ifadesinde Türkçeyi her zaman düzgün kullanarak örnek olmak istemiştir. Bunu başarıyla gerçekleştiren Sinanoğlu, yazılı beyanatlarında olduğu kadar sözlü beyanatlarıyla da medya yoluyla halkın karşısına geçerek Türkçeyi titizlikle kullanmıştır. Türkçesi dururken asla yabancı kelime kullanmamaya dikkat etmiştir. Bunun aksine davranan kişilerin ise düştüğü hataları gözler önüne sermiştir.

2.2.7. Türkçede İmla Sorunu

İmla, bir dilin kimliğini en doğru şekilde yansıtan bir ayna görevi üstlenir. O halde bir dilin imlasının bozulması demek, dilin belli sorunlar içerisinde olması

demektir. İmlanın korunması ise onun çok sık değişmemesi, bu konuda istikrarlı olunmasını gerektirir. Ancak ülkemizde Türk dilinin imlası çok sık değişikliğe uğramış, yapılan bu değişikliklerden bazıları hem dilimize önemli sorunlar eklemiş hem de Türkçenin doğru ve sağlam bir şekilde öğretilmesine/öğrenilmesine engel teşkil etmiştir (Çiftçi, 2015:122).

İmla kılavuzları mercek altına alındığında noktalama işaretlerinden başlayarak birleşik kelimelerin yazılışına kadar birbirini tutmayan şeylerin gözlemlenmesi kaçınılmazdır. Bu tutarsızlığın sebebi, imlanın dilimizin yapısal özelliklerine uygun bir şekilde değil de kişisel ölçü ve değerlendirmelerle yapılıyor olmasındandır (Korkmaz, 1997: 133).

Türkiye’de yönetimlerin sert bir şekilde değişmesi her zaman Türk dilinin imlasını değiştirmeye yönelik bir sonuç doğurmuştur. 1980 darbesiyle birlikte Türk dilinin imlasında ani bir değişikliğe gidilmiştir. Türk yazısındaki düzeltme (^), (inceltme) işaretleri kaldırılmıştır. Bu hamlenin yapılması hem sözcükler arasında ikilikler (hala/hâlâ, kar/kâr gibi) yaratmış hem de eski Türkçeye ait sözcükleri yazılamaz hale getirmiştir. Tüm bunların sonucunda okul sıralarındaki çocuklara Türkçenin yazım kuralları öğretilemez hâle gelmiştir.

Atatürk’ün dil devrimiyle beraber gelen Türkçe yazısı, Türk dilinin yapısına bire bir uyan, okunduğu gibi yazılmasıyla büyük kolaylık sağlayan ve diğer tüm dillerin hayran kalacağı şekilde düzenlenmiş bir haldedir. Bu yazıyı çok kısa bir sürede hemen herkesin öğrenebileceği gibi bir kişinin ilk defa gördüğü bir sözcüğü nasıl telaffuz edeceği veya duyduğu bir şeyi nasıl yazacağı gibi sorunları yoktur. Batı dillerine bakıldığında ise, bu kolaylık kesinlikle yoktur. Bu sebeptendir ki Batılı ülkelerde okuma-yazma öğrenmek çok daha zordur. Dilimizin bu kadar mükemmel bir dil olmasını göz ardı edip onda birtakım değişiklik yapmak isteyenler asla dili daha ileriye taşıma gibi bir hedef içerisinde olamazlar. Çünkü bu tutum, dilimizin sağladığı kolaylıkları eritmekte ve dili daha da yokuşa sürmektedir. Evren kentlerimizde dahi henüz imlasını bilmeyen genç nesillerin olmasına sebebiyet vermektedir (Sinanoğlu, 2015c: 45, 46).

İmlanın sürekli değiştirilmesi özellikle de şapka işaretlerinin kaldırılması sadece yazı dilimizde değil sözlü anlatımda sözcüklerin yanlış seslendirilmesiyle ortaya çıkan hatalara da neden olmaktadır. Bu seslendirme hataları, ünlü arabesk parçada

geçen “Merak etme sen” deki gibi değil, “a”sı biraz daha uzun okunarak “merak” biçiminde söylenmesinin gerekliliği gibi basit hatalar olabildiği kadar; “Bu konuyu varislerle konuşmalısınız.” diyen bir kişinin “varis” sözcüğünü hakkıyla söylemediği için beliren anlam karışıklığı kadar ciddi hatalar da yaratabileceği unutulmamalıdır (Hepçilingirler, 2016:177).

Atatürk’ün bizzat kendisinin de katıldığı bir program içerisinde oluşturulan Türk yazısı, düzeltme işareti alan harfler de dâhil olmak üzere tam bir bütünlük göstermektedir. İnceltme işaretinin kaldırılmasıyla başlanan imlaya saldırı Türkçeyi yok etmek gayesinden başka bir şey değildir (Sinanoğlu, 2006:187).

2.2.8. İnternet Üzerinde Ortaya Çıkan Dil Sorunları

İnternet, tüm dünyada sunucu ve istemci bilgisayarların belli başlı hatlarla birbiriyle bağlandığı ağa verilen addır. 1960’lı yıllarda Amerikan Savunma Bakanlığının projesi olarak geliştirilmiş ve 1969’da ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ise ilk internet bağlantısı 1993 yılında ODTÜ’de gerçekleştirilmiş akabinde Ege, Bilkent, Boğaziçi, İTÜ bağlantı sağlamıştır. 1990’lı yıllarda ise hızla gelişme kaydetmiş o zamandan bu zamana kullanıcı sayısı çok fazla bir şekilde artmıştır (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2015: 361).

İnsanların bilgiye en hızlı şekilde ulaşmasını sağlayan bir araç haline gelen internet, insanlararası iletişim konusunda da önemli bir pay sahibi olduğu için dil kavramıyla fazlasıyla ilişkili bir yapıdadır. Her alanda olduğu gibi kitleler arasında iletişimi, bilgi alışverişini sağlayan internet alanında da dil kullanımına özen göstermek oldukça önemlidir.

Sinanoğlu, İnternete “örütbağ” demeyi tercih eden ve bu şekilde adlandırmanın dilimiz açısından daha doğru olduğuna inanır. Her yerle iletişimi bedava sağlayan, dünyanın hemen her yerinden bilgi akışının yapıldığı internet ortamının sadece İngilizce kullanıldığı gibi yanlış bir algılamının olduğuna dikkat çeker. Örütbağa girildiğinde Macarcadan Koreceye birçok dilden değişik haberlerin ve bilgilerin yayınlandığı görülmektedir. Burada önemli olan bilgisayar yazılımlarını her ülkenin kendi diliyle kurması gerekliliğidir. Örneğin İsrail, yazılımını İbraniceyi kullanarak yapmaktadır (Ölü

bir dil olan İbranice İsrail'in kurulmasıyla ortak bir benlik hissi oluşturabilmek gayesiyle yeniden diriltirmiştir) (Sinanoğlu, 2016:78,79).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**OKTAY SİNANOĞLU’NUN TÜRKÇENİN GÜNCEL SORUNLARINA ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

3.OKTAY SİNANOĞLU’NUN TÜRKÇENİN GÜNCEL SORUNLARINA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkçenin özellikle 1950’li yıllarda maruz kaldığı ve gün geçtikçe büyüyen sorunlarından eserlerinde, yayınlarında ve her fırsatta her kesime hitaben yaptığı konuşmalarda bahseden Sinanoğlu aslında sorunların nedenlerini göstererek çözümleri görmemizi istemiştir. Ve yine özellikle dil ile ilgili oluşturduğu eserlerinde bu sorunları ortadan kaldıracak düzeyde olan çözümleri de sıralamıştır. Bu sorunların en başına “yabancı dille eğitim”i koyan Sinanoğlu bu sebebin çekirdek sebep olduğunu diğer sorunların da bu kaynaktan beslenerek ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Sinanoğlu çözümler üretirken bunu geniş kitle ile hareket ederek yapmayı hedeflemiş ve başlattığı bu harekete “İkinci Kurtuluş Savaşı” adını vermiştir. Psikolojik savaş yöntemiyle içeriden fethedilmiş ülkelerde yapılması gereken ilk şey, gönlü ve zihni sömürgeleşen halkın gönlünü ve zihnini arındırmak olacaktır. Bu sömürgeleşme hangi yollarla yapıldıysa buna karşı yapılacak savunma da yine aynı yollarla olmalıdır. Yani bize karşı hangi silahlar kullanıldıysa bizim de aynı silahları kullanarak kendimizi savunmamız gerekir. Bir ülkenin insanlarını içeriden sömürebilmek için onun tarihini, kültürünü dil silahını kullanarak hareket etmek önemli bir yoldur. O halde bu sömürü ruhtan kurtulabilmek için ilk başta eğitim ve bilim dilimiz olan Türkçenin kurtarılması esastır. Eğer Türkçe konusunda insanlarda bir uyanış gerçekleşirse bunun devamında ulusal değerlere yönelik de bir uyanış gerçekleşecektir. Bu mücadele için Türk halkında gerekli bilincin ve Atatürk ruhunun canlandığını ve her geçen gün çoğalarak arttığını ifade eden Sinanoğlu, bunun herkes için sevinilmesi ve umut edilmesi gereken bir durum olduğunu söylemektedir. (2004:168)

Sinanoğlu’nun özellikle yabancı dille eğitime karşı çıkarak başlattığı dil hareketi, ulusal değerlerine bağlı ve ana dil bilinci gelişmiş çoğu insanda bir farkındalık yaratmıştır. Hiçbir sorun çözümsüz değildir. Önemli olan sorunların nedenlerini tespit edebilmek ve sorunlara geçici değil kalıcı çözümler üretebilmektir. Çalışmamızın bu bölümünde Türk dilinin güncel sorunlarına dair Sinanoğlu’nun sunduğu çözümlere verilmiştir.

3.1.YABANCI DİL SORUNUNA YÖNELİK ÇÖZÜMLER

Türkiye'nin en temel sorunu ne iktisadi, ne türban, ne cumhurbaşkanlığı seçimidir. Türkiye'nin birinci meselesi eğitim meselesidir. Eğitim dili Türkçe olmadıkça, gerçek bilim yapılması teşvik edilmedikçe, araştırma yapmanın adeta yasak olması kaldırılmazdı bu ülkenin düze çıkması mümkün değildir (Sinanoğlu, 2015b:193). Diyerek yabancı dille verilen eğitime ayrıca dikkat çekmek isteyen Sinanoğlu bunu en temel sorun olarak görür ve bununla mücadele edebilmek, bu sorunu ortadan kaldırabilmek için şunları önerir:

1) Anayasanın “T.C.nin resmi dili Türkçedir, başka dilde eğitim yapılamaz.” içeriğine ve değiştirilemez özelliğine sahip olan bu maddeye karşı düşmemek adına eğitim dilimiz Türkçe olmalıdır.

2) Ülkemizde var olan hukukçuların Anayasamızın “T.C.nin resmi dili Türkçedir.” maddesine karşı hareket edenlere karşı yaptırım gücünü uygulamalıdır.

3) Resmi dilin Türkçe olması Türkiye Cumhuriyeti’ni ve bu çatı altında yaşayan insanları ilgilendiren bir durumdur. Dış devletlerin herhangi bir sebeple buna müdahale etmesine izin verilmemelidir.

4) Yabancı dili öğretme yöntemi değiştirilmelidir. Hiçbir dil; eğitim dilinin yabancılaştırılması, normal eğitim süresine ek 1 yıllık hazırlık sınıfı eklenmesi gibi yöntemlerle öğretilmez. Bu sadece zaman kaybına ve maddi zarara yol açar. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir uygulamanın söz konusu olmadığını duyurmak ve insanların yanlışlarını düzeltebilmek için durum hakkında bilgi sahibi olanların kamuoyunu aydınlatmaları gerekmektedir.

5)Yabancı dil denilince akla ilk gelenin İngilizce olma durumu derhal düzeltilmelidir.

6) Hangi yabancı dilin hangi meslek için faydalı olacağı analiz edilmeli ve yabancı dil öğrenmek isteyenler buna göre yönlendirilmelidir.

7) Yabancı dille eğitim yapılması devlet tarafından yasaklanmalıdır.

8) Ülkemizde bulunan yabancı okulların dahi eğitim dili Türkçe olmalıdır.

9) Siyasi partiler, görüşleri her ne olursa olsun eğitimin milli olması yönünde birleşmelidir.

10) Eğitimin başlıca amaçlarından biri kendi toplumuna faydalı olacak bireyler yetiştirmektir. Bu amaca ters düşen yabancı dille eğitim modeli Türk eğitimini amacından saptırmaktadır. Yabancı dil, amaç olarak değil yalnızca bir araç olarak görülmeli ve eğitimde ona göre yerini almalıdır.

11) Üniversitelerde açılan yoğun yaz kursları, eğitim-öğretim dönemlerine koyulacak “teknik çeviri” dersleri sayesinde öğrenciler yabancı dili hem daha iyi öğrenecek hem de öğrendiklerini uygulama alanı bulacaktır.

12) Eğitim için yut dışını tercih eden ya da yurt dışına gönderilen öğrenciler için yurda dönüş koşulları önceden planlamalıdır.

13) Yurt dışında görev yapan Türk bilim insanları, iş adamları ve mühendisler bulundukları ülkede eğitim gören Türk öğrenciler için toplantılar düzenlemeli, onlarla yakından ilgilenmeli ve kendi tecrübelerine dayanarak onlara yol göstermelidir.

14) Gençlerin ve ailelerinin “eğitim dili yabancı dil olmalıdır” yanılgısından kurtulmalı, eğitim dili İngilizce olan okullara özenilmemelidir.

15) Dış ülkelerde okumak için devlet eliyle veya kişisel olarak harcanan ve boşa giden para toplum yararına, ana dille eğitime harcanmalıdır.

16) Dış ülkelere öğrenci, ancak ülkemizde mevcut olmayan eğitimleri alabilmeleri için gönderilmeli ve aldıkları ya da alacakları eğitimin ülkemiz hedeflerinin çıkarları doğrultusunda olmasına dikkat edilmelidir.

3.2.BİLİM DİLİ SORUNUNA YÖNELİK ÇÖZÜMLER

Bilim dili evrensel değildir. Dolayısıyla bilim dili denildiğinde tek bir dilin akla gelmesi yanlıştır. Bilim her ülkede o ülkenin ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda gelişir ve ilerler. Yöntemleri ne kadar evrensel olsa da amacı milli olmalıdır. Bu yüzden ki bilimin geliştiği ülkede bilim dili de gelişir. Bunu tek bir dile indirgemek hem diğer dillere haksızlık hem de dilin zenginleşmesi açısından kısıtlayıcı bir tutum olacaktır.

Türkçenin bilim dili olabilmesi ve bu alanda gelişmiş bir özelliğe sahip olabilmesi için ilk başta Türkiye'deki bilimsel çalışmaların niceliği ve niteliğinin sağlam olması gerekmektedir. Bilim dilinin gelişebilmesi için bilimin ileri düzeyde olması gerektiğini söyleyen Sinanoğlu, ilk olarak Türkiye'de bilimin ilerlemesi için neler yapılması gerektiğini açıklar. Bu ilerlemeler sağlandığında bilim dilinin de ilerleyeceğini düşünmektedir.

3.2.1. Türkiye'de Bilimin İlerlemesi İçin Yapılması Gerekenler

1) Bir kişi en iyi ana dili ile düşünür, algılar ve üretir. O halde bilimin öğretilmesi ana dille olmalıdır. Böylelikle bilim, daha iyi kavranacak ve bilimsel çalışmalar hız kazanacaktır.

2) Üniversiteler arasında var olan eğitim ayrıcalığı ortadan kalkıp her üniversite eşit şartlara sahip olduğunda üniversiteler arası iletişim kuvvetlenecek ve bu kuvvetli iletişim sayesinde bilim adına önemli atılımlar gerçekleştirilebilir.

3) Üniversitelerin daha çok bilimle uğraşabilmeleri için YÖK'ün düzeltilmesi gerekmektedir. Üniversiteler, başlarındaki kişileri kendi içlerinden ve kendileri seçtikleri sürece daha bağımsız olacaklardır. Bu bağımsızlık ise bilim alanında daha rahat çalışma imkânları sunacaktır. Kendi alanında ilerlemek isteyen ve kendini bilime adayan insanların üniversitelerde önü açılmalıdır. Bunun için kendisine yakın gördüğü öğrencilere her türlü imkânı tanıyan üst düzey öğretim görevlileri bu ayrımcılıktan vazgeçmelidir. Kendi alanında ilerlemek isterken bunun gibi ayrımcılıklara maruz kalan kişinin hevesini kaçırmak onun yapacağı ve belki de çok yararlı sonuçları olacak araştırmalarının önüne geçmek olacaktır. Bu yüzden kimseyi kayırmadan ve herkese eşit haklar verilerek kayırılanın değil gerçekten alanında ilerlemeye layık, nitelikli kişilerin bilimsel ilerleme yönünden önü açılmalıdır.

4) Üniversitelerdeki öğretim üyeleri kendi uzmanlık alanlarında yeterli bilgiye sahip olmalı, kendini geliştirmeye yetecek düzeyde yabancı dil bilmeli ama en önemlisi Türkçe ders verebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

5) Bilimin ilerleyebilmesi için insanlarla kurduğu iletişim çok önemlidir. Bilimsel araştırmalar daha çok yayınlar aracılığı ile duyurulmaktadır. Yabancı dille yayın yaparak ülkeler arası etkileşim sağlanması elbette güzeldir ancak bunun ana dil ile

yayın yapılmasının önüne geçmesi ülkenin bilimsel yönden ilerleyişinin aksamasına sebebiyet verir. Türkiye’de bilimsel alanda yerli ekollerin oluşabilmesi için Türkçe yayınlar yapılmalı ve bu yönde bilim insanları teşvik edilmelidir.

6) Kütüphaneler, bir milletin bilgi hazinesidir. Kütüphaneler içerik olarak zenginleştirilmelidir. Ayrıca her kütüphane herkesin erişimine açık olmalıdır ki herkes istediği bilgiye istediği yerden ulaşabilsin.

7) Bilimin temeli matematiktir. O halde eğitim-öğretim hayatının her kademesinde matematik eğitime ayrıca önem verilmeli, matematiğin aslında hayatın ta kendisi olduğu insanlara küçük yaştan itibaren aşılmalıdır. Matematiksel düşünme yeteneğine sahip olan kişilerin bilimsel yönde ilerlemesi ve atılımlar yapması çok daha kolaydır. Bu düşünme yeteneğinin sağlanabilmesi için de matematiği hayatımızın merkezine yerleştirilmeli, eğitim-öğretim kademeleri buna göre düzenlenmelidir.

3.2.1.1. Türkçenin Bilim Dili olarak Gelişebilmesi İçin Yapılması Gerekenler

1) Türkçe çoğu dil bilimcinin de kabul ettiği gibi matematiksel bir yapıya sahiptir. Onun bu özelliği de onu bilime doğru bir adım daha yaklaştırır. Önemli olan Türkçenin çok nadir dillerde rastlanılan bu özelliğe sahip olduğunun bilinmesidir. İnsanlar bu yönde aydınlatılmalıdır.

2) Bir bilim dilinin gelişebilmesi, onun kelime türetme gücüyle doğru orantılıdır. Türkçe ise bu konuda pek çok dilden üstün durumdadır. Bilim ile uğraşan insanların diline hakim olup Türkçenin bu özelliğini bilmeleri terim türetme konusunda onlara oldukça faydalı olacaktır. Burada önemli olan bilim ile uğraşan insanın aynı zamanda ülkesinin değerlerine önem veren ve dil bilincine sahip bir birey olmasıdır. Bir kişi ürettiği, icat ettiği veya geliştirdiği bir şeye kendi dilinden bir ad vermiyorsa bu kişide milli değerlerin varlığı yok demektir. Bu sebeple bilim insanlarının önce milli değerler noktasında bilinçlendirilmesi ve kendi dillerini korumak, geliştirmek adına ana dil eğitiminden geçmesi gerekmektedir.

3) Batıdan gelen bilimsel bir kavram geldiği yerde verilen isimle kabul edilmemeli, Türkçenin terim türetme yeteneği kullanılarak o alanda uzman kişiler tarafından hemen kendi dilimizde bir karşılık bulunmalı ve kavram kendi dilimizden bir sözcükle insanlara tanıtılmalıdır.

4) Mustafa Kemal Atatürk'ün dilimizi başka bir milletin boyunduruğu altında bırakmamak adına verdiği mücadele unutulmamalıdır. Dilimizin kendine yetecek kadar zengin olduğunu, yeni kavramlar için yeni terimler türetmeye ne denli müsait olduğunu yazdığı “Geometri” kitabında bu alandaki kavramlara Türkçe karşılıklar bularak (açı, üçgen vs.) kanıtladığı unutulmamalıdır.

5) Yabancı dille eğitim vererek bilimsel kavramları yabancı terimlerle anlatma insanı ana dilden uzaklaştırdığı gibi ileriki yıllarda terim türetmek yerine kavramı geldiği yerin diliyle adlandırmak tembelliğine sürüklemektedir. Bilimin de ilerleyebilmesi ve bilim dilimizin de gelişebilmesi için buna bir son verilmelidir.

3.3. TÜRK DÜNYASININ ORTAK DİL SORUNUNA ÇÖZÜMLER

Türk dili sadece Türkiye’de yaşayan insanların değil dünyanın dört bir köşesine çeşitli sebeplerle yayılmış olan tüm Türklerin de dilidir. Ancak ne var ki aynı dile sahip insanların dilin farklı lehçelere ayrılması ve bu lehçeleri konuşan toplulukların başka dillerin yaptırımlarına maruz kalması sonucu bugün bir araya geldiğinde iletişim kurabilmeleri neredeyse imkânsızdır. Bu iletişim kopukluğunun önüne geçebilmek için yapılması gerekenler aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Türk dilini konuşan toplulukların daha çok bir araya gelmesi ve toplumlar arası iletişim yeniden sağlanabilmesi için görüş birliğine varılması gerekmektedir.
- 2) Ortak bir Türkçe ile kültürel birlik yeniden canlandırılmalıdır.
- 3) Türkçenin bütünlüğü konusunda tüm bilim insanları, yazarlar ve aydınlar fikir birliği içinde olmalıdır.
- 4) Türk dilini konuşan toplumlar; yabancı dil yaptırımlarından kendini korumalı, dilini yeniden canlandırmalıdır.
- 5) Ülkeler arası turizm yoluyla insanlar birbiriyle kaynaşmalıdır.
- 6) Öğretim kademelerine “Türk lehçeleri” dersi konularak diğer Türk lehçeleri tanıtılmalı, öğretilmelidir.
- 7) Türk dilini konuşan toplumlar arasında öğrenci- öğretmen gönderimi sıklaştırılmalıdır.

8) Lehçelerin farklı olmasından kaynaklanan iletişim kopukluğunun engellenmesi için ortak bir Türk alfabesi ve yazı dili belirlenmelidir. Bunun gerçekleşebilmesi için de bu konuda uzmanların yetiştirilmesi gerekmektedir.

9) Diğer Türk lehçelerinde bulunan Türkçe sözcükler sözlüklülerimizde bulunmalı, oradan konuşma ve yazı dilimize geçmelidir.

3.4. OSMANLICA-TÜRKÇE SORUNUNA ÇÖZÜMLER

15. yüzyıldan 20. Yüzyıla kadar geniş bir coğrafyada hüküm sürmüş Osmanlı Türkçesi Arap alfabesiyle yazılan müstakil bir dildir. Dilin kullanıldığı coğrafyanın fazlasıyla geniş olmasının sonucu olarak dilin başka dillerle münasebeti kaçınılmaz olmuştur. Ancak bu, Osmanlıcanın da Türkçe olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Osmanlıca ifadesinin doğrusu aslında Osmanlı Türkçesidir. Osmanlı Türkçesine Osmanlıca denilerek onun Türkçenin bir parçası değil de Türkçe dışında bir dilmiş gösterilmesi sorunun önüne şu şekilde geçilebilir:

1) Her düzeyden okullarda kökeni binlerce yıl öncesine dayanan edebiyatımızın ders olarak okutulması gerekmektedir.

2) Dili sadeleştirme politikasıyla Osmanlı Türkçesinin kullanıldığı dönemlerde yazılan eserlerin sadeleştirip aslının bozulmasının önüne geçilmelidir.

3) Öğrenciler dilimizin bu dönemlerinde yazılanları da anlayabilecek düzeyde yetiştirilmelidir.

4) Osmanlıca-Türkçe ayrımının önüne geçilmeli, Osmanlıca ifadesi yerine Osmanlı Türkçesi kullanılmalıdır.

3.5. YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRKLERİN DİL SORUNLARINA DAİR ÇÖZÜMLER

Ekonomik, siyasi, sosyal ya da kişisel istekler gibi sebeplerle bir şekilde kendi ülkesinde değil de yurt dışında yaşayan insanlar gittikleri yerlerde dil sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar, daha çok gittikleri ülkelerin dil politikası sonucu ortaya çıkan sorunlar olmaktadır. Özellikle ailesinin yurt dışında yaşaması sebebiyle kendi ülkesi dışında başka bir ülkede eğitim almak zorunda olan çocuklar için bu durum büyük bir problem olmakta hatta bu hususta yaşadıkları problemler kişilik bozukluğu

gibi ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için yapılacak şeyler elbette vardır.

“Almanya’da Türk Olmak” adlı eseriyle 1997 yılında oldukça kapsamlı bir çalışma yapan Turan’ın bu çalışmasında yer alan sorunlara çalışmamızın 2. Bölümünde yer vermeye çalışmıştık. Turan, dil problemlerinin giderilmesi için Türkçenin 1. dil olarak esas alınmasını ve önce ana dilin özümlemesi gerektiğini söyler. Bunun için de kreşler de dâhil olmak üzere tüm öğrenim kademelerinde Türkçe dersinin olması hatta bazı derslerin de Türkçe yapılması gerekliliğinin altını çizer.(1997:127)

Sinanoğlu’na göre yabancı ülkelerde yaşayan kişiler halk kesimi ve meslek kesimi olmak üzere ikiye ayrılır. Halk kesimi daha çok Türk gelenek ve göreneklerine göre yaşarken meslek kesimi bundan daha uzaktır.(Sinanoğlu, 2015c:201) Bu yüzden bu kesimde daha çok dil problemleriyle karşılaşılır ve bu problemleri şu şekilde aşmak mümkündür:

- 1) Yurt dışında yaşayan çocuklar çift dilli olarak yetiştirilmelidir.
- 2) Türk çocukları haftanın belli günleri bir araya gelmeli ve kısmi süreli de olsa Türk okullarına gitmelidir.
- 3) Yurt dışında yaşayan Türklerin bir araya geldikleri derneklerdeki faaliyetler artırılmalı, buralardaki toplantılar daha sık yapılmalıdır.
- 4) Türk derneklerinde sadece Türkçe konuşulmalı, toplantı metinleri Türkçe okunmalı, etkinlikler ve yazışmalar Türkçe yapılmalıdır.
- 4) Yurt dışında yaşayan Türkler için Türk devleti faaliyetler düzenlemeli ve buralarda yaşayan vatandaşlarını takip etmelidir.
- 5) Yaşadıkları ülkenin dil yönünden yaptırımlarına karşı dillerini, Türk devletinin de desteği ile korumalıdır.

3.6. BATI ÖZENTİLİĞİ SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN SORUNLARA DAİR ÇÖZÜMLER

Gerek eğitim dilinin yabancı dil olması gerekse birtakım politikalarla Batının daha üstün gösterilmesi ve kullandıkları dilin çekici hale getirilmesi insanlarda özentilik duygusuna ve kendi diline karşı aşağılık duygusunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu

özentilik insanların konuşmasından, sokaklara, ürün adlarına, televizyon, radyo gibi iletişim araçlarına kadar taşmıştır. Bu durumun bu derece yayılması maalesef kanıksanmış ve bir sorun olarak görülmez hale gelmiştir. Bu durumun önüne geçilememesi Türk diline onarılması zor yaralar açmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için yapılması gereken ilk şey insanlarda bir farkındalık oluşturmak ve durumun farkında olan insanların da desteği ile sorunları ortadan kaldırmaktır. Bu durumun ortadan kalkabilmesi için yapılması gerekenler şöyledir:

1) Bir milleti millet yapan en önemli unsurların başında gelen bir unsurun da dil olduğu eğitim yoluyla herkese öğretilmelidir.

2) Türkçenin binlerce yıl öncesine dayanan tarihi ve bu tarih bilinci insanlara aşılanmalıdır.

3) Dilimizin yapısı gereği ne denli düzenli, canlı, gelişime açık, dinamik bir dil olduğu her fırsatta hatırlatılmalı ve yurdun her insanında bu dil bilinci sağlanmalıdır.

4) Daha çok yabancı dizi ve filmlerin çevirileri yoluyla giren ve dilimizin kurallarına hiç uymayan kalıp ifade veya cümlelerin önüne geçilmeli, çeviriler uzmanlaşmış ve dil bilinci gelişmiş bireylerce yapılmalıdır.

5) Türkçesi dururken sırf özentilik doğrultusunda İngilizcesini kullanan kişilere yaptırımlarda bulunulmalıdır.

6) Dükkânına, iş yerine veya ürünlerine Türkçe değil de yabancı ad veren kişiler uyarılmalıdır.

7) Belediyeler kurumlara, iş yerlerine Türkçe isimler koyma yönünde insanları teşvik etmeli gerekirse bu şekilde yapanları ödüllendirmelidir. Diğer yandan ısrarla yabancı ad koyanlar cezalandırılmalıdır.

8) Daha fazla kitleye daha kısa sürede ulaşabilen iletişim araçlarımızdan gazete, dergi adları ile radyo ve televizyon kanal adları; Radyo ve televizyonlarda yayınlanan program adları Türkçe olmalıdır. Ayrıca bire bir halka hitap eden ve etkileme gücü çok fazla olan bu iletişim araçlarında görev alan kişilerin dile hâkim olmaları, Türkçeyi doğru bir şekilde kullanmaları ve telaffuzlarının düzgünlüğü sağlanmalıdır.

8) RTÜK'ün dil konusunda daha duyarlı olması ve dilin doğru kullanılmaması hususta da caydırıcı olabilmek adına yaptırımında bulunması gerekmektedir.

3.7. TÜRKÇEDE İMLA SORUNUNA ÇÖZÜMLER

İmla, bir dilin yapısını koruyabilmesi açısından fazlasıyla önemlidir. İmla bir dilin sözcüklerinin doğru yazılmasını ve düzgün seslendirilmesini sağlar. Bu sebeple bir dilin imlasının sık aralıklarla değiştirilmesi dile zarar vermektedir. Türkçede de maalesef durum böyle olmuş, sık imla değişikliğinin beraberinde dili zedeleyici sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bu sorunları şu şekilde giderebilmek mümkündür:

1) Sesteş kelimeleri birbirinden ayırt etmek, yabancı dillerden geçen kelimeleri doğru telaffuz etmek için kullanılan inceltme işaretinin kalkmasıyla pek çok telaffuz ve yazım hatası ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple inceltme işaretinin kullanımı sağlanmalıdır.

2) Türkçenin daha etkili öğretimi sağlanarak hem yazım hem de telaffuz açısından daha doğru kullanılması sağlanmalıdır.

3.8. İNTERNET ÜZERİNDE ORTAYA ÇIKAN DİL SORUNLARINA ÇÖZÜMLER

Çok geniş bir kitleye çok hızlı bir şekilde bilgi alışverişini sağlayan internet ortamında gerek yazılım gerekse buradaki iletişimlerden doğan dil bozuklukları ne yazık ki dil hususunda büyük sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlarla baş edebilmek için:

1) İnternet alanında hakim dilin İngilizce olduğu yanılgısından sıyrılmalı,

2) Türkçe yazılımlar tercih edilmeli,

3) İnternet ortamında gerçekleştirilen kişiler arasında kullanılan dilin Türkçenin kurallarına göre olması konusunda özen gösterilmeli,

4) İnternet ortamını dilin zenginleştirilmesi ve tanıtılması açısından bir fırsat olarak gösterilmeli,

5) İnternet ortamında dilin gördüğü zarar, dil bilimciler tarafından tespit edilmeli ve bunun önlenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

SONUÇ

Dil, canlı bir varlıktır. Onun bu özelliği kullanıldığı dönemler boyunca gelişmeye elverişli, değişime muhtaç olduğunun bir göstergesidir. Dilin gelişimi, onu kullanan toplumların gelişmişlik düzeyi ile paralel ayrıca kullanan insanların sahip olduğu dil bilinci ile sıkı sıkıya ilişkilidir. Değişimi ise kaçınılmazdır. Çünkü toplumlar yüzyıllar boyunca başka toplumlarla siyasi, ekonomik, kültürel münasebetler kurmuşlardır. Toplumların başka toplumlarla kurdukları bu münasebetler dil aracılığıyla gerçekleştiğinden dillerin birbirinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu değişimler, dili zenginleştireceği gibi eğer dikkat edilmezse dile zarar da verebilir. Bir dilin başka bir dilin baskısı altında kalması, diğer dile göre gölgede kalması, konuşurları tarafından korunamayıp savunmasız hale gelmesiyle büyük zararlar görecektir.

Türk dili de yüzyıllar boyunca geniş bir coğrafyada hüküm sürmüş, dünyanın en eski dillerinden biridir ve günümüzde en çok konuşana sahip dillerden biridir. Kendine özel yapısı sayesinde ayakta kalabilmiştir.

Türkiye Türkçesinin bazı değişimler sonucu yaşadığı sorunlarla yakından tanık olan Sinanoğlu'nun dil bilinci oldukça ileri seviyededir. Sinanoğlu, dil konusunda oldukça hassas yaklaşır. Türk dilinin yaşadığı sorunları herkesin fark etmesini ister. Bunun için kaleme aldığı eserlerde dilin önemine temas eder. Bu sorunların kaynağını araştırarak onlara çözümler üretmeye çalışmıştır. Çünkü dil, bir milletin devamlılığı için özel olarak korunmaya ve geliştirilmeye muhtaçtır. Dil demek, millet demektir. Dolayısıyla dilimizin sorunlarla baş edemeyip gerilemesi ve zamanla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalması, Türk milletinin de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunun bir işaretidir. Dilimizin yaşadığı sorunların bu denli önemli olması ve Sinanoğlu'nun bu noktadaki değerli görüşlerinin bu zamana kadar araştırma konusu yapılmamış olması bizi bu konuda çalışmaya itmiştir.

Sinanoğlu'nun Türkçe ile ilgili görüşlerine yer verdiği kitaplarını, makalelerini, konuşma metinlerini inceleyip Sinanoğlu'nun özellikle üzerinde durduğu dilimizin yaşadığı güncel sorunları hakkındaki düşüncelerini ve bu sorunların giderilebilmesi için yapılması gerekenleri önemli dil bilimcilerimizin de fikirleri ışığında tek bir çalışmada derlemeye ve bir bütün halinde sunmaya çalıştık.

Çalışmamız 3 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Sinanoğlu'nu daha iyi tanımak ve bu yolla onun fikirlerini daha anlaşılır kılmak amacıyla hayatı hakkında bilgiler verdikten sonra eserlerinden yola çıkarak sırasıyla:

- 1)Hayat felsefesi ve insanlara bakışını,
- 2) Ekonomi hakkındaki görüşlerini,
- 3) Batılı ülkelere karşı tutumunu,
- 4)Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili izlenimlerini ve
- 5) Dil hakkındaki genel görüşlerini tek tek, ayrı başlıklar altında incelemeye çalıştık.

Yaptığımız bu incelemede; kendi ana dili ile aldığı eğitim ve kendine has yeteneği sayesinde dünyanın en genç profesörü olmaya hak kazanan Sinanoğlu'nun hem bilim dünyasına hem de Türk toplumuna pek çok şey kazandırdığı, derin millet sevgisi ile dil bilincini herkese aşlamak istediği sonucuna vardık.

İkinci bölümde ise Türk dilinin sorunlarını geçmişte yaşanan ve güncel olmak üzere ikiye ayırdık. Asıl önemi ise dil bilimcilerimizin de önem vererek üzerinde durduğu ve Sinanoğlu'nun eserlerinde sıkça yinelediği güncel sorunlara verdik. Bu hususta:

- 1)Yabancı dil sorunu,
- 2)Bilim dili sorunu,
- 3)Türk dünyasının ortak dil sorunu,
- 4) Osmanlıca-Türkçe Sorunu
- 5) Yurt dışında yaşayan Türklerin dil sorunu,
- 6) Batı özentisi sonucunda gelen dil sorunları,
- 7)İmla sorunu ve

8)İnternet üzerinde ortaya çıkan dil sorunları olmak üzere 8 ana sorun tespit ettik. Bu sorunların özellikleri, ortaya çıkış sebepleri ve dilimize ayrıca toplumumuza verdiği zararlarını göstermeye çalıştık. Bu sorunlar içerisinde en önemlisinin yabancı dil sorunu olduğunu tespit ettik. Yabancı dilin öğrenilmesine değil yabancı dille eğitime

karşı olan Sinanoğlu'na göre, yabancı dil denildiğinde hep İngilizcenin ön planda olması, İngilizcenin dilimiz içerisine bu derece sokulması, bazı okullarda eğitim dili olması onu pek çok sorunun kaynağı haline getirmiştir. Kısaca; 1953'ten itibaren Türkiye'deki bazı okulların eğitim dilinin yabancı dil olması ve o zamandan bu zamana bunun hızla yayılması dilimize tamiri zor pek çok zarar vermiştir. Bu zararlardan en önemlisi ise Türkiye'de yaşayan insanların kendi milli değerlerini unutma yoluna gitmesi, Batı'ya özentili bir şekilde yaşamaya başlaması olmuştur. Bu şekilde yaşayan insanların gerçek tehlikeyi görmeleri mümkün değildir. Sinanoğlu, bu sebeple herhangi bir ayırım yapmadan her türlü insana, her fırsatta bu sorunları anlatarak onları uyandırmaya çalışmıştır.

3. bölümde Sinanoğlu'nun halka gösterip farkındalık yaratmak istediği sorunları çözebilmek için önerdiği çözümleri sıralamaya çalıştık. Bunu özellikle ikinci bölümdeki düzene uyarak yapmaya çalıştık ki çalışmamız bir bütünlük arz etsin. Bu çözümler içerisinde en önemli çözüm, yabancı dille eğitime son verilmesidir. Böylelikle İngilizcenin dilimiz üzerinde etkisi azalacak, dilimizin önemi herkes tarafından anlaşılacaktır.

Sinanoğlu'nun dilimiz üzerinde yaptığı tespitler ve bu tespitler sonucu gözler önüne serdiği sorunları derleyip çözüm önerileriyle bir bütün halinde çalışmamızda sunmaya çalıştık. Türk dilinin gelişmesinin önündeki engelleri ve bu engeller karşısında yapılabilecekleri bir kez daha ortaya koymaya amaçladık. Maalesef günümüzde bu sorunlar çığ gibi büyümeye devam etmektedir. Çok değerli dil bilimciler ve Sinanoğlu gibi kendini diline adanmış bilim insanları, bıkmadan ve sürekli olarak bunları dile getiriyor olsalar da Türk milleti olarak ortak bir çözüme ulaşamamaktayız. Çünkü Türkçenin içinde olduğu durum dilin iç veya dış yapısı ile alakalı değildir. Sağlamlığı yüzyıllar öncesinden ispatlanmış Türkçeyi çıkmaza sokan şey, dilin kendisi değil o dili konuşan milletin zihniyetindeki sorunlardır. Dil dışı etkenlerden kaynaklanan bu sorunların önüne geçebilmek için önce zihniyetin değiştirilmesi gerekir. Bu ancak dilin dolayısıyla da kültürün, tarihin kısaca milli değerlerin tehlike altında olduğunu fark ederek gerçekleşecektir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2014). *Ana Dilimizin Söz Denzinde*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- (2014). *Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- (2015). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aydoğan, B. (tarih yok), *Türkçeye Giren Yabancı Sözcükler ve Otel Adları*, Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi:
<http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/07.php> adresinden alındı
- Bakiler, Y. B. (2016). *Sözün Doğrusu 1*, İstanbul: Yakın Plan Yayınları.
- (2016) *Sözün Doğrusu 2*, İstanbul: Yakın Plan Yayınları.
- Bozkaplan, Ş. A. (2015), "Yabancı Dille Öğretim Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 47-59), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çavuşoğlu, A. (2005). Türkçeyi Dolaylı Olarak Etkileyen Bazı Sorunlar, Türkçeyi Tehdit Eden Tutumlar ve Girişimler, Bunlara Karşı Alınabilecek Önlemler, *İstem*, 155-168.
- Çaykara, E. (2002), *Türk Aynştaynı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Demircan, Ö. (2001), *İş Yeri Adlarında Yabancılaşma*, Adana: Ç. Ü. Basımevi.
- Boz, Erdoğan, Ş. v. (2015), *Türkçenin Çağdaş Sorunları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, Faruk, T. T. (2015). "İnternette Türkçe Kullanımı Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 361-378). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gülsevin, G. (2015). "Dil Kirliliği Sorunu" (Türkçede Yabancı Unsurlar Sorunu). *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 137-164). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hepçilingirler, F. (2016). *Türkçe "Off"*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Karpuz, Ö. (2015). "Ana Dili Bilinci Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 207-222). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Kaymaz, Z. (2015). "Türk Dünyası ve Ortak İletişim Dili Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 225-236). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Korkmaz, Z. (1997). "Günümüzde Dil Yozlaşması". *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 129-138.
- (1999). Günümüzde Dil Yozlaşması. *Türk Dili*, 129-138.
- (2001). Bilim Dili ve Türkçe. *Bilim Dili ve Türkçe* (s. 7-19). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- (2002). "Türkçenin Dünyü, Bugünü, Yarını" . Uluslar Arası Bilgi Şöleni Üzerine Görüşler. *Türk Dili*, 99-111.
- Küçük, S. (2007). "Dil Kirliliğinin Türkçemize Yansımaları". *Türk Dili Dergisi*, 504-513.
- Özçelik, S. (2015). "Türkçe ve Bilim Dili Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 239-245) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özkan, M. (1995). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sayılı, A. (1997). "Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe". *Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 893-901.
- Sinanoğlu, O. (2004). *Hedef Türkiye*. İstanbul Otopsi Yayınları.
- (2006). *Büyük Uyanış*. İstanbul: Alfa.
- (2015a). *Adam*. İstanbul: Bilim+Gönül.
- (2015b). *Göçmen Hamamı*. İstanbul: Bilim+Gönül.
- (2015c). *İlerisi İçin*. İstanbul: Bilim+Gönül.
- (2015d). *Ne Yapmalı?* İstanbul: Bilim+Gönül.
- (2016). *Bye Bye Türkçe*. İstanbul: Bilim+Gönül.
- Sis, N. (2015). "Medya Dili Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 249-283). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Şahin, H. (2015). "Yabancı Kelimelere Türkçe Karşılıklar Bulma Sorunu". *Türkçenin Çağdaş Sorunları* (s. 287-304). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Turan, K. (1997). *Almanya'da Türk Olmak*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı/Bilim Serisi 103.
- Yalgın, Ç. (2004). "Türkçe ve Bilim". *Aydınlanma*, 43-48.

DİZİN

-A-

ABD, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 37,
50

Akronim, 48

Arapça, 25, 27, 33, 54, 55, 61

Avrupa, 13, 14, 15, 50, 55

-B-

Batı, x, 3, 8, 14, 15, 16, 21, 27, 33, 37,
49, 52, 55, 61, 63, 70, 84, 85

Beyin göçü, 41

Bilim, v, ix, x, 3, 8, 9, 10, 11, 18, 21,
22, 30, 34, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50,
51, 75, 77, 84, 96, 97

Biyoloji, 9

-D-

Devlet, 6, 17, 42, 65

-E-

Eğitim, ix, 7, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 57,
73, 75

Enerji, 92

Evren kent, 49, 70, 87, 92

-F-

Farsça, 25, 27, 54, 55

Fizik, 21

-G-

Gönül, 11, 18, 21, 22, 96

-I-

IMF, 13

-İ-

İmla, x, 3, 69, 82, 84

İngilizce, x, 14, 16, 21, 25, 27, 28, 29,
34, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 46, 47, 50,
51, 53, 56, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 68,
69, 71, 74, 75, 82, 90

İnternet, x, 4, 71, 82, 85, 92

-K-

Kimya, 8, 10, 16, 21

Kolej, 34

Kültür, 10, 18, 95, 96

-L-

Latince, 16, 27, 47

-M-

Matematik, 21, 39, 53

Medya, x, 3, 67, 90, 96

Millet, ix, 2, 17, 20

-O-

Osmanlıca, x, 3, 54, 55, 79, 84

-Ö-

Öz Türkçe, 27

-P-

Profesör, 8

-R-

Radyo, 68, 69, 81

-S-

Sokak, x, 66, 93

-T-

Tasfiyecilik, ix, 26, 27, 28

Teknoloji, 92

Televizyon, 68, 92

Türk dili, v, vii, 1, 2, 3, 4, 20, 24, 25,
26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 37, 38, 48,
52, 53, 54, 61, 69, 70, 73, 78, 81, 83,
84, 85

Türk dünyası, 3, 33, 52, 53, 56, 84

-Ü-

Üniversite, 92

Ürün, x, 29, 62

-Y-

Yazım, 28, 30

YÖK, 40, 41, 76

Yurt dışı, 3, 40, 50, 59, 75, 80, 84

